

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Rebus Iaponicis, Indicis, Et Pervanis Epistolæ
Recentiores**

Hay, John

Antverpiae, 1605

De Rebus A PP. Societatis Iesv Gestis Dvrante Persecvtione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61204)

DE REBUS A

PP. SOCIETATIS IESV

GESTIS DV RANTE

PERSECVTIONE.

I litteræ anno superiore 1595 hinc scriptæ Deo Opt. Max. propitio, salutæ ad R. P. perlatae fuerint, ex his perspicuè cognoscitur poterit rei Christianæ apud Iaponios autem siue spiritalem animorum fructum optinere & spe vberiore, siue existimationem, quam fides Catholici in dies apud istos Gentiles conciliat ampliorem, spectemus. Eisdem mensuris scriptum est de commutatione & conuersione Reipublice imperialis, & de vniuersa totius regionis gubernatione, ac nominatim de funesto nobilissimorum Dominorum interitu, aliisque calamitatibus. quibus hoc cæli clima imprimis videtur obnoxium. Verum postea Taicosama Iaponiæ Monarcha, sua industria & in gubernatione sapientia, sic omnes cõpescuit turbas atque tumultus, vt omnia ad pristinam pacem & tranquillitatem breui tempore redierunt. Itaque non exigui beneficii loco ducimus, dum, aspirante diuinae numinae, cernimus nobilitum Iaponum animis quotidie maiore & præstantiore de Lege Euangelica eiusque prædicatoribus nostris ingenerari opinionem: his enim semel in Ecclesiis Christi aggregatis, nulla erit difficultas de plebeis. Quod non merito, post Christum Dominum nostrum, frequenter sacrificiis & orationibus, quas pro suo amore paterno zeloq; P. V. supereminenti numini pro nouæ huius Ecclesiæ incolumitate & progressu obsequari iubet, debemus.

Numerus omnium, qui de Societate nunc in his partibus degunt, attingit trigessimum quartum supra centesimum: e quibus sex & quadraginta sunt sacerdotes, fratres autem octoginta octo. Quindecim anno proximè exacto Societati ex illis nomen dederunt, qui aluntur in Seminario. Omnes autem distributi sunt in eas domos, quas postremis annis nominauimus, quæ erant decem & nouem: licet hoc anno vna in vrbe Ozacana accesserit,

in qua ordinariè sedem habet Pater vnus cum fratre, & vacant
tam excolendis earum partium Christianis, tum etiam externis,
magno numero ad verbum Dei audiendum isthuc confluentibus.
In regno Bungenli videtur & altera institueda Residentia, vt pau-
lo post dicitur.

Quod ad sanitatem corporalem attinet, eam dicere possumus,
gratia diuina opitulante, exitisse ad gloriam Dei Domini nostri
inter nostros quasi vniuersalem; quam non parum adiuuit cæli
Iaponii salubritas: & quamuis iis, qui affecta iam ætate sunt, non
defuerit morbi, ex antegressis horum temporum calamitatibus
profecti: tamen non modica admiratione dignum est, eosdem li-
cet viribus fractos, tantis tamque cõtinuis occupationibus, quas
in instituendis Christianis sibi commissis sustinent, non suc-
cumbere.

Hoc anno non pœnitenda pace & tranquillitate vsi sumus in-
ter Christianos, etli Dæmon, aduertens magnum animarum nu-
merum per baptismum e sua tyrannide vindicari, omnem lapi-
dem mouet, vt conatus nostros retardet: Hoc enim anno binas
omnibus viribus cõtra nos mōltus est tempestates, sed quia tum
Christianæ religionis salus tum Societas nostra incumbabat pe-
træ viæ, hoc est, Christo Domino nostro, facile sedata sunt &
compressa.

Naui Carierana hoc anno, Deo ita fauente, feliciter ad Ia-
poniam appulsa est: in qua Reuerend. Dominus Petrus Martinez
primus Iaponiæ Episcopus aduectus est, tum a nostris tũ ab om-
nibus Christianis in his partibus cupidissimè expectatus. Comites
habuit quinque de nostris, alioquin in Cinam cum alio patre
quodam destinandis. P. Viceprovincialis appulsa naui ad 13 Augu-
sti subitè visendæ suę Reuerend. Domin. causa cum nõnullis Pa-
tribus eam adiit, & insequenti luce cum maiori Patrum fratrum-
que numero naui egredientem est comitatus. Hinc Nangalacho
multi quoque Christiani, partim Iaponij partim Lusitani, sca-
pis inuecti se ad comitandum nobis adiunxere: & nisi persecu-
tionis nomine deterriti fuissent Christiani, solenni ritu & cæri-
monia publicè eum excepissent. Factum tamen est, quicquid pro
temporum ratione fieri poterat. Nam vbi in comitatu Capita-
nei Maioris de Viage in naui sua hunc portum Nangalachanũ in-
gressus est, & ex eo ad Ecclesiæ terminos progressus, obuiam ex-
prodire Christiani cum cruce aliisque cærimoniis consuetis,
remoto tamen omni apparatus & strepitu, licet magna hominum
turba eum inde ab ipsa naui vsque ad Ecclesiam sit secuta. Ma-

gnam consolationem omnes tum ex veneranda hominis specie & quòd in Societate valde esset antiquus, tum ex Apostolico & religioso agendi modo accepere, dum vident in honesta eius viuendi ratione singularem quandam relucere paupertatem. In odes Nangasachanas Patrum Societatis diuertit, omnibusque admodum declarauit humanum & familiarem: in nostris vero mirificum ei seruiendi & omnia officia exhibendi desiderium. Iuxta Rectores Collegij, Seminarij, Domus Probationis & Residentiarum paulatim, secundum ordinem cuique præscriptum, tum vt ei de felici aduentu gratularentur, tum vt benedictione eius fruerentur, aduenere. Idem præstitere Christiani, tam vicini, quam remoti: & alij quidè ipsi venere: alij verò, qui negotiis impediti fuerant, per nuncios, litteras, & munera iuxta morem patriæ. Magnam voluptatem attulit nostris colloquium a Recurrendis. Antistite habitum cum Viceprovinciale P. Petro Gomez, cuius summa est: Sicut ipse in primis Studiorum initiis audire suus fuisset, sic nunc velit Magistri munere fungi in tradenda librorum Iaponicarum cognitione. Nam cum ignarus sit idiomatis Iaponici, vt rectius se diuinæ voluntati conformaret, securiusque & tranquillius ouium gubernandarum curam ageretur, operæ pretium se facturum putasse, si Patribus ducibus, qui omnium rerum Iaponicarum notitiam & experientiam iam haberent, vteretur. Multa alia in hanc sententiam, pro sua in huius virtute iuxta ac prudentia, addidit, quæ omitto. P. Viceprovincialis ei ilico socium adiunxit Patrem vnum, & duos fratres ad hoc ministerium admodum idoneos. Obtulit deinde & alterum Patrem, sed sua R. Dominatio negauit se accepturum, quòd Societas opus haberet multis Patribus ad ingentem messem, quæ bene sperabatur, excolendam. Vehementer S. Celsitudini arridet & patriæ hæc, & Christianorum nouorum indoles & virtus: nec minus gratam habet beneuolentiã caritatèq; qua à Societatis hominibus hactenus tractatur. Paulatim sanitati restituitur, & viribus, & longa agritudine, qua decubuit in Meaco, fractis & labefactis.

Numerus sacra baptismi aqua à Septembri anni 1595, vsque ad Septembrem huius 96, tinctorum in Meacensi Scimanoque tractu est octo millium & duodecim capitum. Eorum verò confessione peccatorum conscientiam expiarunt, est sexaginta octo millium, super octingentos & septem. Prætermitto infantes & Christianis parentibus ortos, qui continenter in quamplurimis locis sacra aqua perfunduntur. Id verò meritò nostris, tum in Orientali orbis parte, tum in Europa degentibus, singularem affectu

te potest voluptatem, quod nunquam à tempore, quo nostri Patres primùm in Iaponiam venerunt, neque tantus hominum numerus, neque tot natalibus clari in Meacensi ditione, vbi totius Iaponis sunt Principes, Christo se adiunxerint, atque hoc anno præfenti. Quoniam verò persecutio latebræq; nostræ, quæ in decimum iam annum durarunt, nondum finem habent, necessariū existimauimus nulla illustrium hominum nomina scriptis mandare, nec Christianæ religionis prodere mysteria & exercitia, donec Christo Domino nostro secus visum fuerit, & Euangelij propagationi liberrima porta, quod breui futurum confidimus, fuerit patefacta. Et hæc sunt, quæ summam de generali totius Iaponiæ statu dicenda occurrebant. Nunc, Deo adiuuante, pergamus ad missiones quasdam diuersis in locis instituras.

Bis Pater quidam cum fratre Nangoiam in regnū Figē missus est, vbi Taico propugnaculum maximum & sumptuosissimum cum suis palatiis, quo tempore iter parabat in Corai, (is locus triginta sex millibus passuum Firando abest) à fundamentis excitauit. Administrationem autem totius ditionis Scimano Camidono, gubernatori tum Nangasachano, in sua absentia commendauit. Quo tempore autem dictus Pater ibi fuit, fuit autem diebus tantum paucis, multos gentiles habuit verbi diuini auditores, & ex his quinquaginta baptismo lustrauit. Vt verò de eorum aduentum rumor increbuit apud Christianos Facatæ aliisque in locis agentes, magnis itineribus, læti aduolarunt ad aures præbendas diuini concionibus, & confessionem peccatorum faciendâ: Christiani siquidem in his locis huius sacramenti frequentatione plurimum delectantur.

Huc Nangoiam cum Augustinus Cuno Camidono, Christianorum omnium in Iaponia facile princeps, aduenisset, magnam partem noctis cum Patre consumpsit, ageas tum de suis, tum de totius Christianæ religionis negotiis. Collocutus deinde est singillatim cum fratre nostro Martino (fuit is vnus ex quatuor Romanis missis). Sed quia colloquium fuit admodum longum, breuiter ad tria capita reuocabo. Primum caput est: Non dubito, inquit, quosdam scopi mentisque meæ ignaros, dum tam vehementer vestri Patres, vt delitescerent, & Zelum conuertendorum hominum non nihil comprimerent, suspicatos esse, id ex animi mei angustia & imbecillitate exiguoque defendendi honoris diuini Zelo profectum: verum ego affirmo, longè secus esse. Nam cum Taici ingenium peccatque haberem perspectum; sciremque quo Patres amplius se submittere latentque, tanto opportu-

nus esse tempus instituto faciendi satis, idcirco maiore quadam
seueritate sum vsus: Deum autem testor, me in hoc negotio
habuisse propositum aliud, nisi maiorem Dei gloriam, Societatis
incolumitatem, & salutem animarum. Alterum caput erat: Cum
inquirebat, sim tam variis tamque continuis districtis occupatio-
nibus, si quando otium aliquod suppetit de rebus diuinis meae
salute cogitandi, incredibili accendit desiderio gratiam illam
ante mortem à Deo obtinendi, vt depositis omnibus istis cura-
num saltem annum serio possim rerum caelestium contemplan-
ni, Christianarumque virtutum exercitationi, conuenienter meae
fidei, impendere. Et quanquam ex parte mea Domini legem non
queam per diuersa regna disseminare, tamen hoc in tanto magno
desiderio, intra ditionis meae fines multas excitare Ecclesias, po-
tisque eniti viribus, vt omnes subditi mei nomen dent Christi
cultusque diuinus non inferiore apparatu & reuerentia, quam
Europa, peragatur. Quamobrem & summa mihi voluptas est, vi-
dere in Arima, Omura, Amacusa, Somoto, Cozzura, Seiqui, & O-
iano, quae loca meae ditioni sunt subiecta, omnes Christianae Ec-
clesiae aggregatos. Fiscium de Firando, quod meae quoque ditioni
subiectum est, etsi adhuc repugnet Christianae legi, con-
cedo tamen me domum & statum renuntiaturum filio: qui, etsi
adhuc sit gentilis, quia tamen coniunx eius Mentia Domini Bar-
tholomaei filia Christiana est, ipseque in Christianum religio-
nem propendet, minimè dubium est eum brevi Christiana factu-
pturum. Insulas Goto, post Tonum gentilem in Corai morte
functum, Taico mihi commisit, vt eas administrandas tradere
cui liberet. Ego iam tradidi homini nobili ex ipsis insulis ortu-
dum, quem confido pro beneficii à me recepti compensatione
omnibus Gotanis insulis aures Euangelicae praedicationi parat-
turum, & in gratiam cum Christi Ecclesia venturum.

Tertium caput fuit eiusmodi: Scio, & in ea fide vivo, Deum
Dominum nostrum suam sanctam legem in Iaponiam non
inuexisse, vt diffunderetur tantum in iis partibus, in quibus
nunc floret, sed vt vndique propagaretur, donec tota tandem Iapo-
nia Christum respiciat. Nam secundum ordinationis diuinae
cursum, multi deinceps, inquit, existent Domini nobiles & mi-
stres, qui manum paulatim porrigent, cum maximo suo auxilio
Deum merito, Euangelio latius dilatando & amplificando. Ca-
terum quia id futurum est temporibus consecuturis, quibus ego
superstes minimè ero, vt possim tantorum particeps esse memo-
rum; id vnum vehementer opto, vt, dum vita suppetit, quocumque
partem

possum, ad gregem Christi adiungam; ut hic ardor conuertendi alios, & quantumcunque labor seruiendi Deo, sit mihi loco tædæ, quam mihi præferam, quando ex hac vita emigrabo. Hic Dominus Augustinus toto anno laborauit in Patribus, dum penuria aliqua pressi sunt, eleemosyna iuandis, licet propter bellum Coratianum, & imperium quod habet in tantas copias, coactus fuerit se ingenti ære alieno obstringere.

DE MISSIONE DVORVM PATRVM FRATRVMQVE IN REGNUM BUNGENSE.

ANNO proximè elapso Pater vnus, cum vno fratre, missi sunt ad regnum Bungenfense: qui in itinere inuisere Christianos, tum Amaguccii tum in aliis partibus degentes. Quid in missione illa vsque ad ingressum in regnum Bungenfense factum sit, superiore anno diffusè scriptum est: vbi dictus Pater laborauit dysenteria, & morti proximus fuit: quem morbum creauerunt maximi labores & molestiæ in itinere toleratæ, deinde incommoditas loci omni remedio humano destituti. Qua de re certior factus P. Viceprovincialis magna amoris & beneuolentiæ significatione ad eum amandauit & Sacerdotem pro excipienda eius confessione, & Medicum ad eum curandum: quorum opera etiam sanitati est restitutus. Omnibus autem perfectis, iam iam subjiciendis, in hoc regnum Figen reuertere. Verùm cum Christiani in regno Bungenfensi magna laborarent operariorum inopia, ad recreandos & confirmandos eos, qui tot antè annis in Christi lege fuerant nostris exculsi, hoc anno 96 eò missi sunt duo Patres, cum fratribus item duobus, qui in diuersas regni partes diuisi, duabus vicibus, quibus ibi versati sunt, egregiam operam nauarunt in reformandis Christianis. Non facillè exponi potest, quanto plausu Patrum aduentum exceperint, quanta cupiditate arserint reperendi criminum confessionem, quam iam aliquot annos intermiserant: & licet Patrum præsentia destituti essent, tamen orationum obliti non erant, quæ res magno illis fuit solatio.

Quodam in loco, in quo media hominum pars idolis altera Christo dedita erat, puella octennis, cuius parens cum tota familia erat gentilis, suo prece nutu a Christiano quodam petiuit duci ad Ecclesiam, in quâ Pater noster se cū Christianis recipiebat: optabat enim cognoscere ritus eorū, & obseruare quidnam agerent.

Christianus ille, quod pater esset gentilis, operam suam puella
 tenuit, imò patri eius indicavit, ut eam tempestivè ad Ecclesiam
 adduceret. In Ecclesiam adducta, sic probavit omnia quæ non
 quæ audiuit, ut etiam atque etiam cuperet se fieri Christianam.
 Qui eam adduxerat, patri exposuit puellæ desiderium, is, ut
 natura bonus, quia respondit, faceret quod vellet, nollet se impe-
 dire, baptismi aquis tincta est: domumque reversa ingenti ga-
 udio exultans patri matrique aperuit se baptizatam. Morabantur
 id temporis in iisdem ædibus Bonzius quidam è secta Amida
 puellæ consanguineus, qui ritu superstitiosa suæ sectæ cum ab-
 quando magnam noctis partem consumeret in pullanda pelu-
 inuocando nomine sui Amidæ, puella sancti baptismi virtute re-
 borata se illi applicuit, & voce clara ei dixit: Probè nosti, Pater
 me esse Christianam, & Patres abhorrere ab istis ritibus diabol-
 icis: rogo itaque ut abstineas ab isto pulsu, & aliis similibus cer-
 moniis in hac domo: si nolis, hac tantum nocte licebit, sed
 ut deinde hinc aliò te conferas, nec amplius revertaris. Re-
 spondit pater: Quia tu Christiana es, sonumque istum non
 susteferis, non pulsabimus amplius. Et mox inde abscessit. Pater
 verò, admiratione eorum quæ à puella fiebant, capti, consilia
 inire de imitando filia exemplo, & verbo Dei audito, ambo a-
 quis sacri baptismi capita submiserunt. Ita puella, quæ iam cer-
 tas didicerat orationes, facta est parentum suorum Magistra.
 Cum verò post menses paucos Patres eò revertissent, deprehende-
 runt & Bōzium patrum a puella conuersum, eumque baptizatam.

In loco, dicto Taquemia, Christianus quidam ex energumena
 sua fide, orationibus, disciplinis, & theca sacrarum reliquiarum
 collo eius adhibita, Daemonem fugavit, & sanitati eum restitu-
 it. Multis quoque in locis Būgēsis regni, ubi quidam erat ab hoste
 mani generis obsessi, Christiani facti cōveto sola recitatione do-
 minicæ orationis, & salutarionis angelicæ clara voce instigati, da-
 monem saepe repulerunt. Quam rem admirati gentiles, maxime
 cum crebrius eis demon specie horrida se spectandum præbue-
 ret, Christi cœni se adiungi voluerunt.

Patres inde cum magna voluptate redierunt, quod animadu-
 tissent eos inde ab anno superiore usque ad præsens tempus ma-
 gnos fecisse progressus in rerum divinarum cognitione, haud
 minus, quam si Patres secum doctores & instructores retinissent.
 quanquam magna rerum inopia premeretur, tamen elemosinam
 loco nō aliud à Patribus petiuerunt, quàm cauculos benedictos, ma-
 gines, Agnus Dei, aliæque id genus spiritualia.

Christianis quibusdam in fide languidis, degentibus in Notru, quiq; ad meliorem frugem ab aliis Christianis agre adduci poterant, noctu bis terve apparuit Damon humeris gestas cadauer humanum. Quo viso perterrefacti illico de Patre quarèdo cogitarunt. Eo inuento, visum exposuere, & exhortatione audita magno doloris sensu vitæ antè acta crimina per confessionem patèfecerunt.

Quoniam Leo Notruensis columen semper Christianorum eius regionis fuit, non solum Notruenses, quibus cum vivit, sed etiam alii Christiani longius inde remoti in suis necessitatibus ad eum recurrunt. Unde apparet quemadmodum Deus extraordinariis etiam mediis suos iuvare dignetur. Et quoniam homo integer est & sincerus, ipsimet gentiles, qui nomine Taici ditioni toti præsumunt, eum magnos redditus attribuere, eumque ob eximiam virtutem mirifice amant & reuerentur. Alter è duobus huius Missionis Patribus Pascha in eo loco, ubi ipse comoratur, celebravit. Ingens in bono sene inerat ardor, impèseq; optabat, totam ditionem aliquando videre Christo Domino subiectam. Ipso Pasche die quadringentes Christianis magnificum epulum, ut eis congratularetur, præbuit. Licet septuagenarius sit, tamè magno studio & lapides & ligna aliaque necessaria corradit ad Ecclesiam aliquam longè prioribus ampliorem edificandam, quæ erit numero quarta: nam duæ ex aliis, olim ab eo constructis, tempore belli & vastationis regni Bungensis fuerunt exusta & eversa.

Dum Pater quidam cum fratre degeret in Corai, & fortè inuiserit Christianos, incidit in nobilem Bõziū Bõgensem, nomine Tomi Ieda, dignitate quasi Sacerdotem (illi vocant Chananusci) in templo Cami primario regni, dicti Vfanonia: hic quia superstitionum Chamii admodum erat peritus, prolixam cum nostris habuit disputationem, ac tandem efficacia rationum convictus, legi Euangelicæ, cum eius veritatem & perfectionem perspexisset in Corai, cessit. Et, ut redeamus ad regnum Bungensem; cum idem frater, qui in Corai cum eo sermonem habuerat, per eius patriam iter faceret, vehementer eius conspectu lætatus est, in similibus precibus rogavit, ut non nihil ibi haberet, se cogitare de tota familia sua ad Christum traducenda. Mansit frater, & intra paucos menses uxor eius cum viginti aliis hominibus per baptismi januam Christi Ecclesiam ingressa est. Idem bonus vir, ut intellexit, Patrem quandam Societatis quindecim tantum passuum milibus a se disjunctum, mox eum cum tota familia & filio claudo concessit, auditaque concione Patris de Sacramento Confessionis, omnes, licet à baptismo suscepto quaterni tantum menses intercessissent, magna deuotione confessionem de peccatis fecerunt.

Præter hōs autem adduxerat secum alios quosdam, ut verbo De
audiendo aures præberent, licet ipse iā domi eis cōcionatus
set, & doctrinam Christianam exposuisset: vnde factum est, vt
draginta ex illis sacrum lauacrum amplexi sint. Cum verò
aliquando interesset concioni de S. Eucharistia ad veteres Chri-
stianos habitæ, obnixè rogabat Patrem, vt tibi quoque ad eam
ditus daretur: cum que Pater responderet, nondum esse tempus,
pauci enim à baptismo menses effluerant, ille contra instans, &
præ se scire, quid obset, cur aditus ad sacram communionem
non pateat: se omnia intellexisse, quæ ipse prædicasset, sanctissi-
miquè illius sacramenti mysterio plenissimam fidem habere ac por-
rò magno etiam desiderio eius suscipiendi accensum esse, vt non
solum Christiani, sed etiā boni & perfecti Christiani nomen con-
sequi posset.

In vrbe Funai regni Bungenſis habitabat Christianus quidam
pauper famulus gentilis cuiusdam, cuius tota domus gentilis
erat. Hic cum ad mortem æger decumberet, per Christianum
quendam curauit ad se vocari Patrem Societatis, Facere sex mi-
libus passuum inde disunctæ tunc agentem, ei que dici, si post ad-
uentū impotē mentis se inuenerit, norit se esse Christianum, &
paratum mori in fide Catholica. Pater vt venit, reperit homi-
nem decumbentem in cubiculo octo palmos longo & quatuor
lato in magna arumna, & confessionem cum magna eius collo-
latione excepit. Dominus ægri gentilis duo admirabatur: Primum
quodd Pater tam longum iter per densissimos imbres solo amore
salutis sui serui procurandæ impulsus confecisset. Alterum, quod
ægro ante aduentum Patris iam vox fuisset interclusa, nec alius
expectatum fuerit, quàm vt spiritum redderet: post aduentum
verò & locutus & de noxiis confessus sit: quod ille miraculi loco
habebat. Æger autem post biduum prius animam creatori suo
reddidit: nec alia videtur dilationis causa fuisse, quàm vt voto con-
fitendi potiretur.

Degebat Bungi nobilis vir Christianus, nomine Muvacata, cu-
ius filius, etsi gentilis esset, tamen ob generis nobilitatem, vnam
filiabus duabus Regis Francisci, dictam Monicam, in vxorem ac-
ceperat. Hæc verò, quia Christiana erat, & tã Catholicum Pater
habuerat, aliquot annos domi tantas à marito perpessa est mole-
stias, vt licet iuuenis, tamen semper ferè ægra esset & afflicta
quo enim plura signa Christiani pectoris edebat, hoc maritus ad
augendum eius crucis, plus studii ponebat in colendis demoni-
bus, & sacrificiis faciendis, totumque se vna cū filiis seruituti re-

proprum spirituum obnoxium reddebat. Hæc tanta crux videtur tum ipsius Monica, tum Patris in cœlo iam coram diuina maiestate interpellantis orationibus tandem sublata: nam supra omnem spem humanam, nulla adhuc audita verbi diuini prædicatione, ita à Deo mariti cor motum & immutatum est, vt libros omnes, nomina, imagines, cæteraque instrumenta, quibus dæmonem venerabatur, coniecerit in ignem, & Fratrem nostrum ad se vocari iusserit; à quo cum doctrinam Christi hausisset, tandem cum tota familia sanctissimis baptismi aquis expiatus est, cum summa Monica consolatione. Eum secutus est germanus frater cum sociis amplius viginti.

Taico cum Regem Bungensem expulisset, & in extremas Iaponiæ partes ablegasset, ipseque Regni possessionem adisset, redditus annuos regni adsignauit nobili cuidam viro, nomine Motinocapachi, olim, tempore Nobunangæ, suo sodali. In Bungo autem duo sunt Status, alter vocatus Fita, in quo semper vixerunt fortissimi quique totius regni milites. Alter verò dictus Cusso. Primi igitur manent Dominus absolutus, & redditus accepit nomine suo. Secundi verò tanquam Taici procuratur. In Statum Fita nunquam Rex Franciscus per omne vitæ suæ tempus inducere potuit religionem Christianam, & in vniuersa ditione vix vnus extabat Christianus. Contigit eò fortè venire Bonzium Christianum, nomine Solanuan, & cui incolæ, quòd ob probitatem hominem amarent, vetus quoddam templum, quod antè fuerat gentilium, donarunt; sed abhorrens ab idololatrarum societate postea inde discessit, & templum habitatore vacuum remansit. Duodecim iam anni effluxerant, quòd Ozacæ adhuc adolescens Christi castra secutus fuerat; sed, quia militiam sectabatur, exiguam Dei cognitionem retinebat; licet vt erat singulari præditus iudicio, sic mentem infixerat prælectiones Catechisticas olim auditas, vt illas perinde recitaret ac si concionatoris munere functus fuisset, atque ego ante decennium in Scimonosequi audiui ab eo quasdam tanta dignitate & spiritu exponi, vt non parum fuerim admiratus. Videtur hic homo à natura sua quasi ignis, quia ardentè communicat omnia, quorum notitiam semel comprehendit. Cum dicitur Patres duos versari in Bungo, alterum per nuncium rogauit, vt dignaretur venire ad se, ita enim expedire, ad maiorem Dei gloriam. Receptus est Pater magno cum gaudio, ipseque cum suis honorariis pueris instruxit aram ad sacrum missæ celebrandum; Patri autem ilico misit vicenos saccos orizæ, aliisque ad vtilium domesticum necessaria. Et quia Dominus Paulus de Scingo,

qui in illa calamitate Bungenſis Regis exilio multatus eſt, red-
 tus habet in loco Fitæ proximo bis mille ſaccorum orixæ, & de
 nobilis Domini amicus eſt ſingularis, eū à ſex milliaribus accen-
 ri curauit, vt indicaret Patris Societatis cum vno fratre aduen-
 dicebatque Patri ſe velle conſiteri de peccatis, ſuiſque autor eſſe
 vt paulatim aures præberent Euangelio, & nomen Chriſto te-
 rent; cogitare etiam de ædificanda Eccleſia. Ac mox cepit in
 eſſe concionibus Catechiſticis, vnà cum aliquot nobilibus, et
 comitibus, dubiaque proponere, quibus ſolutis vehementer leti-
 batur. Et quia ſpiritu feruebat, fratri in prædicando auxilium præ-
 ſtabat: ſuiſque affirmabat omnes Cami & Fotochi verſari in in-
 ferno, atque inde vti ſe liberare non potuerint, multo minus
 ſe liberare alios. Quamuis autem vespere præſtò aderat cum ve-
 ginti vel triginta nobilibus, eoſque hortabatur vt verbum De-
 audirent, & dubia ſua proponerent, ſibi nihil gratius iucundius-
 que hoc facto poſſe accidere: interea ab ipsis non diſcedebat, &
 vnà cum iis vltra mediam noctem auſcultabat, dicebatque iu-
 nibus, ex ipſorum conuerſione ſuum quoque commodum recu-
 dare. Etenim, inquebat, Chriſtianis hominibus, quoniam Deum
 timent, ſido gentilibus non item: ſi que homines quidam non ce-
 perent planas & euidentes rationes, quibus Lex noſtra nitere-
 id ipſum iudicium eſſe exiguæ intelligentiæ atque iudicij. Adde-
 bat eos, quibus placeret quidem lex Euangelica, non tamen
 fierent Chriſtiani, ſua opinione non alia de cauſa ſuam diſſe-
 re conuerſionem, quam vt liberiùs depecularentur aliorum re-
 ſtigalia. Denique omnibus ſuis indicabat, ſi è ſois ali velim
 redditibus, in poſterum vnà vxore contenti eſſent, ſuumque e-
 in re exemplum imitarentur. Hic pater Fitanus aiebat, ſe nullum
 haſtenus Chriſtianum cognouiſſe, qui maiora amoris & bene-
 uolentiæ argumenta Patribus demonſtrarit, quam hic Tonſus,
 quo haſtenus locuti ſumus, eumque maximo teneri debere
 rio, vt omnes ditionis ſuæ homines ad Chriſti Eccleſiam ad-
 ducantur. Adhæc de eo fertur, olim fuiſſe hominem crudeliſ-
 mum, ideoque omnes inſolitam eius manſuetudinem, com-
 tatem, & affabilitatem obſtupeſcere: vnde & plebæ eum amant
 non vt Dominum, ſed vt Patrem, propter beneficia quæ con-
 tinenter ab eo accipiunt. Ex huius hominis ardore ſecutum eſt
 vt mox voluerit excitare Eccleſiam; vnde liquet Deum Demitum
 noſtrum, vt tam pio & ſancto deſiderio fieret ſaris, conſecraſſe
 illud templum vacuum, à Ioanne Sotan amplificatum; ſed cum
 illud inuenit vitium feciſſe, conſecraſſe lapides, ligna, & alia neceſſe
 ſua

saria conuehi iussit, ut perficeretur. Ipse quotidie operi instabat, sic ut operarii duplo plus laborarent, quam fecissent, si abtuisset. Nobiles quoque iuuenes, qui illi seruebant, ut rem illi gratam facerent, praesentes aderant, & manum operi admouebant. Cum vero deinde frater noster cepisset habere sermonem ad dictos iuuenes, eorumque famulos, & eorum familiares, & ad quendam eius fratrem ipso juniorem, magnum omnes fructum ex verbo Dei retulerunt, breuique triginti tria eorum capita lacerrimis baptismi vndis sunt respersa.

Domus, in quam iussu Toni Pater cum fratre mox post aduentum diuenerat, erat cuiusdam primarii eiusdem loci gentilis. Verum quia plerique omnes in Statu Fitano ita abhorrent a rebus nostris, ut existiment aqua ignique interdictum illis, qui diuersorium nostris attribuerint (nunc autem metu Toni domum illam nostris commodarant), quoties nostri in oculos eorum incurrebant, aut diffugiebant, aut terga vertebat. Famuli domestici perpetuo eis illudebant, & si frater noster ex humanitate aliquid ciborum eis porrigeret, id, veriti ne contaminarentur, canibus obiectabant: itaque aliquot dies ibi non pauca perpeffi sunt probra. Verum ne exasperaretur Dominus domus, aut res ad aures Toni perferretur, qui petulantiam seuerè fuisset castigaturus, magna humilitate & patientia omnia sustinuerunt. Vicipi, dum nostris occurrerant, auerso vultu exspuebant, ac si eos non viderent. Ceterum, quia Dominus noster, quando vult, potest ex lapidibus excitare filios Abrahamae cepit hospes, siue casu, siue ut nostra irrideret, velle audire doctrinam Evangelicam, quam nostri annuntiabant: eaque percepta talis secuta est commotio, ut non modò ipse cum coniuge, liberis, vniuersaque familia complexus sit Christum; sed etiam ex eo tempore omnia humanitatis & caritatis officia nostris, ac si per multos annos Christiani fuissent, detulerint, & intimam cum eis familiaritatem colere ceperint.

Non substitit deinde Tonus in sola conuersione suorum nobilium, sed longius progressus, conatus est etiam regionis indigenis persuadere, ut praedicationi Evangelicæ interessent, ostendens quantum ea ex se fructus existere possit: & à se exemplum caperent boni successus etiam in rebus temporalibus. Illi autoritate & efficacia dicentis, & exemplo hospitis, qui tanta familiaritate nostrorum veretur, permoti manus dedere, & concionibus audiendis vacare ceperunt, ac breuissimo tempore eorum sexaginta professioni Christianae doctrinae subscribere.

Verum Dæmon, cum ex inuidia hanc iacturam suam & tantam fidei

fidei Catholicæ propagationem ferre non possit, ordiri more cepit aduersum nos telam contradictionis. Tonus hic euocauit Patrem suum ex partibus Meacensibus, ut Statui Fitæ gubernando in sua absentia (erat enim ei abeundum Meacum) præesset. Hic Pater mirè erat addictus patriis Diis Cham & Fotochi, à religione autem Christiana alienissimus, sic ut nec ad aures quidem nomen Christianum admitteret. Aduertens ergo quantos progressus faceret Christiana religio, vehementer cepit in filium excaecescere, & de decem capitibus, quæ sibi in eo non arriderent, absterere commune facere. Omnia autem ferè in nos erant directa. Si enim, inquit, Taico Patres exulare iussit, eorumque imagines & templa igne absumi, eo quod infesti sunt hostes Cham & Fotochi, cur tu eos in tuam ditionem recipis, cur eos tueris? Conlutebat ergo illi, ut à studio illo alios convertendi abstereret, ædificationem Ecclesiæ minimè prosequeretur, & Christianismo renuntiaret: si secus faceret, se post reditum ad Meacenses nomen esse apud Taicum delaturum. Filius verò, ut est insigni sapientia & iudicio præditus, sciens Patrem sua opera & liberalitate indigere, tanta industria & sagacitate illi respondit, ut nemo quidem commutire ausus fuerit.

In hoc Fitæ tractu accidit res perlepada, & scripto digna. Honorato cuidam viro in illa vrbe degenti erat filius octennis præclaris naturæ donis præditus, qui versus multos & comenditas laponicas memoriæ mandarat, easque publicè exhibebat rara grauitate & venustate, ut totius populi oculos in se conuerteret, & Tonus eum a se demittere nollet. Hic puer ergo, cum sermo nostris haberetur ad gentiles, nonnunquam se ad Patrem nostrum & fratrem conferebat, qui mirificè eius colloquio recreabantur. Semel autem dedita opera ingressus Ecclesiam dixit fratri: Habetisne aliquem Fotocho, quem aiunt pro hominum salute crucifixum? ostendite mihi quæso, aueo enim illum videre. Cum frater illi ostendisset effigiem crucifixi, subito addidit: Non vides vllum vulnus in latere, quod tamen dicitur habere. Tunc Pater illi aliam crucifixi effigiem ostendit, quæ stabat in altari. Puerque subiecit, sibi illam potius quam alteram probari, propter sanguinem è latere & spinis coronæ defluentem: & postquam diu aspexisset & considerasset, postulauit sibi præstari baptismum. Tunc Pater respondit, orationes quasdam prius esse memoriæ insculpendas. Puer verò iam dudum, inquit, insculpsi, & mox eodem loco eas recitauit. Subiecit Pater: Qui vult fieri Christianus, necesse est ut melius sit institutus & paratus, quam tu sis: velles enim

filie tuæ, quibus nunc es indutus, sunt quotidianæ; at pro recipiēdo tam nobili Sacramento opus est amictu elegantiore, quo uti soles in festis. Hoc audito puer domum abiit, & post breuem moram serica veste pereleganti indutus rediens dixit: Pater ecce adsum, iam baptizate me quæso, quia magno baptismi teneor desiderio. Pater petitioni assensit: cumque iam pararet se ad perfundendum eum sacra aqua, puer institit: Pater expecta paululum: monitum te volo, ne dum caput aqua perfundis, madet acias meas vestes, sicut superioribus diebus cuidam, dum baptizaretur, fecisti. Quotquot præstò aderant admirati sunt hanc octennis pueruli prudentiam. Tonus fuit eius sponsor, qui paulo post Meacum abiit ingenti flagrans desiderio post reditum secum retinendi Patrem unum & fratrem, qui per omnes ditionis suæ angulos Evangelium propagarent. Nostri autem petita discedendi potestate à nouitiis Christianis recens Ecclesiæ aggregatis, quod magno ipsorum dolore factum est, digressi inde contulerunt se in Vsuqui.

Dum Pater missionis esset in Vsuqui, vbi olim Rex Franciscus sedem aulamque habuerat, erat ibi femina gentilis à dæmone obsessa. Huic indicatum est à dæmone liberari non posse, nisi fiat Christiana: cum illa annueret, & iam se ad baptismum compararet, nocte insequenti dæmon ei dissuasit, ne fieret Christiana, dicens: Hactenus tanta familiaritate tanto tempore mihi es conjuncta, & nunc me deseris? non abibis profectò inulta: dormienti itaque, nec sentienti, abscidit capillos, vno tantùm flocco capillorum relicto. Illa verò cum summo manè deprehenderet sibi ademptum capillum, & arūdini lecto oppositæ implexum, calcata fraude sibi additū putauit, vt citiùs aduolaret ad baptismi antidorum, quod & factum est: atque eo suscepto māsit ab omnibus dæmonis molestiis immunis.

In Bungo degebat Christianus quidam, sed in cultu diuino & animæ suæ salutē promouenda æquo frigidior, ita vt clam tantum gestaret globulos precarios, ne viderentur. Huic flumen trāsmitteuti visibiliter insiliit Satan, acinacemque, quem contra eum distingere conabatur, vi eripuit, ac denique eum corporaliter oblectr. Dominus eius, gentilis serui misertus, Bonziorum preculis & superstitionibus curauit dæmonem pelli, at ille egredi noluit. Hoc videns quidam, qui præstò erat, consuluit domino, vt Christianum quēdam, qui donū haberet fugandi dæmones, ad se euocaret. Is, vbi aduenit, ex submissione animi respōdit, se nō esse tā p̄ apud Deū meriti, vt tantā opera patrare possit: se tamen Deum
pro

pro energumeno oraturum. Cùm ergo se illumque Deo comē-
dasset, & aliquos contriti animi actus exercuisset, egregie ener-
gumenum verberavit, qui vt sensit verbera, horricos edidit ge-
stus, eoque plures, cùm collo eius intecisset sacrarum reliqui-
rum thecam, dixitque, si onus illud sublatum foret, se è corpore
excessurum; & eo sublato excessit. Energumenus autem, non le-
cus ac si profus mortuus esset, in terram corruit; ac pro mortuo
à circumstantibus habebatur: sic profus, vt impropereant Chri-
stiano, quòd hominē occidisset. Sed respondit ille, non esse mor-
tuum, expectarent modò, breui illum reuicturum, vti & factum
est. Id cùm videret quidam Exactor vectigalium regionum, reuol-
uitate obstupescens, omnibus Christianis potestatem fecit Rol-
ria sua è collo, vel cingulo, vel quomodo collibuisse, publicè
gestandi.

Vterque huius missionis Pater asseuerat, se nunquam in Iapo-
nia aut maiores habuisse labores, aut læticia & consolatione bo-
riori affectos fuisse: toto enim die & magna parte noctis hære-
bant in confessionum sedilibus, ob Christianorum inopiam: qui
etsi plurimū satiatione agrorum distinerentur ob durissimas gen-
tilium exactiones, tamen tanto numero Ecclesiam complebant, ac
si esset annus Iubilæus. Fratres & clerici quotidie ter quater ad
Christianos de sacramento Pœnitentiæ & Eucharistiæ verba fa-
ciebant: ad gentiles autem ordinarias conciones de Catechismo
habebant.

Pater quidam profectus ad propugnaculum Scinganum, quod
fuit Domini Pauli, multorum inibi Christianorum confessiones
audiuit, & quosdam etiam gentiles baptismi aqua expiauit: inde
Tacatam concessit, vbi quatuor Christianorum millia per heb-
domadem sanctam conuenere. Templum semper erat homini-
bus refertum, tantaque omnium pietas, vt Pater obstupesceret
qui & inuisit priuata eorum Oratoria, quæ in ædibus suis non
nulli excitant. Post Pascha inde ad aliam Ecclesiam Tacata-
nam abiit, in qua copiosior erat Christianorum numerus, ibi-
que multos gentiles, & quosdam genere admodum nobiles ba-
ptizauit.

Accidit in loco quodam, dicto Iurugaschi, vbi omnes ita alieni
erant à diuina lege, vt ne vnus quidem vellet se iugo Christi sub-
jicere, primarium quendam iuuenem solum illius indigenam cum
gravi afflictari morbo, vt pater omnes facultates suas in Bonzon
absumpserit, quo supersticiosi eorum tum ritibus tum orationi-
bus filio sanitatem recuperaret. Verum tandem omnes conatus

esse ritos deprehendens, Patri cuidam, qui non longè inde aberat, significari curauit, optare se filium, antequam moriatur, baptizari: se populo quoque loci persuasurum, ut omnes Euangelica veritate cognita per ianuam baptismi Dei Ecclesiam ingrediatur. Abiit eò frater, inuenit hominem omnis sensus expertem, sic ut baptizari non posset. Pater videns filium mortuum, Bonziosque promissam salutem non potuisse præstare, noluit eum ab illis terræ mandari, sed vehementer obsecrauit Patrem, ut pateretur eum humari in Campo sancto, in quo humarentur Christiani. Respondit Pater, quandoquidem sine baptismo filius obierit, parum ei profutarum locum: sed cum instaret, ut saltem ei locus daretur in aliquo Campi angulo, & idem peterent alii Christiani, pater anauit: ac denique Pater baptismo suscepto ad Christi ouile, cum aliis multis eiusdem loci, transiuit.

Gubernator Vsquensis gentilis, vir magna apud suos autoritate, Meacum abiens famulis suis commédauit, ut Patrè, si quando veniret, humaniter exciperent, & locum etiam illi pro Ecclesia assignarent, & si ille non probaretur, eligeret alium, què vellet. In hanc rem domos quasdam attribuit, quæ fuerant Regis Francisci. Potestatem quoque dedit omnibus, ut fierent Christiani. Frater eius comes inuist Christianos Fuquemenses, & alia loca: eaque occasione multos nobiles ad baptismum pertraxit.

Inde Pater, in alium locum delatus ducentis Christianis aurem præbuit, & quinquaginta gentiles iam adultos sacris aquis abluuit. Hinc ad urbem Funai perrexit, ubi à Christianis cupidè ob confessionem faciendam expectabatur: ut peruenit, mox ingens turba gentilium aduolauit, & cognita Euangelii veritate in Christi leges iurauit, cum magna sua consolatione.

Cum iam Missio ad suum terminum decurrisset, quibusdam in locis, ubi magna erat Christianorù copia, dum Patres post extremum Vale dictum eos solari instituerunt, tantæ oborta sunt lachrymæ, tanti clamores facti, ut nec Patres loqui, nec ipsi loquentem audire possent, & sic comitati sunt eos ad duodecim vel quindecim passuum millia, amarè flentes, & fletu amorem, quo nostros prosequerantur, demonstrantes. Verùm cum eorum voto tunc facere satis non possent, diutius remanendo; spem illis iniecerunt, breui eò venturos Patres, eo quòd Officiales Tai-ci iam potestatem fecissent omnibus ad Christi Ecclesiam se aggregandi.

In hac Bungeni missione, facta his duobus annis proximis, nempe 95 & 96, de peccatis confessi sunt plus quàm septem homi-

hominum millia; sacro autem lauacro expurgati sunt bis milia nongenti septuaginta quatuor adulti, si in hunc numerum iulianus quingentos eoque plures à quibusdam Christianis in absentia Patrum baptizatos; quibus hoc pium exercitium, quod sane vocatur optimi Christiani eximia caritate & zelo animarum exercet, per rat à Patribus commendatum.

DE ALIA MISSIONE CVIVSDAM FRATRIS
IN REGNUM BVNGEN.

PATER Viceprouincialis mandauit ex hoc portu Nagasacano mitti fratrem Iaponium ad visendum nobile quendam Christianum amicum de Societate bene merita: qui animaduertit omnibus in locis, per quæ iter habebat, multam necessitatem fieri ad Christi messem; nam habita concione ad gentiles de Catechismo, in vno loco quinque, in alio sex, alibi decem salutari aquæ capita submittebant, sic vt in reditu nonaginta nouem capita eadem aqua aspersa numerauerit.

Nobilis quidam, frater eius, cuius visendi causa nosset venerandam suam habebat mulierem è regno Fatime, quod est in Meoschidione, filii sui nutricem; è secta Ieosci mirè Amidæ additam, quæ adeo execrabatur religionem Christianam, eiusque cultum & ceremonias, vt cum ei à quibusdam diceretur, vt Christi factum susciperet, audacter responderit, nullum inter Deum & Amidam esse discrimen. Si enim Deus, inquit, sit infinitus, & Amida est infinitus: & si Deus careat principio & fine, idem se consistere debet: & rursum, si verum sit Deum multa perpassum pro salute hominum, Amidam quoque multis annorum myriadibus miserissimam asperrimamque à se in eundem finem exegisse peruenisse. Itaque non se videre causam, cur cultum Amidæ, quem tanti faceret, cuique omnia sua officia deferre cuperet, desistere deberet, & nouam peregrinamque legem sectari. Quoniam autem femina nomine prudentiæ erat celebrata, omnes affirmabant, si illa adduci posset ad audiendam Euangelii prædicationem, citra vllam controuersiam ad Christi Ecclesiam accessuram, suoque exemplo alios multos ob celebritatem nominis attracturam. Itaque percipuit tandem Deo cor illius mouere, vt aurem accommodaret let diuinæ prædicationi: qua percepta multas quæstiones, tanto ordine & prudentia, atque alias ex aliis proponebat, re frater obstupesceret, sed tandem conuicta cessit veritati, & piaculari lymphæ superioris vitæ sordes omnes eluit. Postea autem tanta

tanta gratia eam Dominus noster ornauit, ut tum vitæ exemplo, tum efficaci persuasione ex Ierosolymæ sectæ suæ hominibus paucis diebus septuaginta ad sacramentum baptismi pellexerit. Voluit deinceps vocari Anna, & ob deuotionem, quam paulatim habere cepit erga beatissimam Virginem, filię suę annorum tredecim impoluit nomen MARIÆ.

DE MISSIONE IN RE-
GNVM FINGO.

IN regno Fingo est propugnaculum, dictum Iabe, subiectum Angulino Ecuno Camidono, cui præest vnus ex primis partiu Meacensium Christianis, homo genere nobilis, & de Societate bene meritus, cuius virtutes præclaraque opera descripta sunt in veteribus Iaponiæ annuis, sub nomine Georgii Iafensis. Is cum omni familia sua vehementer desiderauit, hoc anno quendam ex primis Patribus, à quo ante annos triginta baptizatus fuisset, ad peragendum Hebdomadæ sanctæ officium ad se venire: sed cum intellexisset eum tam afflicta esse valetudine, ut venire non posset, a P. Viceprovinciali alium eius loco mitti postulauit, & impetravit. Qui dum in itinere est, Georgius interea omnes Christianos, qui plus minusve millesimam attingunt numerum, eiusque propugnaculo subiecti sunt, conuenire iussit, distributisque nocturnis iuxta ac diurnis horis orationi continuæ ante altare, quod in maxima quadam aula eleganter ornata excitarat, vacare voluit, ubi viri æquæ ac mulieres quadragies mille Rosaria Christi Domini nostri duabus de causis recitarunt. Primò, pro Iaponiæ conuersione, Patrum in pristinum statum restitutione, aliisque Ecclesiæ huius necessitatibus. Secundò, ut Domino adiuuante Pater saluus & incolumis eò perueniret, cui confiteri de peccatis possent, & cum eodem septimanæ sanctæ solenniumque dierum Paschæ officia celebrare. Aduenit Pater die Martis eiusdem septimanæ, tantamque lætitiã & consolationem attulit eius conspectus, ut verbis explicari non queat. Cõfessi sunt, quotquot per temporis angustias potuere: necesse enim habebat Patre nocturno somno quieteque necessaria priuare, ut piis eorum votis & precibus faceret satis. Quaque nocte magnus eorum numerus in illam aulam confluebant, & postquam aliquot tempus orationi tribuissent, in sua terga ipsi acriter defauebant. Die Veneris sancta quam plurimi conferebant se ad Crucem, in monte iactu vnus Selopeti a propugnaculo disiuncto ere-

etiam, omnesque toto itinere, tam in ita quam in reditu, usque sanguinem magna religione se diuerberabant. Inter quos in pedibus incedebant ipse propugnaculi Praefectus & ceteri nobiles. Qui, ut domum reuerrere, habitu mutato, pro more suo uenerunt uisitatum Patrem, de rebus piis audituri, tam hilari & immoto vultu, ac si disciplinam nunquam attigissent. Gentiles haec pœnitentiæ asperitate, concordiaque, & amore Christianorum permoti, aditum ad uerbum Dei sibi patefieri petierunt: quo profecto quadraginta ex iis iam adulti in Christianorum ordinem adscribi uoluerunt.

Filia praefecti, nomine Monica, quae octavo natiuitatis suae baptizata est, & iam uiginti secundum attigit annum, ob uirtutem, doctrinam, & exemplum suorum parentum, semper pietate & honeste, insistens eorum uestigiiis, uixit. Desponsata autem cum adolescente multis donis conspicuo Augustini cognato, qui in bello Coraiano periit, nondum annum ingressa uiginti annorum est uidua: quae si in his partibus aliquod extitisset sanctimonialis canoniū, illud libentissime fuisset ingressa. Et quoniam iuxta illud statum constituerat, quoad fieri posset, se totam dedicare Deo, omnes uestes suas uanas, aliaque multa quae a nobilibus feminis ad uoluptatem seruari solent, misit ad P. Viceprovincialem, humiliter ab eo petens, ut omnia erogaretur in pauperes & egenos: se enim decreuisse, omnia, quae in testamentum referri solent, ut distribuantur post mortem, expendere in uita. Haec domina bonae suae habet omne instrumentum sacrum ad sacrum Missae faciendum necessarium; ut quoties eò Pater aliquis profectus fuerit, omnia ibi parata inueniat.

DE COLLEGIO AMACUSANO EIVS- QUE RESIDENTIIS.

IN Collegio Amacusano hoc anno uixere de Societate uiginti tres, hoc est, sex Sacerdotes, & septendecim fratres. Octobri elapso anni 95 P. Viceprovincialis quindecim tyrones allegatos Europaeos quinque, & Iaponios decem, cum quibus datum est principium Domui probationis. His accessere fratres ueteratissimi, qui confecto studiorum cursu ex usu Societatis tertium probationis annum decurrant. Omnes ergo quadraginta quinque capitum numerum efficiunt.

In Collegio seruatur ordo in Societate consuetus. Fratribus Iaponus, post Humanitatis praelectiones, & Epitomen rerum ad

fidem Catholicam pertinentium auditam, proponitur liber de sectis & erroribus Iaponum, qui dicitur Buppo: ut in disputationibus, quas in dies cum Bonziis aliisque Ethnicis instituunt, eos refellere possint. Ratio quoque legendi libros Iaponicos, formandique characteres traditur, quæ res necessaria est ad communicandum cum externis. Hi fratres Collegij suas item villas singulis attributas habent, ad quas definitis temporibus vadunt, ut homines in doctrina Christiana instruant, & præludio hoc se ad futuras conciones præparent.

Novitij iuxta regulas suas instituunt collationes, certa etiam mortificationum exercitia obeunt, & quicquid in Europa in domibus probationis usitatum est, omnes autem conantur exemplo virtutis alios præire, & sibi ipsi expugnatis cupiditatibus imperare. Tantum hæc inter Christianos novos visere Xenodochia, quia nulla sunt, nequeunt, nec peregrinationes suscipere: sed ea omnia intra priuatos parietes submissionis, mortificationis, & caritatis operibus abundè suppleunt. Omnes quoque exercitiis spiritualibus vacant; idemque multi Patres fratresque ex Residentiis ad renouandum spiritum eodem confluentes faciunt.

Clericis nostris, qui vigesimum attingunt numerum, confectum est Compendium vel summarium fidei Catholicæ, ut maius lumen legis Euangelicæ ex eo acciperent, & ut gentilibus rudimenta fidei tradere, ac Christianos rectius docere possent: est enim ad eorum captum valde accommodatum.

In separata Collegij parte, ut aliàs scriptum est, instituta est officina typographica pro lingua Latina & Iaponica. Hoc anno editus est Catechismus Concilij Tridentini latinè, qui prælegitur in seminario. Prodiit quoque libellus, dictus Contemptus mundi, latinè & Iaponice. Exercitia item P. Ignatij Latinè.

In Collegij huius territorio bis mille & sexcentæ auditæ sunt confessiones, & quatuor homines, adulti supra centum baptizati, & Ecclesiæ à nouo sunt reædificatæ.

Loca quadam nouè decemve milliarium intervallo distita, non paruo labore nostrorum sunt excultra, propterea quòd iter instituendum esset per asperissimas cautes, & loca ipsa longius à se mutuo abessent.

IN hac Residentia ordinariè degunt duo è nostris, Pater
& vnus frater, qui vacant instruendis Christianis ouiculis,
paucis annis ad pastorem Christum adductis. Hoc anno
mille confessionis sacramento suos lapsus expiarunt. In oppido
huius Insula gentili adolescenti annorum septendecim se
dum crebrò offerebat canis ingens, horribilis & rufus, qui
alloquebatur, & per montes in loca abditissima deducebat, de-
nens cum ibi biduo vel triduo, atq; impellens vt se manibus
latis adoraret, aliaque scriptione indigna faceret. Adolescentus
fer videns se tantas molestias à capitali humani generis hoste pe-
peti, tandem per fugium habuit ad Ecclesiam, doctrinam Chri-
stianam audiuit & didicit, baptismi sacramento Christo deuotus,
ac de cætero nunquam à Tartareo illo cane diuexatus.

DE RESIDENTIA VOIANA.

IN SVLA Voiana, inter quinque, in quas tota ditio dividitur,
vt Amacusam, Scichi, Sumoto, Ciazzura, & Voiano, omnia
minima est: quæ quia vicinior est propugnaculo Vto, quod in-
ter omnia Augustini Camidoni in Regno Fingano facile prece-
patum obtinet, & multos Christianos habet subiectos: hinc à Pa-
tre sapius visitetur, & semper cum fœnore nouæ conversionis
multorum infidelium. Et quoniam in anni superioris exi-
que etiam mense Maio anni præsentis missio eo instituta est, re-
feremus aliqua in eorum litteris annotata. Tanto, inquit, impu-
bant confessionis desiderio Christiani, vt mihi nullam dormien-
di tempus suppeteret: nam à media nocte è longinquis locis con-
perunt venite audiendæ Missæ & confessionis faciendæ curiam
accurrebant & gentiles ad audiendam prædicationem, è quibus
nonaginta quatuor baptizauimus. Vto, post auditas confessiones, pro-
fectus sum Cumanoscio, & ad propugnaculum Iabe & Iatacæ,
multis enim precibus vxoris Capitanei illius ditiois eram con-
catus. Magna eam cæterosque Christianos meo aduëtu volente
te affeci: octo dies ibi sum cômoratus, verba habui ad Ethnicos
& sexaginta sex Christo lucrifeci; inter quos fuit Gubernator
eius loci filius annorum viginti, eximia prudentia adoles-
cens, & in rebus fidei vnà cum quatuor aliis iuuenibus civi-
micis bene institutus. Cessit hæc missio ad magnam diuini nomi-
nis gloriam, & Christianorum consolationem; discedere volente
multis lachrymis obtestabantur, ne discessum accelerarem. Et
iis, quos prima missione baptizauimus, numerauimus viginti duos supra
Iacca-

ducentos, confitentes autem quingentos, quorum multi à duodecim vel quindecim miliaribus confluerant. Inter baptizatos autem nonnulli fuere nobilitate & dignitate clari.

Altera missione, quam idem Pater hoc anno fecit mense Maio, in quadam epistola ita scribit: Octo hodie dies sunt, ex quo ad hoc propugnaculum perueni, maximamque cepi voluptatem ex feruore huius gentis, & summo studio, quo flagrant, suæ salutis. Recepti me in Ecclesiam populi, ut liberiùs possem necessitatibus Christianorum succurrere; at tamen non potui declinare, quia dominicæ Ascensionis festum celebrarem in ædibus Findandoni, qui data opera iam olim paratam habebat domum pro Patre & fratre, quando solent eò venire. Prima vice salutari aqua perfudi capita sexaginta, & inter ea quorundam nobilium, famulorum Augustini, qui è Coraiano bello redierant.

Nobilis quidam homo, olim magna autoritate in hoc regno Fingano pollens, habebat filiam matrimonio cum gentili copulatam, cuius mater cum tota familia quoque erat gentilis, nullus verò Christianus nisi dictus nobilis, vir bonus & religiosus. Accidit filiam ex improviso infirmari, & quidem intra sex dies usque ad mortem: quidam aiebant à dæmone obsessam, propterea quod tam furiosos & insolitos gestus ederet, ut ægre à duobus vel tribus hominibus teneri posset. Maritus & socer implorantur opem Bonziorum, sed suis illi ritibus & nugis superstitiosis nihilum quidem eam iuuare potuerunt. Verum quia femine impendebat mors, certiorē reddidit eius parentem, octodecim miliaribus inde disiunctum. Is celerrimè aduolat, inuenit filiam quidem spirantem, sed mentis impotem, ut patrem suum non agnosceret. Pater ilico mandat submoueri omnes Bonzios, aliosque Ethnicos lectum stipantes: ipse verò accepto Rosario ter Dominicam orationem & salutationem angelicam aggredditur pronuciare: femina interim nihil mutatur, sed horribiliores potius gestus, quam priùs, edit, ut a multis teneri vix possit. Pater redit ad præsidium Rosarij: eo verberat tergum filia, dicens: Tu videre mihi dæmon aliquis, excede ex hoc corpore. Et respondit dæmon: Non excedam. Pater, ut erat homo virtute præstans, Rosarium iniecit in eius collum, dicens: Velis nobis excedes. Tum dæmon: Tollite, inquit, Rosarium, quia abscindit mihi collum, & tunc excessero. Respondit Pater: Minime tollam: imò funes quosdam arripiens, minatus est se eum diserberaturum, & sic excessit: femina autem non aliam specie, ab eius abcessu, quam mortuæ circumstantibus præbuit: solus

parens Deo confidens in oratione persistit, ac tandem post hoc
duas filia, nullo clamore prouocata, respirauit, & aquam per
Pater, antequam porrigeret, ter Dominicam orationem lauda-
tionemque angelicam repetiit, ea autem porrecta cōfestim in
uatam morbo perensit, Patrem agnouit, dixitq; se proflus
ram omnium quæ accidissent; tam diri intolerabileq; cruciatum
fuerant, quos sustinuerat. Pater deinde narrauit ei totius rei hi-
storiam, qua audita filia postulat baptismum. Sed quia nostrum
nullus ibi præstō erat, inssit Pater eam prorogare baptismum
reditum nostri Patris. Deinde ea sana & incolumi relicta, reuertit
ad suos. Periuerat etiam atque etiam a filia, vt redderet sibi Rebo-
rium, cuius beneficio recuperarat sanitatem, sed illa reddidit
ante baptismum negauit, quod facile Pater permisit; illa ergo
cēt adhuc gentilis, Rosarium ē collo suspendit. Dæmon, quo mo-
ius antè lucrum hac in te venatus est, hoc nunc maiorem secuta
cturam: cū enim ad hunc locum rediissem, non filia modo, sed
etiam mater, maritus, & alij hoc spectaculo commoti, irrito
mone & Bonziis, sacro baptismō sunt initiati.

¶ E propugnaculis Cumanoscio & Iabe in dies veniunt homi-
nes rogatum, vt ad breuē tempus operam meam ipsis accommo-
dem: sed quia aliis quibusdam gentilibus cæpi Christianam do-
ctrinæ elementa tradere, non potui eorum desiderio satisfacere:
facturus tamē, vbi hi satis instituti fuerint.

Christiani huius tractus Voiani feruētes sunt, & obediētes
Ecclesiæ suæ, nulla inter eos crimina, quæ scandali occasionem
præbeant; nullus palam perverso suo exemplo in legem Christi-
nam delinquit. Tria hominum millia & septendecim hoc anno
peccatis absoluta sunt, & vsque ad 23 diem huius mensis Augusti
Anni 96, in quatuor propugnaculis sacro fonte perfusi capiti-
quadringenta octoginta tria. Et quia in hoc regno Fingenti-
gnus est Christianorum numerus, ex partibus Meacentibus, quæ
primariis festis seruiunt Augustino, ex diuersis locis ad hanc Vo-
ianam Ecclesiam confluunt omnes, maximè in hebdomada huius
ceta, multa elemosyna onusti in pauperes eroganda. Hoc anno
sanè centum viginti orizæ sacci collecti sunt, quos ipsi distri-
re: sicut & alia multa pauperibus necessaria. Hebdomada huius
diebus vsque ad sanguinem in corpora sua seruire, aliasque mor-
tas pœnitentias fecere: quo ardore Christianorum cōmoti Ebu-
nici incipiunt autem præbere doctrinam nostram, multique eorum,
vt supra dixi, cervices iugo Christi subiciunt.

Cum iter haberem ab vno propugnaculo ad aliud, multi Chri-
stiani

Arianus ad excipiendum me obviam prodire, & inter eos puer decennis eques, eleganti vestitu, sic ut suspicarer esse filium Praefecti propugnaculi, cumque propius mei salutandi causa accessisset, dixit se esse gentile, venisse autem rogatum, ut possit fieri Christianus. Ut ventum est ad propugnaculum, cognovi parentes eius esse Ethnicos, & colendis Chami & Fotochi impense addictos: itaque dissimulante puero respondi: quod ille advertens, mox primarios quoque propugnaculi Christianos sibi adsevit intercessores. Sed ego respondi illis, quandoquidem parentes sint gentiles, facile ab iis ex indignatione puerum adigi posse ad palinodiam: itaque puer magno cum dolore a me recessit. Verum ille non conquieuit, sed adiunxit sibi advocatum filium Toni, eiusque matrem, & alios. Omniumque tot fuere preces, & singulatim uxoris praefecti, ipsiusque Toni, qui in se recipiebant noxam dubii eventus; ut necesse fuerit, post brevem aliquam sanctae fidei doctrinam, eum admittere ad baptismum, quod & factum est. Petiit deinde a me Agnum Dei, sed veritus ne in manus parentum veniret, negavi; at sua arte & industria postea ab alio Christiano quendam extorsit: & inde se contulit ad oppidum, ubi parentes eius habebant suos redditus: ipsisque insciis, fana Chami exussit, & statuas Fotochi comminui mandavit, & in ignem conjici. Parentes rei novitate vehementer obstupesciti in puero decenni, percunctati sunt ab eo, sciretne quid egisset, & quam graviter deliquisset in Chami & Fotochi. Puer animo admodum tranquillo iussit eos omni vacuos esse metu, nihil a se mali factum. Fotochi, quos adorarent, esse demones, & pro talibus habendos: rogare se ut aurem praebeant Evangelicae praedicationi, & baptismum sanctum suscipiant. Haec filiioli concio tam efficax fuit, ut responderint, se Evangelium audituros: cumque puer illis ostenderet Agnum Dei obiectum & collo suspensum, valde admirati sunt. Et ambo subiecerunt: Causa filii haecenus pepereimus nostris facultatibus; & Bonziis, ut suos Chami & Fotochi precarentur pro illo, annuos redditus attribuimus. Verum cum ille nunc sit factus Christianus, cura illa opus non erit: itaque Bonziis ilico mercedem illam ademere, magno deinceps desiderio anhelantes ad audiendam veritatem. At quia mihi tunc erat abeundum, non potui eorum voto satisfacere. Puer desertis parentibus contulit se ad propugnaculum, ut serviret Tono, nec parva deinde fuere obstacula, quo minus eius parentes audire verbum Dei potuerint. Sed divino nutu sub festum Ascensionis reverti ad propugnaculum, & tunc eos Christiano baptismo expiavi, iamque vitam Christiano dignam agunt.

agunt. Vnde liquet, quā mirabilis sit Deus in vocandis suis electis. In hoc regno Fingensi vixit quidam Christianus, qui tandem Sarana instigante fidem deseruit, & gentilitio more vixit: cuius aetate annorum tredecim, quia à puero aliò amandatus est ad gentiles, ignarus se baptizatum, si quando incidebat in Christianos virtute præditos, optabat baptizari; sed quia propter parentum differebatur, tandem per hominē Christianū curauit peti facultatem a Patre. Verū efficacia baptismi non potuit diu comprimere. Pater enim homini respondit: Nihil opus esse sua facultate, porrum iam olim baptismi aqua tinctū; nec se repugnare, quin deinceps vitam Christiano congruentem agat. Dicit non potest, quāram adolescentulus ex hoc responso cepit voluptatem: & alio ad hunc locum Voianum aduolauit: mihi que patefecit, se perpetuam quasi mœstitiā cordi habuisse infixam. Se à Patre crebro vocatum vt cum eo adiret delubrum Chami & Fotochi, sed tantū ei paruisse, cū aliter non posset: sibi semper Fotochidum oculos in eum conjiceret, visum similem dæmoni, & idcirco nec adorasse, imò se semper ab illo, sicut & à Patre, quòd gentilis esset, abhoruisse: optasse se semper Christo nomen dare, & quoniam sacri baptismi vis iam in se prodita esset, immensas gratias Deo optimo maximo agere, paratumque se more aliorum Christianorum peccata ad pedes Sacerdotis patefacere, & quoniam à parentibus tanta iniuria affectus esset, se in posterum alium Dominum & Patrem non agiturum, nisi Christum, ad ad firmandam conseruandamque animæ salutem necessarium videretur, nunquam Fingum redire, se id facturum, omniaque reliqua secundum Ecclesiæ iussa & leges dispositurum.

In ditione, dicta Cutama, quæ tribus quatuorve leucis abest Amaensa, vbi Pater quidam inuigilat multis Christianorum locis obeundis: superiori anno bis mille confessiones audita sunt: baptizati verò sunt adulti viginti-duo, & in iis duo viri honorati famuli Taicusu, qui est vnus ex maximis Iaponiæ Dominis. Multo iam tempore illi anhelarant ad baptismum: sed veriti ne ita displiceret illi domino, distulerunt. Interea contigit eos venire Nangasachum, vt Domini sui negotia quadam tractarent, & reditu percunctatus eos est Taicusu, factine essent Christiani responderunt, se differre, eo quòd non perspecta sibi esset ipsius voluntas: tum ille subiecit, si vellent fieri, fierent tempestiue. Itaque Domini consensu impetrato, & optima audiendi Euangelii occasione oblata, ambo libentissimis animis salutaribus aquis captiua subdidere.

Idem Pater in quadam missione profectus est in regnum Sallu-
manum, audiendorum ibi Christianorum causa, qui inde vel
Sian vel Mabilam discedebant. Iuuenis Christianus, qui in Regui
penetralibus morabatur, fortuito, aut potius duce diuina pro-
uidencia, venit expiscatum, an Pater aliquis in illis locis mariti-
mis degeret: vbi cognouit esse, ingenti lætitia deferta paterna do-
mo, quæ longissimè aberat, aduolauit vt Patrem conueniret. Fe-
rebat hic iuuenis ex collo sub vestibus effigiem B. Virginis depi-
ctam thecæ inclusam, quam emerat à femina gentili, cuius ma-
ritus fuerat Christianus, & iam obierat. Viuebat non solum in lo-
co gentilibus referto, sed etiam habebat parentes & cognatos
infestos fidei Christianæ inimicos: quocirca etiam à Patre, Ma-
tre, & maiore fratre magnas sustinuit persecutiones & contume-
lias: nonnunquam eum conspuebant, aliàs verberabant, vt eum
peruerterent, sed intrepidus iuuenis omnia patienter tolerauit, i-
magine nunquam, nec nocturnis nec diurnis horis, è collo depo-
sita. crebrò etiam in cubiculo clam sese colligens nixus genibus
accepta in manus effigie B. Virginæ alloquebatur, fluentibus in-
ter preces vberimis lacrymis, eamque rogabat, vt constantiam &
robur in perferendis domesticis probris à filio suo sibi exoraret.
Oratione autem finita imaginem rursus pectori applicabat. Per-
secutio hæc plus anno durauit. Tanta consolatione perfusus est,
cum se abiecisset ad pedes Patris, confessionis causa, vt negaret
se verbis posse exponere. Post confessionem autem dixit, se velle
in alia Christianorum regna, deserto patrio solo, aufugere, vbi a-
nimæ suæ tranquillitatem melius tueri possit.

In quodam regni Sallumani loco inter gentiles omnes vnus a-
gebat Christianus, cuius vxor totaque familia quoque erat genti-
lis: filiola autem octennis, cum videret Patrem crebrò vacare di-
uini precibus, coniectis in eum oculis, vehementer recteabatur.
Cum ergo aliquando Pater iter longinquum nauigio suscepturus
esset, & familiæ valediceret, filiola comprehensa veste Patris cum
lacrymis exclamauit: Pater, pater, duc me tecum, & fac me Chri-
stianam, atque age, vt viuam inter Christianos, quia mater mea
est infidelis, & non possum cū illa manere. Pater vehementia pre-
cum & copia lacrymarum permotus, spondit se post reditum
omne operam, Deo propitio, daturum, vt & baptismum suscipiat,
& vitam inter Christianos reliquam transigat. Ac vix potuit eam
à se diuellere, propterea quòd nullus ibi esset Christianus, quicum
illa de religione Christiana sermonem instituere posset.

Gentilis quidam tendens Manilā, aliquot diebus ante reditū
CC 5 nauis

navis in Iaponem, postularat baptismum, sed quia statim abnegandum erat, non potui desiderio suo facere satis, & magna consolatione conscendens naudem dixit: Etsi nondum sum factus Christianus, indagabo tamen omnes vias, ut quamprimum fiat, vel certè sanguinem profundam propter Christum. Accidit, ut naus delata sit in oram Chinensem. Chineses suspicati esse peraras, armata manu naudem invadunt, lethale vulnus homini, de quo agimus, infligunt, ille coram aliquot vectoribus Christianis occumbens, professus est palàm se in lege Christiana mori, omnes Chami & Fotochi ceu dæmones abominari, rogareque omnes præsentés, ut se opifici cœli terræque commédēt tanquam Christianum. Iste baptizatus non fuit, eo quòd nullus ibi adesset, qui baptizandi modum calleret, omnesq; boni illi viri existimantes, desiderium salutis illi satis fore ad obrinendam salutem: nec dubito Deum, qui est omnis misericordiae fons, pro immensa sua clementia, bonam eius voluntatem respecturum.

DE RESIDENTIA SCHI-
CHINA.

IN insula Schichi olim versatus est Pater Cosmus Turrianus, qui fuit primus Sacerdos, quem in Iaponiam secum duxit Pater Franciscus Xaverius, ibique hanc vitam cum altera commoravit, firma spe fretus, omnes in Christi Ecclesiam concessuros, sicut & multi tunc per baptismi januam concessere: quos alii innumerabiles eodè desiderio accessi secuti fuissent, nisi insula Dominus gentilis verbo Dei silentiū imperare ausus fuisset. Ita nihil effectū est totis annis viginti quinque: donec ante paucos annos Augustinus Ecunocamedonus mandato Taici insulam ferro armisque subegit, ac militi cuidam, nomine Vincentio Fuicomondono veteri Christiano, filio Jacobi Fibia Rioquies, qui erat vnus ex honoratissimis antiquissimisque Christianis Sacaians, attribuit. Cuius Jacobi ædes inde à primis initiis nostris præbuere hospitium, & in eisdem sacrum Missæ semper factum est, & administrata Christianis Sacramenta, donec nostri propriam Domum in ea urbe acceperunt. Hic Vincentius, ut talis Patris filius, simulatque Augustinus Scichinam ditionem cum suis opidulis in eam transtulit, postulavit à P. Viceprovinciale Partem vnum & vnum fratrem, qui ibi Residentiam haberent. Quorum opera omnes gentiles baptismum suscepto in cœtum Christianorum adseripserunt. Pro edificanda Ecclesia locum commodissimum, suo finitimus designavit.

designavit: & erecta est Ecclesia satis magna, si persecutionis rationem habeamus. licet ingens lapidum, lignorum, aliarumq; rerum necessariarum materia iam parata sit ad pulcherrimam Ecclesiam excitandam, cum omnia impedimenta fuerint summoti. Hæc Scichina ditio constat quatuordecim villis, in quibus existant quatuordecim Ecclesie: & licet olim admodum populosa fuerit, nunc tamen per bella mirè est diuexata & exhausta. Mille octingenti nonaginta tres confessione, ac duodecim quidem supra quadringentos generali, de tota vita antea facta, omnia peccata expiarunt.

Tonus, qui anno præterito ad bellum Coraianum profectus est, quosdam consanguineos cum uxore in ditioe reliquit, qui patriam gubernarent. Hæc mulier ab ineunte ætate baptizata fuerat Sacai, factisque semper ostendit se in fide Christiana animosam & constantem. Toto autè illo quadriennio, quo bello Coraiano distentus fuit maritus, velut erat nobili orta prosapia, ita tanta prudentia rem familiarem administravit, ut licet quadraginta ancillis pro re domestica curanda vteretur, nunquam tamè illa inter eos extiterit dissensio, vel pravi exempli nota. Vnde cum præclarè Marthæ officio fecisset satis, consilium cœpit de officio quoque Mariæ non negligendo, atq; eo ordine omnia disposuit, ut ipsa cum omnibus feminis ter quotidie vacaret orationi, mane, à meridie, & vesperi. Nocte post factum conscientie examen in Oratorio suo flexis genibus recitabat Litanias, & omnes feminæ respondebant. Quotidie audiebat sacrum Missæ, & lectionem aliquam spiritualem, vel res gestas Sanctorum audiebat vel legebat. Confitebatur & communicabat frequenter, & idem volebat facere alios suos. Die Veneris faciebat disciplinam, & ieiunabat, atque alia plura ex deuotione faciebat. Hebdomade sancta occultè se ad sanguinem vsque cadebat, sic profusus, ut de moderatione admoneri debuerit. Sicut ad misericordiam à natura propensa est, ita in eleemosynis faciendis assidua est, & perliberalis.

Maritus ex Corai miserat damascenos pannos variorum colorum elegantissimos & magni pretii, ad filios aliosque domesticos vestiendos: verùm illa, licet iuuenis, existimauit potius illos in usum Ecclesie conuertendos, & conficiendas tres vel quatuor, quas vocant, casulas, frontalia, pluuialia, aliaque ornamenta pro hebdomade Sancta: misit quoque pecuniam ad comparandas candelas in usum sacri cenotaphii. In festo Sacramenti, post sumptum Domini corpus, quoniam aliud non habebat, obrulit terram admodum pretiosam, qua nunquam vsa fuerat, eaq; aram

B. Vir-

B. Virginis ornatu necessario instruximus. Alias misit cingulum argenteum. Denique sic addicta est Ecclesiae, ut quicquid muneris aliunde accipit, id vel totum vel magnam partem transferat in usum sacrum. Si quando etiam odoratur Patrem vel fratrem vel aliquam opus habere, statim eam impertit. Certè illa, tum sancta hac & pia viuendi ratione, tum assiduis precibus & meritis, apud Deum impetrasse viderur, ut maritus è bello maximèque & periculissimis periculis saluus & incolumis redierit. qui simulatq; caui egressus est, non ad aedes suas, sed ad Ecclesiam recta se contulit, & humi prostratus ante altare Deo Domino nostro, cum multis lacrymis gratias egit, pro beneficiis è diuina eius manu acceptis, ac deinceps sedulus in frequentanda confessione & communione extitit. Ex Corai aliquoties scripsit in Scichi ad suos famulos, si nulla re vellent grauare conscientiam suam, omnia facerent ea consilio Patris, petiueratque à Patre, ut libere eos in omnibus commonefaceret, ne fortè alicubi peccarent. Legis diuinæ præuicentores, aut qui aliis sunt scandalo, conijcit in carceres, vnumquodque vult secundùm magnitudinem delicti puniri; pacificaque sua gubernatione rem Christianam promouet plurimum. Natiuitatem feris, miseris pauperum qui è longinquis locis magno numero occurrerant, omnibus affatim ciborum subministrari iussit.

Tota Quadragesima nihilo discrepauit ab hebdomada Septimana non feria sexta tantùm, sed etiam magna parte septimanae factæ sunt diuerberationes ad sanguinem. Pœnarum varia genera omnes, usque ad pueros ipsos, sponte subiere. quidam se alligabant cruci, & brachiis bina saxa appendebant, ut difficulter progredi possent; alii se in limen Ecclesiae abiecerant, ut pedibus ingrediuntium calcarentur: quod magnam multis attulit admirationem, maximè quòd nullus eis autor talia faciendi fuisset.

Tonus in Quadragesima quoque die Veneris post sacrum pedes visibat aliquot villarum Ecclesias. Deinde iussit omnes confanguineos & famulos congregari, ut illis capita quadam de modo confitendi prælegerentur, vnde factum est, ut de multis alijs rebus sermo institueretur. Die Iouis sancto multi cõmunicauerunt, Tonusque ipse nõ modò omnibus interfuit officiis, sed etiam totam noctem magna religione consumpsit in custodienda sacra Eucharistia.

Sabbato sancto elegans erectum est baptisterium, in quo patres ducentis salutaribus sunt expiati aquis, tum qui illius erant patriæ, tum qui ex Regno Fingensi aduenerant. Ex quibus nonnulli erant, quibus multis iam annis annunciatum erat Euangelium, & tanta

tamen nunquam cultu idolorum abstinuerant: nunc verò, post
verbum Dei auditum, baptismi Sacramento se subdidere, & tan-
tam affectionem deinceps ad Christianam religionē declararunt,
vt nullius alterius rei illos ampliùs p̄nituerit, quàm quòd tot
retro annis tot meritorum jacturam fecerint.

Et quoniam his in locis vberimus est Sodalitatum fructus, hoc
anno 96 fundamenta jacta sunt nouæ confraternitatis, cuius ca-
put erit Tonus ipse: officia autem illius sustinebunt viri genere
nobiles. Tonus inita p̄fectura mox constituit, vt 20 orizæ sacci
erogarentur in pauperes, ceteri quoque pro sua quisque faculta-
te in eadem finem aliquid communicarunt. Tertio post inchoa-
tam sodalitatem mense eximius eius fructus se prodidit: licet enim
in illa multi sint pauperes, tamen omnes gaudent se ansam habe-
re exercendæ misericordiæ. A tribus milliaribus confluunt, vt of-
ficio defunctorum intersint. Ex iis, qui vxores suas repudiarant, &
alias duxerant, erant nonnulli, quibus constitutum erat potius
mori, quàm ad priores redire vxores: & tamen, vt aditum ad hanc
Confraternitatem obtinerent, ad priorem cum magna omnium
ædificatione reuerterunt. Christiani, qui in villis degunt, vt cog-
nouerunt in Scichi (qui primarius est locus & sedes Toni) esse
sodalitatem inchoatam, ab omnibus etiam atque etiam postula-
runt in eam admitti. Erat in insula villa plena rusticis piscatori-
bus, qui ob ingenii stuporem parum erant doctrinæ Christianæ
capaces, ac cultui idolorum ita addicti, vt quædã etiã idola domi
clàm tenerent: sed tandem veritate cognita errorem agnouere,
magnâque doloris de peccatis præteritæ vitæ testimonia dedere,
sic prorsus, vt publicè etiam in Ecclesia in sua corpora flagris de-
scruerint. Dum hæc fiunt, rarò contingit in Iaponia, vt idola sua
abscondant, nec faciunt nisi homines rustici & abjecti; nam
cum Iaponii ferè viuaci ingenio iudiciòque sint præditi, simulat-
que aures præbent catechismo, videntque doctrinæ Christianæ
veritatem euidenter demonstrari, partim sua sponte vel idola
comminuunt, vel in flammis conjiciunt, partim, quod à pluribus
fit ad Patres & fratres adferunt publicè exurenda. Piscatores iam
dicti, quoniam pauperes sunt, & a natura simplices, consue-
rant & festis diebus piscari, sed cum de ea re moniti essent, vt ob inopiam
rei familiaris non cessarent, factum est, vt nihil piscium ceperint,
diebus autem feriatis copiam tantam, quantam alias nunquam:
atque ea de causa & firmitores in fide & in festis celebrandis facti
sunt religiosiores.

In alia villa magna nonnulli erant, qui nondum ex animis pe-
nitus

nirus euulserant idololatricas cogitationes, sed quando eos es-
pido cepit nomen dandi Confraternitati Domini nostri, velum
superiorum errorum ab oculis eorum summotum est, & coepere
alii ex montium cauernis, alii ex arcibus sua producere idola, nume-
ro circiter viginti, & in omnium praesentia, agnito errore, Vulca-
no tradere. Ipso Ascensionis D. N. festo, (quod primū fuit Cōfr-
ternitatis) quadringēta nomina in eā relata sunt: ac vt festū illud
solenniore ritu & pompa celebraretur, P. Rector è Collegio ali-
quot fratres misit, qui sacrificium Missae cum instrumentis muni-
cis peragi curarent. Tonus cum tota familia aliisque multis con-
fessus est, & communicauit. Magnus ex illis cōcursus est factus,
nec sine concentu musico, quo alii aliis, more suo, congratula-
bantur. Eodem die plus quam quingentis egenis epulum da-
tum. Dominus noster, pro sua admirabili sapientia, populum
hunc iuuat iuxta rationem fidei vniuscuiusque, alios arummi &
morbis monendo, alios castigando, vt in fide confirmentur, & do-
no aliis sint exemplo. In his villis, quia nulli ferē sunt medici, ho-
mines per fugium extremum ad Christianum quendam, cui Ec-
clesiae cura incumbit, habent, & ab eo morborū suorum poſcunt
antidota: qui vbi videt pauperes tanta contentione vrgere auxi-
lium, alios remittit ad misericordiae diuinæ thesauros, aliis pre-
scribit, vt non nihil aquae lustralis bibant, & certas aliquos preces
recitent, aliis verò, vt paululum ligni ex arbore, in qua superioribus
annis apparuit crux, in aquam immergant: atque ita in tri-
bus quatuorve villis viginti vel triginta è terciaria febri integram
sanitatem recuperarunt.

Feminam quandam, post superstitiosos quosdam ritus exhibi-
tos, inuasit iure suo dæmon, verū illa ex nimis doloribus clara
voce exclamante, dæmon quidem excessit, sed eam penē mortuam
dereliquit. Factis autem exorcismis, & aqua benedicta ei porrecta,
ad se rediit, ac de antea vitæ lapsibus dolendo viam omnem
deinceps Satanæ oclusit.

In villa quadam cum rusticus quidam admonitus esset, ne die
Veneris vesceretur carnibus, illeque admonitionem contempsit,
factū est, vt postea miser ille ex arbore delapsus factus sit clau-
dus: cuius rei causam villani dicto peccato attribuere.

Tribus aliis in alia quadam villa Christiana, qui vitam parum
fidei congruentem ducebant, infausti casus accidere. Vni vete-
que pes, alter brachium conſractum est: Tertio singularis quor-
dam corporis deformitas contigit. Omnes autem agnita culpa
vitam correxere.

Mulieri cuidam piæ maritus erat in rebus ad salutem animæ
attinētib; æquo languidior; vnde diuino iudicio euenit, vt agros
eius inuaderent vermes, qui omne semen sic arrodere solent, vt
nulla reliqua sit spes messis. Mulier verò, vt hanc pestem auerte-
ret, contulit se ad Ecclesiam, & toto pectore promisit Beatiss. Vir-
gini se certum orationum pensum persoluturam. Vt rediit, om-
nes vermes inuenit, nullo detrimento allato, mortuos. Quo eue-
ntu obstupfactus maritus, deinceps in colendo Christo cœpit es-
se ardentior.

Adolescens quidam, cùm sodalitati adscriptus fuisset, rem ha-
buerat non publicè, sed clam tantùm cum coniuge aliena: vbi res
ad Confraternitatem perlata est, Superior, qui est quasi prima-
rius quispiam aulæ præfectus, hominem monuit de peccato. Sed
quia non se correxit, propter alia quædam delicta in vincula con-
iectus est. Cumque mortis sententia in eum lata esset, Ecclesiæ
quidem interuentu vita ei condonata est, sed exiliū pœnam om-
niumque bonorum iacturam defugere non potuit.

Celebris quidam Magus, dæmoni admodum familiaris, ad vil-
lam quandam dictam Futaie secessit, vt pauperes quosdam rudes
& imperitos deciperet. Res defertur ad Christianum Ecclesiæ cu-
ratorum; is illico monet omnes Christianos, ne cum hospitiis sus-
cipiant. Vnus suscipit, sed diuina ultio non diu absuit. Filius e-
ius submersus est in aquis, eo loco vbi nullum erat submersio-
nis periculum: insequenti verò luce ingens saxum è monte deuolu-
tum est in eius domum, hominemque suo casu ita obtriuuit, vt vix
vix, à populo Christiano, qui mox vndique ad fragorem audi-
tum accurrit, & crimen dictum ei exprobrauit, è ruinis extrahi
potuerit.

In eadem villa Futaiana aliud accidit relatum à Sene optimo
Christiano, qui in Ecclesia omnium fidelium personam sustinet.
Mos est operariorum illius ditionis, tempore pluuio, vasis aquam
excipere, qua sudo cœlo irrigare possint hortos & agros. Quo-
niam autem aliquando cōtrigit vasa, licet plena, nullam reddere,
etiam post omnia impedimenta remota, aquam; vocarunt ve-
nescum, qui suis ritibus diabolicis & inuocationibus supersti-
tiosis effecit, vt deflueret, idq; in multos annos perduravit. Hoc
verò anno cùm rustici in Beatissimæ Virginis Confraternitatem
adscripti essent, & antea vitæ lapsus erroresque cum dolore
animi patefecissent; ac statò tempore ad excipiendam aquam
necessariam reuersi animaduertent more suo non defluere,
non

non iam ampliùs ad Magos, sed ad Ecclesiam confugere, certiorumque de tota re fecerunt senem, eumque etiam atque etiam rogarunt, ut ipse preces aliquas supra ves aquæ recitaret, se iam magicis superstitionibus nunciùm remisisse. Senex purgavit quantum potuit, & re considerata in hunc modum secum est ratiocinatus: Si aqua Deo annuente fluxerit, Christiani fortiores robustioresque in fide reddentur: si autem ob mea peccata non fluxerit, multi in fide refrigescunt, & plures facient fraudes & veneficia Satanæ, quàm ritus & preces sacras. Tandem tamen existimavit eorum voto satisfaciendum; multisque eius loci Christianis comitantibus ad locum contedit, & primùm flexis genibus Litanias de Sanctis deinde Symbolum Apostolicum recitavit, & mox nulla difficultate aqua per canalem effluxit.

DE SEMINARIO
ARIENSI.

HOc anno in Seminario de Societate vixere sedecim, quatuorque Patres & undecim fratres. Pater quidam cum fratre vacat instituendis Christianis. Alii verò concionibus, confessionibus, excursuque per villas hos novos Christianos, quos per Seminarii occupationes licet, juvant. Quo studio & similibus Confraternitatis beneficio factum est paulatim, ut hoc anno septies mille & septedecim confessiones sint factæ; Patresque omnes caritatis rationes inierint, ut etiam illi, qui nunquam ante hac sacramentum hoc usurparant, adducerentur, ac ut tam senes quam iuvenes ad certas orationes memoriæ mandatas permoverentur. Qua opera non dubitamus factam rem Deo gratissimam.

Numerus eorum qui in Seminario degunt, hoc anno, quàm superioribus, major est: attingunt enim vigesimum-primum centesimum, è quibus nonaginta tres sunt discipuli, reliqui, et litteris operam non dent, tamen exercitia tractant, quæ multum profunt Christianæ religionis propagationi. Hoc anno puer vnus Seminarii relictis multis sanctitatis signis obiit.

Seminarium in quatuor classes distributum est, & scholæ, quæ ars scribendi traditur. In vna earum traduntur antiquitates Iaponicæ, iis qui cursum Latinæ linguæ absoluerint: quod admodum utile est, non tantùm ad habendas conciones, sed etiam ad agendum cum Iaponiis antiquitatum Iaponicarum gnaris. Tres reliquæ classes sunt Latinæ linguæ. Alii clerici exercent se in pingendis imaginibus in oleo, quod sanè affabre faciunt, ut cognoscantur

portuit ex iconibus ad V.P. alias missis: alij incidit eas in æs, & varia exemplaria ex Europa allata accuratè imitantur. Multi item in Seminario sunt, qui variis instrumentis tam scitè & peritè ludant, ut omnes admirentur. Quotidie horas definitas habent, tum cithara firmo exercendo, tum etiam pulsando organo. Officia divina magna deuotione celebrant, cum omnium non nostrorum modò, sed etiam externorum, qui præsentis sunt, consolatione. P. Viceprovincialis hoc anno 95 ad Seminariù dedita opera profectus est, ut quindecim eius loci alumnos in Societatem reciperet, Lusitanos quinque, & Iaponios decem. Seminarij discipuli in aduentu eius multa affixere ænigmata, versus, & orationes Latinas, quæ res omnibus summam attulit voluptatem. Multi alij etiam atque etiam in Societatem admitti petiuere; sed, quia in admissione accuratè examinantur & probantur eorum dotes instituto Societatis congruentes, ostium illis nondum patefactum fuit. Multi sic litteris addicti sunt, ut deprehensi sint in mediam noctem chartis inuigilasse. Ad fouendum autem hunc ardorem per annum multæ orationes Latinæ habentur, lectiones & compositiones instituuntur, & præmia in eos, qui cæteris antecellunt, distribuuntur. A Seminarij auditoribus hoc anno duo dramata Latinè data sunt, alia præterea lingua vulgari, ac vtrique quidem cum magna omnium spectatorum voluptate. Quamobrè magna nobis suppetit gratias Deo agendi materia, quòd in has partes, ita ab orbe Europa o remotas, inductas videamus istas Societatis nostræ exercitationes. Ac sanè ita iam in perorando quidam sunt exercitari, ut dum locus idoneus occurrit, non se modò ipsos, sed auditores quoque ad vberimas lacrymas vi dicendi permoueant. Quotquot autem liberos habent in Seminario, nullum finem faciunt gratias agendi Deo, quòd tantum, tum in Dei rerumque diuinarum, tum literarum quoque cognitione, progressum fecerint. Eò cum vnus parens nuper venisset, omnibus & singulis pueris aliquod munusculum impertiuir. Ut autem addicti sunt studijs literarum, ita imprimis vacant legendis Sanctorum historijs. Frequentatione sacramentorum, & maximè Confessionibus generalibus, maximè pietatem suam alunt & promouēt. Tringenta ex eorum numero Concilij Tridentini Catechismum pro Patochis factum audierunt, non sine eximio fructu, ut apparet ex concionibus quas faciunt, & ex doctrina Christiana tradita in vicinis circum Arimam locis.

Hoc anno 20 primæ classis auditores absoluere linguæ Latinæ lectiones, cum tanto fructu, ut non solum officio Magistro-

rum fungi, sed etiam rem Christianam egregiè iuuare & sostentare possint. Rebus piis & spiritualibus admodum sunt addicti: unde cum in festo Natiuitatis Christi excitassent præsepe admodum elegans, nullus fuit, qui non puero IESU, quicquid præstantissimum haberet, offerret: imò quidam obrulere disciplinas, cithara, & orationes pro Ecclesiæ Japonicæ necessitatibus. Et quoniam frequenter de rebus spiritualibus collatio sermone instituitur, omnes animo admodum sunt tranquillo & quieto. Tempus recreationis impendunt rerum Ecclesiasticarum cantu, & variorum instrumentorum pulsatione. Hoc Seminarium, ob hanc viuendi rationem, tam bene vbique audit, vt multi adolescentuli deferis parentibus è longinquis locis huc venitent, vt postulent admitti in Seminarium, alii etiam ad P. Viceprovincialem ea de causa confugiant nec Japonij solùm, sed & Lusitani.

DE COLLEGIO ARIMENSI EIVS-
QUE RESIDENTIIS.

IN vrbe Arima sita in pede propugnaculi Arimondoni, præter P. Rectorem, ordinariè degit Sacerdos vnus cum vno duobusve fratribus. Reliqui verò Patres & fratres in alias Residentias sunt distributi, ordinariis suis occupationibus distenti. Hoc anno baptizati sunt Arimæ homines adulti 180, præter infantes qui continenter baptizantur. Confessi autem sunt 6514. communicarunt duo millia, eoque plures.

Tempore Quadragesimæ magnus exitit ardor, multæ flagellationes vsque ad sanguinem. Quoque die Veneris sermo habitus est de Passione, quo absoluto Christiani vnà simul faciebant disciplinam. Idem factum in villis circum Arimam, opera Patrum, Fratrumque, & clericorum, qui eodem die varia loca obibant.

Beatiss. Virginis Sodalitas Christianis magnum fructum attulit, maximè per sacramentum Confessionis. nullus enim ad eam admittebatur, cui non perspecta essent præcipua quæque sibi Catholicæ mysteria: dum enim Pater per villas discurret, fratres & Clerici dant operam rudiorum institutioni. Post Missam ordinariè habetur Concio; vesperi autem de concione audita collatio, cum magno ipsorum fructu.

Patri existenti in villa quadã nuncius affertur, anum plus quàm septuagenariam laqueo sibi vitam sustulisse: laqueum quidè quoddam præcidisse, cum rem persensissent, sed humi delapsam nihil se commouisse. Postea tamen quia signa quædam præsentis ætatis

animæ dedit, Pater re cognita, licet longè ab eo loco abesset, nocte ad eam se contulit, & cum spirantem repperisset, confessionem eius audiuit, & sic è vita excessit.

Pater quidam, dum iter instituit ad agrum confessionis audiendæ causa, euocatur ad alium item agrum: confessionem eius audiit, & paulo post animam Deo reddidit. Prior verò ager, cuius causa fuerat euocatus, facta confessione integræ sanitati est restitutus.

Feminae duæ multis annis sua aliarumque opinione habebantur pro Christianis, & aliquoties usæ erant Pænitentia Sacramenti: diuino tandem nutu factum est, ut patet, eas nunquã fuisse baptizatas. itaque baptizatae sunt in ætate admodum proeecta, ac pro hoc singulari beneficio immensas Deo gratias egerunt.

In ditione Arimana, etsi in loco, dicto Tataqu, nondum in pristinum statum simus restituti, tamen recenter erectæ sunt duodecim Ecclesiæ, earumque ferè omnes satis ample & capaces; in quo opere Christianorum imprimis, atque etiam mulierum, quæ lapides cum magna voluptate sua sponte apportabant, industria apparuit.

Maxentia soror Arimondoni, iam vidua, olim Status Isafai, quæ est inter Arimam & Omuram, Domina nobilissima, quæ ante annos septem Christiana sacra suscepit, hoc anno 96 in Domino obiit. In cuius vita & morte quanta sanctitas eluxerit, ex litteris P. Rectoris Arimani hæc describã: Heri, inquit, qui fuit dies S. Martini, terræ mandauimus Maxentiam, magno tum urbis totius tum nostro etiam luctu: suæ enim virtutis odorem longè lateque in omnes homines sparserat: etsi luctum illum non parum imminuit mors eius sanctissima. Ego pauca tantum, quæ de ea superioribus hæc annis didici, annotabo. Tanto desiderio flagrabat placendi Deo, vitamque ad sanctissimarum quarundam legum normam sic adaptabat, ut in religiosorum numero omnium religiosissima merito videri posset. Magnos progressus in rerum diuinarum cognitione earundemque intimo sensu fecerat: submissione sui inter pares excellebat. Postquam continenter cepit apud me errata sua in confessione explicare, deprehendi in ea inuitatam sollicitudinem procurandæ suæ salutis, quam cum temporis progressu etiam auxit. Nihil per hoc omne tempus vnquam ei indicavi de rebus ad gubernationem tanti populi, cui præerat, pertinentibus, quin libentissimè obsecuta sit: ea promptitudine declarans, se oculos mentis in vnã Dei gloriam animæque suæ salutem habere defixos. Tam purã habebat cõscientiam, ut lapsu quantumuis minimo eam fœdari putaret: itaque simularque vel

minima dubitatio de re aliqua incidisset, faciendave vel omittenda esset, ilico ad Ecclesiam confugiebat, vt consilio Patrum videretur. Atque hanc rationem vitæ inde à recepto primùm baptismo tenuit vsque ad initium præteritæ Quadragesimæ, in qua videtur spiritus sanctus ampliorem in eam effudisse gratiam, vt eam quasi compararet ad profectiorem in cælum. Nam tanto desiderio salutis & vitæ æternæ tunc accensa fuit, vt nec finem nec modum, tam pœnitentiæ quam deuotionis Christianæ excitationibus, poneret. Quotidie, nullo frigoris aliorumve incommodorum respectu habito, sacro Missæ intererat: nec domum nisi auditis omnibus, quæ in Ecclesia fiebant, sacris repetebat. Vnde dedita erat ieiunio, & mortificationi in præteritæ Quadragesimæ diebus, quas alioquin licitè facere poterat. Licet multa bona faceret, parum tamen se fecisse arbitrabatur, & idcirco a Patribus prece petebat, quid ad Deo magis placendum facere posset: à quibus iam feminis sedulò expiscabatur, quid ipsæ facerent ad concipiendum sibi diuinum fauorem, vt eas imitaretur. Votum castitatis dederat. Quoque mense post factam confessionem singulari animi sensu sanctiss. Eucharistiæ sacramentum suscipiebat. Eiusdem quarta Quadragesimæ hebdomadæ, voluit confessionem inde ad annum susceptæ Christianæ religionis iterare. Aspero cilicio nocte diuque carnem domabat, aliquot dies sine vlllo cibo, reliquos vero tenuissimo, nêpe cruda oriza nonnihil in aqua madescente, vtiligebat. Qualibet nocte in corpus suum licet tenuellum flagrograsabatur, ac bis quidem vsque ad sanguinis profusionem. Toto Quadragesimæ tempore bis templum adiit, manè & vesperi, ac vespere quidem aliquoties venit pedibus nudis. Lectio nunquam per eosdem vsa. Ante mediam noctem euigilabat, & vsque ad ortum orationi instabat. Vtebatur libro, in quo idioma & characteribus Iaponio descripta erat Christi Domini nostri Passio: eamque magno cum pietatis sensu nocte perlegebat innixa columæ cœlestis in qua non semel deprehensa est tenens manu librum, cùm autem eam somnus legentem corripisset. Hoc viuendi tenore tantam admirationem toti ciuitati huic attulit, quæ sciebat eam in summas voluptatibus, vt solent nobiles quæque femine in Iaponia, edocetam & enutritam: vt Domino Deo placuerit, ad meritum augendum & parandam maiorem coronam in cælo, eam plusquam quadragenariam tandem dejicere in lectum, quod factum est in quarta hebdomadæ sanctæ, qua ad communionem diei infidelitatis se comparabat. Cùm autem ad Ecclesiam per morbum citius non liceret, multis verbis vsque ad extremum se doleret illud fore.

re ostendit. Tam graui autem egritudine decubuit, vt intra dies quodecim spiritum Deo reddiderit, inter dolores corporis vehementissimos tanta patientia vsa, vt nullum vel minimum signum impatientis animi dederit, sed iuges Deo gratias egerit. Vno ante mortem die, cum cuperet per confessionem Deo reconciliari, Pater ex ea percunctatus est, num haberet aliquid, quod conscientiam contristaret? respondit nihil, nisi quod corpore Dominico non communicasset. Postero die, cum mihi indicatum esset morbum identidem ingrauescere, adiu illam, & animaduerti eam morti vicina: cumque capissem de rebus diuinis sermonem instituere, non aliud illa loquebatur, quam de gratiis Deo agendis, & nunc nomen IESU, nunc MARIAE in clamabat. Cum vero animarem eam ad pie moriendum, non solum non dolorem vllum concipiebat ex commemoratione mortis: sed me etiam plurimum solabatur, respondens: Pater iam tempus preest est. Sic enim fidem, spem, & voluntatis suae cum diuina conformationem declarabat. Cum hora mortis aduenisset, trium Dominicarum orationum & salutationum angelicarum spatio, vt mihi visum est, conticuit, & sic magna cum quiete, nullo motu, vel capite, vel manibus, vel ore, sed nec villo alio signo edito animam efflauit. Priusquam expiraret, manui eius imposui calculum benedictum, illaque ter dixit IESU, MARIA, ad consequendam indulgentiam plenariam. Hic fuit vitae huius pie Maxentiae exitus, qui nullum non ad lachrymas commouit. Atque haec mihi scribenda occurrerunt, ad consolandos tum nostros, tum Christianos, qui eam cognouerunt, & ad gratias Deo agendas, qui nouit electos suos tantis opibus caelestibus locupletare. Patres nostri septendecim Missae sacrae in eius aegritudine & morte dixerunt, eamque in Ecclesia nostra loco idoneo humauerunt.

DE RESIDENTIA CINGIVÆ.

In hac residentia hoc anno confessi sunt homines 1604, communicarunt 180, in facie Ecclesiae Matrimonij sacramento copulari 192, baptizati 212. Subjiciam quaedam quae acciderunt: Dæmon obledit feminam quandam, eamque vehementer diuexauit, ementiendo se esse eius matrem, ipsam a se prima aetate educatam, ac tandem matrimonio traditam: cumque, inquit, me sustentare nollet in gentiliū ditionem, ad cognatos coacta sum discedere: vbi, dum ad extremam vsque aetatem vixissem, semper flagraui desiderio moriendi in regione Christianorum, ac coacta sum mori inter gentiles. Quod verò peius est, illa nunquam pro salute animae meae vel vnam orationem Dominicam aut salu-

DD 3 tationem

tationem Angelicam recitauit, & ideo iam constitui tantum scelus vlcisci, eamq; affligere. Quæ cum Christiani audierint, imperabant Dæmoni, vt ex illa excederet, aduocaruntque Patrem vt ei confiteretur de peccatis, verum illa noluit. Pater vt adueniret, humeris eius imposuit Breuiarium sanctę memorię Beati Francisci Xauerij, ac paulo post dæmon factus est, se non posse diuus ibi herere, se velle discedere; licet dum Christiani instarent, vt excederet, responderit se iam esse decrepitam, & ideo non posse discedere. At tandem discessit, mulier autem valde festā & afflictā fatebatur, se nihil omnium, quę a presentibus narrabantur, meminisse. Alius similiter Christianus in rebus ad salutē anime pertinentibus admodum languidus, beneficio eiusdem Breuiarij applicati, ilico liberatus est a dæmone, qui cum grauitur diuexabat.

Adolescentulam quandam Christianam, cuius maritus in bellum Coraianum contempta confessione abierat, ibique de vita excesserat, occupauit nequam spiritus, multa arcana producens, sic vt multos eam ob rem terreret. Dicebat autē: Ego sum huiusmodi minæ maritus, in Corai mortuus, & admodum dolui, quod Patris consilium de Confessione faciēda respuerim: septem mecum mortui sunt, & omnes deturbati sunt ad inferos: solus ego, qui clara voce inuocaui nomen IESU & MARIE, perueni ad Purgatorium: rogo itaque tum Patrem, vt pro me vnum sacram faciat, tum parentem meum, vt nomine meo crucem erigat, vt liberet ex hoc loco. Hęc femina iam nupserat alteri, Pater vt collo eius iniecit idem Breuiarium, mox dæmon aufugit, & femina permansit sana, confessā est, & secundo marito copulata.

Fuit & alia quatuordecim vel quindecim annorum diuē ab eodem spiritu, exceptis lucidis intervallis, afflictata: sed cum Christianus quidam, comitantibus consanguineis, qui remedium postularant, eam duxisset in Ecclesiam, & Breuiarium dicti Patris illi applicuisset, spiritus eam confestim deseruit, & incolumem atque immunem ab omni vexatione reliquit.

In alio loco, dicto Iamada, cum adolescens Christianus quindecim aut sedecim annos natus frequentius a dæmone torqueretur, Bonzius eius patris primū conatus est dæmonem suis gentilitiis ritibus & vanis deprecationibus ad Chami & Forochi depellere: sed cum irritum videret conatum, pia quidam Christiana ad se ex vicinia accersitæ totius rei successum percensuit. Illa bona sua fide frera Agnum Dei in obsessi collum iniecit, & manus pedesque fune sacris verbis benedicto illigauit. Tum dæmon exclamare: Soluite me, & mox excessero. Respondit femina

Prius te torquebo, & si non promiseris te discessurum, non te sol-
uam. Sic fecit, & iuuenis liber à dæmone corporèque integer
evasit.

In loco, dicto Moriama, octogenariam anum gentilem iam in
tertium annum lecto affixam inuisit Christianus, cui Ecclesiæ cu-
ra eo loci incumbēbat, in sanctæ nostræ fidei mysteriis instruxit,
& ad Christum confitendum adduxit. Vnus è Patribus nostris, vo-
catus, cam salutari aqua perfudit, animaque eius postera luce ad
cælos euoluit.

Alia quoque femina gentilis cùm dictum Christianum mortu-
proxima euocasset, nec tempus superesset vocandi Patrem, ab eo-
dem, quantum temporis permisit angustia, & breuiter in doctrina
Christiana instituta est, & baptismi sacramento expiata. Quo fa-
cto mox è vita excessit.

Annosus quidam senex, qui manu victum parabat, grauissimis
vexatus doloribus, cogitabat sibi vim inferre, ignarus quantum
crimē eare committeret. Idem Christianus aliquoties hominem
conuenit, sed quia surdus erat, putabat nullo modo eum posse
de peccatis confiteri. Fortè autem accidit Patrem huius Resi-
dentia iter per hunc locum habere, eaque occasione hūc senem,
quem iam olim nouerat, inuisit. Ergo animat eum ad confessio-
nem; diuina gratia mirabiliter adiuuante intellexit; cōfessus est,
& mox animam Deo reddidit.

RESIDENTIA SCIMABARÆ.

A Peccatis expiati hoc anno sunt 6410. Cælesti pane refecti
600. Aspersi piaculari aqua adulti 633. Ecclesiæ nouæ ex-
citate quatuor. Qui priore vxore repudiata alteram super-
induxerant cum magno offendiculo cum prima sunt recōciliati;
infestis odiis diuulsi, vinculo caritatis deuincti; Omnes multum
beneficio Confraternitatum proficiunt. In ditione Mijæ cū grā-
dis quadam Ecclesia, multorum hominum capax, ipsorum ferè
Christianorum sumptibus ædificaretur, etiam femina opera suā
in apportandis lapidibus, & lignis è siluis aliisque rebus secundū
cuiusque vites, contulerunt. quorum exemplo excitari Christiani
Scimabareses magno ardore & ipsi cœperunt ligna, saxa, cæte-
ramque materiam necessariam ad templum exædificandum con-
uehere, iamq; copiosa stips in eam rem collecta est. Aream cœme-
tium amplissimam, quæ seruiat humanis Christianorum corpo-
ribus. Egenos iuuant elemosynis.

In loco dicto Vno maior pars hominum confessionis beneficio quæ olim languidior erat, vta est hoc anno. Et nunc templum habent, in quo sacrum & conciones audiant, dum inuisoribus tribus. In Taira plures quadringentis gentilibus Christo necesse dederunt, qui mixti erant Christianis. Ex eadem ora aliquot veneti aliique homines sceletati pulsi sunt.

RESIDENTIA CANZVSE.

HOc anno ad sacrum lauacrum admissi sunt mortales homines 40, matrimonio iuncti 60, confessi peccata ter mille octingenti, plus minus, præter eos, qui ter in anno commiserunt, numero 400. Omnes, siue urbem siue villas euan in montibus incolant, doctrinæ Christianæ sunt scientissimi, etiam puella mulieres coniugata: nulla siquidem villa est, quæ non habeat Ecclesiam, & hoc anno veteribus accessere quatuor novæ. Locum nullus est, in quo nõ necessaria vestis & victus pauperibus sepe inuisus. In Cuchonorau & Canzusa omnia iam parata sunt ad excitandam Ecclesiam. Illa Cuchonorana ex pecunia leëmofynæ nomine cotrogata a Christianis erecta est, & ex illius alia quadam in honorem D. Virginis non potuit, conuenit & religione populi celebrata.

Hoc anno decem aut duodecim viris restituta sunt uxores, quas repudiarant. Actum quoque est, ut quadam, quæ decem a viro separata alteri in ditone gentili iam nupserat, ad legitimum maritum rediret: quod factum est cum magna omnium lætitia: eoque ampliore, quo ex diuortio facto maior omnium tristerat tristitia.

Conscelerato mori faciendi abortus, & ante baptismum infantes enecandi, medela posita est: sic prorsus, ut impræsentiarum ipsi infandum scelus horreat, ac certum publicum pro eo cogitando cogant.

In quodam loco pauperes duo coniugati gemellos vno partu effuderant, consultò alterum e medio tollunt: res deferretur ad Confraternitatis præfectum. is communicato cum Patre consilio ordinavit, ut vterque coram toto populo in Ecclesia magna delæuissent usque ad sanguinem, postquã frater noster in malitiam & atrocitatem sceleris exposuisset. Quod factum Christianis magnæ fuit edificationi, tum a presentibus aderant, tum absentibus, ad quorum aures sum ore & sermonibus perlatus est. Confitendi mos tempore infirmitatis sic vbiq; iam receptus est, etiam

etiam in locis a residentia Patris valde remotis, ut admiratione digna res sit, si quis sine confessione à vita decedat.

Senex quidam pauperrimus & eger ad Ecclesiam Canzusanam venit confessionis faciendæ causa, asserens se breui moriturum, cumque ibi degeret P. Rector Arimensis, examinatus est, num elemosinæ potius causa, quam confessionis aduentasset: verum ille constanter respondit, se desiderio confessionis teneri, ne a salute exidat æterna. Pater confessionem hominis audiit: ille autem post unum diem & medium hanc vitam cum altera commutavit. Rei huius fama mox per vniuersam ditionem percrebuit.

Huius generis plures ægri fuere: speciatim autem duo vel tres, qui multis annis delituerant in speluncis, & a decem, duodecim, atque etiam viginti annis peccata confessi non fuerant: confessione autem facta cum magna salutis consequendæ fiducia ex hac vita migrarunt. Addam de femina, quæ ipsos octodecim annos in spelunca quadam, quæ nec porcis satis conueniret, latuit, & sumo, fame, aliisque infinitis ærumnis ita deformata erat, ut omnibus spectatoribus incuteret terrorem. certè Pater, ut primùm eam conspexit, in lacrymas prorupit. Et quamuis illa non longè abesset a via, quam Pater sæpe transierat, nullus tamen eum certiorum de miserabili hac muliere reddidit. Vescabatur leguminibus è scutella lignea peruerusta, quæ illi a quibusdã, velut bestiarum, præiciebantur. Pater nihilominus deprehendit eam integro iudicio, claraque rerum diuinarum intelligentia præditã, orationum quoque conuictarum gnaram, quas frequenter recitabat. Tandem cum magno doloris sensu confessã est, & paucis post diebus è viuis excessit.

In Cachinotai diuina quoque providentia perspicuè apparuit in quibusdã, Meaco aliisque regnis oriundis, qui negotiorum suorum causa illuc impulsæ, non modò Christiani facti sunt, sed etiam coniugiorum societate illi genti se deuinxerunt. Ibidem in portum venerat adolescens quidã egregius, iter habens in Corai, ubi euidam Domino seruiret: cum autem nauem quandam cõscendisset, rursùm eam diuinæ providentiæ nutu egressus est. nam postero die è portu in mare Canzusanum delata, licet maxima esset & pulcherrima, per mediũ dirupta, à fluctibus cum multis haulta est vectoribus: qui casus sic perculit dicti adolescentis animam, ut confestim rationes secum inierit de Christi doctrina amplectenda, & officia seruitioque Christo præstando, in Ecclesia: quod & factum est: præclaro enim nunc exemplo est omnibus, & ingentes Deo gratias agit, quòd tam mani-

DE COLLEGIO OMVRANO EIVS.
QVE RESIDENTIIS.

IN agro Omurano versantur de nostris Patres quatuor & fratres nouem, & diuersis locis operam suam locant Christiani qui numerum efficiunt vicenorum millium, & quorannis, prolo excepto, ad sacerdotum pedes sui accusandi causa se abijciunt. Licet verò magnus sit labor, obire omnia loca, & instar rotarum gyrum continenter agitari; tamen quia magnus respondet labori fructus, Deus suae vineae operariis vires & sanitatem congruam hactenus suppeditauit. Eorum numerus qui quolibet anno caelesti pane pascuntur attingit sexcentissimum supra mille. In Ecclesiae desponsati sunt 380. Aqua lustrali aspersi adulti sunt qui in regnum Omuranum ex gentilium terris aduenere, ut in sedem suam collocarent.

Hoc anno insolitus fuit concursus ardorque Christianorum, maximè in Quadragesima. Cum in exitu Concionis spectantibus praeberetur Christi crucifixi effigies, tot lacrymae & discipulorum sanguinem usque consecutae sunt, ut omnes obstupescerent. Quadragesimae diebus idem fecere per vias & Ecclesiarum ianuas numero magno: tamque multa noua peccatorum genera excogitauerunt, ut Patres, veriti, ne fama rei ad vicinos gentiles permaneret, modum enim latere destitimus) mandauerint eis, ut moderatius agerent: ex villis enim longo ordine cateruatim Ecclesias ambulabant. Sed moderatio eiusmodi fuit, ac si nullum esset oblatulum, nullum Taici edictum: longè enim maiori & numero desiderio poenitentiae agenda & salutis suae procurandae confluxere.

Iam anno superiore scriptum est, ab hinc quinquennio omnes Dominos Christianos caterosque gentiles ex Scimo bello Coraiano implicitos. Quo toto tempore Dominus Sanctus tam praeclara virtutis suae exempla reliquit, ut multi gentiles Domini palam testarentur se capere non posse, qua ratione adolescentem tam nobilis, cui omnium rerum copiae suppetere, eundem tantenorem in tanta integritate & honestate retinere possit. Eundem omnes famuli, qui multi sunt, strenuè imitantur, & conuenienter diuinae legi viuunt. Nec inferiorem laudem alii multi iuuenes genere clari meruere, qui ad Confessionem sacram, vultus

exemplo sit, crebrum habent perfugium.

Inter ex Iaponia in Corai leucarum centum est per mare, quod altissimis continuò fluctibus attollitur & deprimitur: cumque per hoc quinquennium pro comœatu, omniq̃ instrumento bellico, & aliis rebus necessariis curandis & renunciandis vltro citroq̃; idque cœlo incommodo nauibus trāsmissum sit, nihil dubium est apud omnes plus quam quingētas naues a fluctibus absorptas. Nec vllus fuit in Corai è magnis Dominis, qui non 15 vel 20 habuerit naues, cum quibus magna opum & hominum copia periit. At hactenus Domino Sancio, Deo eius eximiam pietatem manifestissimè etiam in hac vita remunerante, ne vna quidem nauis adempta est, nulla vel minimum damnum passa: & cū quinquaginta militum millia fame variisque morbis interierint, nullus tamen famulorum D. Sancii in omnibus conflictibus, quibus cum summa laude cum hoste pedem contulere, occubuerit, exceptis duobus, qui morbo sunt sublati. Quod animadvertens Dominus quidam gentilis nobilitate & potentia illi par palam dixit, fieri non posse, quin tam boni Domini Lex, pura sit & sancta, eamque ob rem etiā cum omnibus suis cogitauit sacra Christiana post digressū è Corai recipere, atq; etiā inde P. Rectori Omuram renūciari iussit, se in baptismo Christo nomen daturū.

Accidit nauem nobilis cuiusdā, in qua viginti erant Christiani, in Corai tendentem, soluto alueo, duabus ab insula quadam leucis distantem, demergi. Quid facerent Christiani? commendant se Deo, varia vota faciunt, omnesque malo velisque nauticis affixi recta in insulam feruntur, & duce B. Virgine in littus euadunt: quam rem gentiles insulæ indigenæ admirati, confessi sunt se nunquam simile quid vidisse. Christiani verò gratis Deo & B. Virgini dicendis pro tanto beneficio nullum finem fecere.

Cū vnus è Cinesibus Legatis è Coraiana insula (vnde ei in Iaponiam abeundum erat, vti separato scripto expositum est) in Cinam aufugisset, ingens in omnium Iaponiorum in Corai agētium animis orta est perturbatio & metus, verebantur enim ne Taico causaretur hanc fugam ipsorum incuria accidisse, ac ideo imperio omni in suos Status & ditiones, si non vita, exueret. Hic metus imprimis perculerat Dominum Sancium, eo quòd cum tribus aliis primariis Tonis curam in se custodum Legati illius recepisset. Christiani Omurense ubi rem cognouere, pro amore quo D. Sancium complectebantur, perfugium ad vnum Deum habuere, multa Sacrificia fieri iussere, & Ecclesias crebrò inuisere. Sodales Parthenii quotidie vnū Rosariū recitarūt, aliaq; picta-

pietatis opera exercuerunt. Pater quoque Vice-provincialis ce-
tior factus, ordinavit a patribus multa dici sacra, & à fratribus
torem Rosaria. Ac certè placuit Deo Opt. Max. tot orationes
audire, efficerèque vt Taico omnem iram in Legatum ipsum
fuderit, multiq; conuitiis prosciderit. Dominus Sanctus autem
vt erat vit religiosus & timens Deum, statim post Legatum
elapsus, secretò consanguineum quèdam suum, cui hæbat, ama-
davit in Iaponiam, vt is, si aliqua rerum conuersio ex hoc ca-
oriretur, vxorem suam cum liberis totaque familia eò delina-
ret, quò Patres destinandos iudicassent.

Cùm Christianus quidam Omuranus lecto affixus esset, quo
tempore partim fame partim morbis multi oppressi jacebant,
cii eius, de eius vita longiore desperantes, cum solum in domo
cula quadam omni remedio humano destitutum reliquerant,
ecce sub extremum vitæ punctum ingrediuntur tres veste præstita
induti, magnam Christi D. N. imaginem manibus gestantes, in
gine ad murum deposita nixi genibus orant, oratione finita egre-
diuntur. idem faciunt duobus sequentibus diebus, & quousque
quidem semel. Extrema vice eger se leuatum morbo sensi, ac
dem prorsus incolumis, nullo humano vsus auxilio, iure iuravit.
rei euentum sociis suis postea narrasset, minimè crediderunt. Ve-
rùm P. Rector Omuranus, qui perspectam habebat ex crebris con-
fessionibus eius integritatem, accuratè eum de hac re excelsit
nec aliud deprehendere potuit, quam verè ita contigisse. Et
eius nunc ad ipsum confirmat, tum quòd tanti benefici memorem
non deponat, tum quòd præter morem suum vnus sit ex illis, qui
cum magna preparatione & deuotione accedunt ad sacram com-
munionem, & seriam salutis suæ curam gerunt.

Mulier quædam conjugata, cum post decimum duodecim
ve annum nullos suscepisset liberos, dici nõ potest quãtas ærum-
nas, maximè à foeru, perpeffa sit, parumque abfuit, nisi Christianus
fuisfent, vt repudii libellus ei datus fuerit, & ad parentes amantissimas
ta illa verò imitata exemplum Annæ matris samuelis ad Ecclesiam
se contulit, & ingentes cordis sui angores cum multis lacrymis
Domino Deo suo exposuit, enixèque obsecrauit, vt à sterilitate
opprobrio, donatione filii, se liberare dignaretur. Exaudita
dem est pro sua insigni fide & feruore singulari, ac filium emittit,
quo facto vniuersa familia illa plurimum in vera religione
confirmata.

Puella quædam, vnica parentum filiola, nullo neque frigore,
neque niue, nec fluuioli incremento, quod transmittendum erat,
decreta

deterreri potuit ab audienda doctrina Christiana, etiamsi æquo longius domus eius paterna ab Ecclesia distaret. Cùm in grauem morbum incidisset, & indies pejus haberet, domusque gemitu & lacrymis ob impendentem mortem completeretur, illa tamen omnes solabatur, dicens: Nullam causam plorandi habetis: nã Deus in hac ætate vult me ad paradysum suum traducere: cumque aliæ puellæ ad eã visendã cõuenissent, rogauit eas, vt sicut voce clara preces dicere consuessent in Ecclesia, sic etiam ante suum lectum dicerent: ad quarum voces innoxias, suauemque harmoniam, felix illa puella animam suam reddidit conditori, cum omnium circumstantium stupore & sancta quadam inuidia.

Adolescentulam Christianam, in ditione gentilium, parentes voluerant nubere viro gentili, addita comminatione mortis nisi pareret: illa videns agi de vita, petiit triduum ad consiliu capiendum à quodam consanguineo item gẽtili. Assentiunt, & comites ei itineris adiungunt. Dum in via est, illa mutata sententia, in ditionem Christianam, vbi ei alii consanguinei erant, se confert: atque ita victrix & læta laqueos euasit, cum ludibrio eorum qui illos tetenderant.

Mulier quædam cum filio ex patria gẽtili ad doctrinam Christianam audiendam aduenit, eamque se pectori infixit, vt cum post susceptum baptismum graui omnium rerum ad vitam sustentandam necessariarum penuria premeretur, maluerit cum filio remanere intra Christianos in ditione Omurana, quam opibus abundare in sua, quod ab aliis filiis reuocabatur.

Christianus quidam pius, qui bonum vitæ exemplum semper aliis præbuerat, imaginem Beatiss. Virginis in charta depictam, quam magni faciebat, à Patre quodam postulauit, & impetrauit. Eam quia secum ferre cõsueuerat, quoties itineris faciendi causa nauem conscendebat, accidit, vt naufragium tandem passus sit, quo omnibus mercibus amissis nonnulli etiam mortales demersi sunt: Hic verò beneficio imaginis emerfit. Nam quo tempore maior ingruerat tempestas, eam suspendit è collo, & quod ille miraculi loco habuit, ab omni asperione aquæ immunem tenuit: quam periculo exemptus postea aliis ostendit, & magnos progressus in fide & feruore deuotionis deinceps fecit.

Puer duodennis in sodalitatem B. Virginis adscriptus morem habebat recitandi quotidie Rosarium. Is cùm Omura reuocatus à consanguineis gentilibus in aliam ditionem, à vitæ Christianæ moribus, licet à suis stimulatus, discedere noller: illi tandem grauisimè ei minati sunt, nisi pareret, se illi victum quotidianum subtra-

subtracturos. Puer verò eligens potiùs penuriam pati in Omura quam rebus omnibus inter infideles tales abundare, se in vitam dicit. Sed consanguinei constantiam admirati mox eum a fugere traxere, promittentes se omnia Christianæ religionis exercitia vera illi relicturos. Itaque palàm cum confusione suorum per Rosarii preces iterare, & nonnunquam Omuram confessionis causa, ac vt Patribus vitæ suæ rationem reddat, profectum.

Firando Omuram casu peruenit homo coniugatus, & pater solo exulans cum liberis, famulis, cæteraque familia. & quia egerat, tam vicini eius Christiani, quam frater quidam noster et alii, utroque fuere, vt quoniam à morte parum abesset, baptismum suscipere. quem, repugnante licet seniore filio, libenter suscipere, & cum multis salutis signis ex hac vita ad alteram feliciter migravit. Filius materque videntes eum solenni ritu ceremoniarum post talem mortem in Ecclesia humatum, P. Rectorem Omuram rogauerunt, vt sibi quoque potestas fieret audiendæ doctrinæ nostræ; audierunt, assenserunt, orationes memoriæ mandauerunt, omnes numero decem & nouem salutaribus aquis expurgati sunt.

Ex Isafai, vbi initium datum est Christianæ religioni, multi gentes confluunt Omuram, & postquam aures & fidem præbuerunt sermonibus, cedunt Euangelicæ veritati. Versatur in Isafai nobilis adolescens & Christianus, qui vt ardens est, ita nunc cum suis cognatis nunc cum seruis Omuram contendit, vt eis per se nomen Christianæ Ecclesiæ dare, quod vbi impetrauit, antequam breui institutione in fide Catholica, diuinis aquis ablueretur. Dominicis quibusdam & festis, licet longè absit, ad audiendam sacram Missæ aduolauit, cum admiratione & ædificatione Omurenium Christianorum. Venerat ex alio regno in Isafai Bonzius gentilis, qui magno cum fastu pro concione gloriabatur, Christianorum sermones cum suis suorumque discipulorum nullo modo esse comparandos. Hic iuuenis Christianus, quandoquidē, vt in litterarum, disputationem cum homine inire non poterat, tamen desiderio æstuans eum pudefaciendi, nocte intempesta eger Omuram abiit, vt à P. Rectore fratrem aliquem impetraret, qui istum istum Bonzii comprimeret. Verum iustis de causis visum est hoc tempore quo nostri delitescunt, non esse suscipiendam a fratre illam professionem. Ita iuuenis reuertit. Sed mox atque ad suos peruenit, elata voce dixit: Iam frater aderit cum Bonzio disputaturus, sed in quantas angustias miser ille redigetur. Hoc audiens Bónzius, veritus ne coram suis discipulis à fratre pudeficeret, tanta

tanta festinatione illa ipsa nocte se in pedes coniecit, vt nec otium habuerit res suas transigendi cum amicis.

Inter gentiles, atque etiam apud Omuranos, antequam confessione conscientiam omnes expurgant, mos inualuerat abigendi fecum, si quando auxilio diuino suisque viribus existimabant se non esse pares sustentando. Sed postquam annua confessio usurpanti capiti, abusus ille magni criminis nomen obtinere cepit: etsi diu non cessat quosdam ad illud instigare.

Femina quaedam, conditione serua, persuaserat sibi abortum, quem fecerat, nunquam patefaciendum. At vbi innotuit, primarii Christiani ex mandato Toni coierunt, & concluderunt, quæcunque huius criminis rea deprehenderetur, publicè cæderetur. Itaque & illa cæsa est, timorque omnibus iniectus, ne deinceps tale aliquid tentare audeant.

Rege Francisco ad felicioram vitam euocato, Iulix eius coniugi filia vna, quæ nunc annum agit decimum-quartum, relicta est. Ecclesix visum erat eam desponsare Lino Domini Bartholomæi Omurani filio secundo. At vbi res ad aures quorundam filiarum cognatorum perlatum est, conati sunt illam tradere cuidam gentili multo inferiori, siue personæ nobilitas siue alia dona spectentur: Quod etsi mala intentione non facerent, tamen res erat longissime aliena à dignitate & meritis tam illustri personæ, nempe Regis Francisci. Iam verò filia ipsa, quæ in regno Cicungano cum matre versatur, de negotio toto reddita certior in litteris ad P. Viceprovinciale, qui ad eam scripserat, datis, in hunc modum respondet:

Accepi epistolam à R. V. ad me scriptam, cunctantes perlegi. Pro cura, quam pro rerum mearum statu geris, magnas ago gratias. Noris, me, vt hactenus semper, ita nunc maximè in tutela & patrocinio tuo esse velle. Dicant consanguinei quod libet; ego soli R. V. confidere pergo. Sciat itaque, me potius vitæ discrimen aditurum, quam perpeffurum, vt anima mea vel minima peccati labecula inquinetur. tantoque desiderio flagro in Christianam conditionem secedendi, vt factura id sim, etiamsi ostiatim mihi vitæ amictusque emendicandus esset. Etsi enim degens inter infideles circumfluere omnibus opibus possim, non possem tamen vnquam cum vero animi gaudio solatioue vitam traducere. Et quoniam vehementer opto prope Ecclesiam sedem figere meam: etiam atque etiam R. V. obtestor, vt omni studio enitatur meo voto facere satis, etsi enim, quia filia sum Francisci regis, multis obnoxia sim ærumnis, tamen idcirco non patiar animam meam perditum iri. Voluptates deliciasque corporis parui

parui facio, ad solas animi epulas & consolationes anheo. De
sub R. V. tutela patrocini sum, non admodum sollicitus
de consanguineis, nec ullam in iis fiduciam colloco. Certa sit
potius morituram, quam in domum alicuius gentilis vaquam
dem illaturam: quocirca iterum obsecro, omnem lapidem mo-
ueat, ut ad istas partes vestras commigrare possim. Huc vsque
stola. Paucis diebus post exaratam hanc epistolam, diuina be-
nigne sapientia, factum est, ut tam mater quam filia in agrum Na-
gasachanum venerint, ubi nunc cum magna sua consolatione
versantur.

DE RESIDENTIA FIRANDENSI

FIRANDI agunt duo è nostris, alter Pater alter frater,
multo sudore vineam illam excolunt, quæ etiam magnam
fit, (Dominus enim eius est à Christiana religione omnino
alienus) est tamen in multas partes & insulas distracta. Suo loco
auget visitatio Ecclesiarum in Goto, quæ plus quam nonaginta
miliaribus à Iaponia absunt, & ager Fatacanus. Quamquam
laborem non parum imminuunt ipsi Firandenses, ut pote cura
triquitate, seruire, & rerum diuinarum notitia cæteris Christianis
longè præstant. Magno in pretio habent Sacramentum Confes-
sionis & Eucharistiæ, non veteres modò, sed etiam noui Christiani
ni, qui aiunt, se dum adhuc gentiles essent cognouisse, quam
erameta illa necessaria essent ad salutem. Apparuit id in Domo
quadam Christiana Toni Firandensis nepte, cui cum post quatuor
à baptismo suscepto menssem usurpandum esset Confessionis Sa-
cramentum, ad inuendas sacras nuptias, peccata sua tanto
sensu, iudicio, ordine Sacerdoti patefecit, ac si multos iam annos
inter Christianos vixisset.

Confessiones hoc anno factæ plus minùs efficiunt numerum
trium millium trecentorum & septuaginta. Communiones
sunt centum octoginta supra mille, idque nõ solum per Quaresi-
mum, sed etiam nascentis Christi feris: ac facerent frequentius
si iis permitteretur. Ex adultis sacro baptismo initiati mu-
lti sunt 162.

Filius huius Toni Firandensis, natu major, quamuis Ethio-
pici, tamen cum à natura sit in virtutem propensus, & Christiani-
tatis mores non improbet, breui creditur ad Christum accedere
maximè quòd speretur, secundum Iaponiæ morem, patet eius à
domo & gubernationi Status renunciaturus. Hic iuuenis maritus
morum.

monium inuit cum Domina, nomine Donna Mitia, Domini Baltholomæi filia, qui fuerat Omuræ Dominus: quæ etsi, ut habitat inter gentiles, nec copiam crebram habet Patrum, multisque iam annis nec concionem ullam nec sacrum audierit, tamen in fide & vera pietatis cultu constanterissima est: sic prorsus, ut vna cum faminis ancillis suis, quæ omnes ferè sunt Christianæ, operam omnem nauet, ne quicquam de seruire & deuotione, quam olim in rebus paternis exercuit, detrahat. Quotannis enim confessionis faciendæ causa Patrem aduocat in domum suam. nulla enim Firandi post inchoatam persecutionem mansit Ecclesia: &, quoties fieri potest, etiam frequentius confitetur. Cùm verò aliquando Patrem euocasset summa luce, & illi videretur potius in nocte expectandū, ne per urbem mediâ transiens agnosceretur, aut à socio repellam pareretur, respōdit se dedita opera id fecisse, ut omnibus cōstaret, ipsam nō nomine tantū sed re quoque, ipsa esse Christianā.

Corani Christiani quotannis semel visitantur, non sine fructu, sed labore ingenti, eo quod Insulæ illæ in varias partes sine diuisiōe. Gens natura est humana & facilis. Atque hac extrema visitatione multi gentiles, inque honorati, aures præbuere Euangelio, nec aliquid expectatur, quam ut Tono Christiano ex Corai reuerso multi ad Christi gregem adiungantur.

Facatani hoc anno visitari nequeunt, propter Dominum ditio- nis dictum Cobaicaua, summum Chami & Fotochi cultorem, & sanctæ religionis nostræ hostem. Quotquot autem Christiani vel in urbe Facata vel in vicino agro versantur, admodum firmi & cōstantes sunt in fide, multosque gentiles iam permouere, ut Christo nomē dare ex animo velint. Cùm verò Christiani Facatenses cognouissent Patres ad se non venturos, multi longa itinera suscepere, ut ipsi inuenirent aliquem Patrum. Excellunt operibus caritatis, ordinariè enim in commune conferunt elemosynas, quas postea erogent in pauperes. Et quia non ignorant Patres, qui villas agrumque Omuranum obeunt, magnam pati rerum omnium penuriam, ob egestatem Christianorum ibidem commorantium, Facatani, quantumuis 14 aut 13 leucis disuncti, omnia ad victum vestemque necessaria sæpenumero illis transmittunt.

Christianus quidam, qui iam olim ex amētia respuerat, & multis annis iudicio perfecto usus fuerat, in usurpandis sacramentis, audenda Missa, & aliis similibus, hoc anno in summam recidit mentis vāsaniam, sic ut omnia idola Chami & Fotochi in fanis Ethnicorum inuenta ad terram affligerit, fume ad collum ligato foras

foras traxerit, adiunctis multis probris & cōtumeliis & alia
 ta confregerit & euerterit, nullo tamen damno hominibus illarum
 Gentiles rei indignitate commoti mox scripsere ad eiuſdem pa-
 triæ homines Christianos, percunctantes, num serid & ex
 stria hæc ab homine facta essent; & si ita esset, scirent se eum
 necem rapturos: sibi admodum probabile videri, tantam igno-
 niam diis suis sine consensu Christianorum inferri potuisse. Verò
 postea cum animaduernerunt hominem non esse comporem
 ris, insciisque Christianis omnia facta, petierunt eum compe-
 hendi & vinciri, quod & fecere, ad auertendum vtriusque populi
 tumultum, & ne terra Dominus gentilis factum hoc perpetuum
 interpretaretur.

In insula Tacscima, quæ occurrit in itinere Coraiano, quæ
 Taeni Camedoni filia, nomine MARIA, Domino terra maris
 monio iuncta, qui vxoris suæ persuasione ad cultum veri Dei
 aggregauit. Multi in ea baptismi flagrant desiderio: sed quantum
 inter Coraianos & Iaponios, qui adhuc arces suas in Coraio
 nent, de conditionibus pacis conuentum non fuerit, non potest
 commodè eorum votis satisfieri. Etsi è primariis iam multi salu-
 tari aqua abluti fuerint, ac bonus quidam Christianus cum facili-
 tate Patrum vicena eorum capita hoc anno abluir. Loco concen-
 nis hoc tempore Christianis illis est vitæ integritas bonaque ope-
 ra Dominæ illius loci, de qua iam diximus.

DE COLLEGIO NANGASACHANO, ET RESIDENTIIS EI ANNEXIS.

QUIA ad hunc portum Nangasachanum quocunq; annis
 è Cina appellit, vti scriptum est alias, fit, vt exules omnes
 & quotquot alibi sedem suam figere non possunt, per-
 gum ad hanc ditionem habeant. Vnde videmus quoties
 magnam fieri accessionem tum ad hominum numerum alimen-
 ventitantium, tum etiam ad frequentiam nouorum ædificiorum.
 ac consequenter augetur & labor Patrum in illis instruendis. Et
 terni, vt vident à Christianis his locis omnia teneri, & ipsi
 aduolant ad cognoscendam Christi doctrinam, & salutifera aqua
 se aspergi curant. Maximum ferè laborem nostri habent in
 quod noctu diuque ab ægris confessionis causa crebrò euocantur.
 non in vrbe modo, sed etiam extra illam à duabus tribusve locis.
 etsi totum ferè laborem minuat ingens illud studium curandæ
 Iuris iuræ, quod in his Christianis offendimus.

Confessiones hoc anno vsque ad 15 Septemb. in sola vrbe Nangalachana, non annumeratis Residentiis, fuere septies mille sexcenta quadraginta quatuor. Synaxes bis mille ducenta octoginta daæ. Si autem eorum cupiditati fieret satis, multo maiore Patrum numero opus esset. Baptizati sunt ex adultis tres supra quadringentos. nam ex aliis continenter aliqui baptizantur.

Religio huius populi Patribus magnam adfert consolationem in Domino. Honoratissimi quoque, & principes viri, quoties ferè longa itinera suscipiunt, non solum in extera regna longè remota, sed etiam in interiorem Iaponiam, prius animos suos ab erratis expurgant, & cœlesti viatico pascunt, ac testamenta condunt: reque ipsa planè demonstrant, se cum temporis incremento maiores semper in vero Dei cultu sanctæque Ecclesiæ amore facere processus.

Die Mercurij Cinerum tantus Christianorum numerus ex vrbe & proximis villis confluit, vt studio primum locum obtinendi bis confregerint chori cancellos.

Feris sextis Quadragesimæ omnibus tantus numerus personarum, tum virorum tum feminarum, in terga sua per publicas vias ad sanguinem vsque defecuit, vt omnium in se oculos cõuerterent, maximè cum Præfeti vrbis sint gentiles. Utuntur autem faccis, vel domo propria allatis, vel commodato à sodalitate Misericordiæ acceptis.

Die Iouis sancto, rogatu Seniorum populi, processio religione plena instituta est: in qua prodibāt 90, qui se acerrimè diuerberarent, præter eos, qui interdum idem fecerant. Alij & alia pænarum genera admodum graua sponte subibant.

Veneris sancto ad venerationem Crucis tanta turba accurrit, vt ceremoniæ illi finis imponi vix potuèrit ante secundâ post meridiam horam. Etsi enim multi constituti essent, qui summouerent irruentes, & septis arcerent, tamen impetum sustinere non potuerunt: itaque, vt reliquis ritibus perficiendis daretur locus, opus fuit effigiem crucifixi remouere, ne omnes cogerentur in sextam noctem expectare.

Quoniam Iaponii singulari religione venerantur Ecclesiasticas ceremonias, magnam voluptatè capiunt Sabbatho sancto ex benedictione baptisterij, dum tanta cura feruntur vasa ad excipiendam aquam benedictam pro curatione morborum, & ignis novus in cuiusque ædes deportatur. Hoc anno, post absolutam fontis consecrationem, salutari lympha tincta sunt 121 capita, cum ante probè in Catechesi instituti essent.

Multi tempore Quadragesimæ, non ieiuniis solum, sed etiam aliis pœnis voluntarius, prout quemque deuotio mouerit, corpora sua castigant. nonnulli abstinent uino, alii piscibus, uel uelendo uel per herbis & leguminibus, alii Cias, quod est ordinarii portusgenus, alii aliis cibis, sine quibus difficulter tot dies transigere possunt. Multi etiam, secundum consilium Apostoli, continentia uxoribus, ut se impensius dedant pietatis officiis; alii ex longinquis regnis ueniunt, ut Bungeni & Amagucciano, quæ 40. annorum interuallo absunt, tenui comenatu instructi, itinere difficillimo, tum ad faciendam de peccatis confessionem, tum ad uisitas sacras ædes & cruces, ut thesaurum aliquem meritum apud Deum colligant. Magna fide & deuotione complectuntur diuina reliquia; calculos benedictos, Agnus Dei, atque his armis se contra Dæmonis insultus communiunt.

Agricultoribus uel rusticis, quibus his locis res familiaris admodum gusta est, etiam a Dominis suis gentilibus cogantur etiam festinare agros: tamen, ut in summa reuerentia habent obseruationem præceptorum Ecclesiæ, primum confugiunt ad Ecclesiam, Deumque deprecantur, ut propter inopiam & necessitatem post Missionem auditam sibi cœpiam facere dignetur laborandi. Et idem faciunt omnes, qui Officium publicum sustinent, quando coguntur.

Deprehensum est eos ante confessionem grauiores de se commisisse pœnas, quam unquam a sacerdote eius imperare fuissent: ideo multi frango potius quam calcibus hac in parte indigent.

Et si iam decimus uertatur annus persecutionis nostre, Ecclesiæque nondum sint usque quaque patefactæ prædicationi Dominicis & Sanctorum festis, tamen præsentia Patrum, quorum opera sæpe utuntur, eorumque doctrina iam olim altè in eorum fixa pectoribus eos ita fortes robustosque in fide, sic accendit uerbum Dei audiendum, frequentationem sacramentorum, diuina mysteria reddit, ut edicti nullam habere rationem uideantur.

Quidam cæteris religiosiores, diuinarumque rerum studiis quoque mense definitis diebus & locis conueniunt. & uisus eorum primò prælegit quædam spiritualia, ad fidem spectantia, deinde in argumento prælecto inter se conferunt magno cum fructu & consolatione.

Ethnicus externus gentilis trucidatæ focium suum item gentilem rapitur in carcere, & addicitur morti, sodales Misericordiam ilico patefaciunt Patri, mittitur frater qui homini Christianum annunciet, diffusè ei ostendit quanto interuallo distet lex diuina

à secta Icolsei, quam ille profitebatur: cum rationibus claris & invidis hominem de sententia diuellere non posset, rogat praesentes Christianos, ut flexis genibus pro homine orarent, & sic domum reuertit. Vix limen domus attigit, cum mox ad carceres reuocaretur, repetitur praedicatio, baptismi necessitatem homicida intelligit, cum significatione intimi doloris de peccatis & spe salutis baptismum suscipit. Percunctatus postea ab eo est frater, quid eum prius retardasset à baptismo: respondit se vuisse Amidam Fatocofo, se nunquam, quoad viueret, eius memoriam depositurum, vel ab eius cultu recessurum: simulatque autem à fratre & Christianis suscipere preces, nouum in pectore suo exortum desiderium cognoscendi res ad salutem necessarias. Cum verò illi expositum esset, quam utilis esset confraternitas, obnixè petiit in eam referri, ut tanto magis sociorum deprecationibus iuuari posset. Amissus est, & mortem oppetit haud secus, quam si multis annis Christum agnouisset: semper enim nomen IESU & MARIAE extrema hora ingeminabat, & se orationibus Christianorum commendabat.

Vir quidam huius patriae filium vnicum, quem, aliis multis antè amissis, in senectute genuerat, impensè amabat, puer incipit laborare papulis. Sanatur; paulo post in eisdem relabitur cum vitae periculo. Parentes desperato remedio humano, magna fide & submissione fugiunt ad diuinum. Pater, ut erat homo autoritate apud omnes praeditus, conuocat totam viciniam, ad eunt Ecclesiam Misericordiae, quadraginta horas in oratione, mutatis per vicies orationibus, ponunt, qua finita petunt à Patre sacrum Missae dici. Omnibus peractis accurrit parens hilarius ad Patrem nostrum, filium suum iam esse extra periculum: qui & paucis post diebus integre sanitati est restitutus.

Venit in has oras, è quodam gentiliū regno, mercator, qui exiguo commisso furto mox in compedes coniectus est, & secundum Iaponiae leges ad mortem damnatus. Hic rogatus, essetne Christianus, an gentilis, respondit se in infantia baptizatum quidem, sed quia deinceps per totos annos triginta inter gentiles vixisset, nullam se vel orationum vel aliarum rerum Christianarum notitiam haurire potuisse. Itaque frater noster aggreditur illi tradere doctrinam Christianam, tum de confessione faciendā instructione tandem Patri cuidam confessus est cum tanta laetitia & consolatione sua, ut aliquoties se ad pedes eius abjiceret, dicens: Quoniam confessus sum de peccatis, penitus confido à Domino mihi ea condonata, iam mortem nihili facio. Cum ad locum supplicii perductus

perductus esset, sodales Misericordiae obsecravit Gubernatores gentiles vehementer, ut quando furtum tam exile esset, ei vitam condonarent. Qui responderunt: Quod ad salutem animae hominis attinet, facite vos quod liber: sed quod ad leges Imperatorum spectat, non est quod vos implicetis. Verum quia iuxta superstitionem gentilium dies erat climactericus, & ideo mors differenda debebat in diem sequentem, reus in carcerem retractus est. Aliter ergo die, cum educeretur, circumstantibus Christianis, qui conuenerant, indicauit se dubitare, si tunc baptizatus aliquando, an nomine quidem Thomae sibi puero impositum, & tunc vixisset inter Christianos, tamen nihil unquam se a parentibus de baptismo cognouisse. Itaque ante mortem, sub conditione, sacris aquis perfusus est. Vnde apparet mortem eius diuinitus in alterum diem dilatam.

Christiani in villis quibusdam à Domino avarissimo exactoribus tantum non opprimebantur, sic ut ter quaterve pendere cogerebantur multo amplius, quam quotannis solū magno labore cultum gigneret. ac tandem in eam seruitutem tyrānicis exactoribus adducti sunt, ut non solum necesse fuerit omnes fortunas distringere, sed etiam liberos, atque etiam, quod quibusdam cogit, uxores oppignerare. In has angustias redacti tandem ad unum Deum suum habuere perfrugium, & ad mortem se comparauerunt: & ecce mox diuina maiestas tantis clamoribus & arumis exorata miseris benignè respexit, & non sine miraculo agros eorum tenui semine repletos tanta Orizae ubertate & copia compleuit, ut facile possent & iniustissimae exactiōni facere satis, & omne fere aes alienum soluere.

Mulier Christiana profecta cum marito in aliam regionem gentilibus, inter paucos Christianos, referta, egregie fide sua profertur. In itinere enim maritus satanico quasi astro periculis impetare ei capit, ut fidem Christianam desereret. Patres inducere ad omnes in fraudem, iam ambos versari in diuisione gentilium & Beliazorum: ni faceret, se eam contrucidaturum; cumque ad delictum quendam locum peruenissent, easdem minas reperit, & in conspectu eius ancillam Christianam mactauit. Hic pia & fortis mulier, metu omni deposito, grauius in eum inuehi cepit, & dicere: Sis tu Lucifer, per me licet: me scias esse Christianam, & tanquam Christianam velle occumbere. Itaque orationibus passionisque Domini memoria armata manibus in caelum sublatis genua flexit, exceptura gladium. Verum placuit Deo impij hominis emollire pectus, longiusque progressio femina tandem

persuasit, ut in ditionem Christianam desisteret: licet nouis machinationibus eius noua constantia identidem fuerit resistendus. Ut in ditionem Christianam peruenere, pia mulier animaduertens mentem mariti obstinatam, mortisq; periculū sibi imminere, aufugit ad Patrem quendam, inde non longē disjunctum, qui re tota intellecta ei domicilium inter Christianos adsignauit. Marius, ubi deprehendit eam fuga elapsam, iter persecutus versus Meacum suę immanitatis pœnas luit; nam à Deo desertus magno furore & rabie in via se ipsum gladio confecit.

Cum Pater quidam à villa, in qua pauperis cuiusdam Christiani confessioni aures dederat, domum reuenteret, obuiam se ei dedit senex candido pectore hæc verba prolatus: Adesdū Pater, & arborē pulcherrimam ac recentē tibi demonstrabo. abducensque eum in locum post ædes suas retrusum ostendit ei crucem binos cubitos & dimidiatum longam, dicens: Hæc crucem ab inchoata persecutione, hoc est à decennio, iam conseruo, nec patiar eā per contemptum vel exuri vel abjici: vicini autem huc ventitant, ut ante eam suas preces Deo persoluant. Locus, in quo bonus ille senex crucem seruabat, nitidus erat, & vndique paruis arboribus circumdatus, quas ipse manibus suis plantarat. Crux autem erat virentibus ramis ornata.

Hoc anno multa mancipia vtriusque sexus à Coraiano regno, & nunc hærent Nangasachi, instituiimus. Aiunt plura esse trecentis, eorumque major pars ante biennium baptismum suscepit, hoc autem anno adiunxere confessionem. Experientia docet gentem esse ad sanctam fidem nostram idoneā, humani sunt & affabiles, salutare lauacrum magna cum voluptate recipiunt. Exomologesi oblectantur. breui tempore plerique omnes idioma laponicum sic didicere, ut pro confessione faciendā vix egeant interprete.

Die Veneris sancto sub noctem cum clausis Ecclesię januis pararetur baptisterium, & alia in sequentem diem Sabbathi, ecce strepitus auditur iuxta ostia Ecclesię, aperta fenestra petitur quid rei sit, respondere nixi genibus magna humilitate: Pater nos Coraiani soli hic adsumus: nam quia ut mancipiis heri non licuit nobis processioni interesse, hæc conueniendum putauimus, ut à Deo misericordiam & criminum nostrorum veniam impetraremus: dumque hæc dicunt, tantū sanguinem profudere, ut qui audierunt continere se à lacrymis non possent. Valer gens hæc iudicio, eam simplicitate quadam conjuncto, & hætenus satis declarant, nulla re se cedere Japoniis, Placuit Deo, occasione

belli Coraiani, has nobis suppeditare primitias frugum nostrae ad salutem animę ipsorum: omniumque ea communis opinio est si prædicatio Euangelica, quod facile per Iaponiam fieri potest aditum inueniat in Corai, faciles incolarum aures inueniam lateque per illa regna manaturam.

Christianus quidem, cui Ecclesię cura incumberebat, videtur nimium molestari a pauperibus Christianis in expectandis medicamentis pro curandis morbis, cum aliud non occurreret, decem reliquias sacrorum Cinerum, qui primo die Mercurii in Quadragesima benedici solent, aqua piaculari iniectos illis imparem credens illis, crederent esse medicinam vitę pro agris, si biberent credidit, bibere, incolumitatem maxime e febri recuperant quinquaginta septem.

DE RESIDENTIA

CONGANA.

IN hac sede Christianis operam dant Pater vnus & vnus ter. Bis mille quadraginta quatuor exomologes hoc anno in tota patria audita: baptisterii aqua lustrati 719. Emergunt enim noua Christi Ecclesia per litteras Isaiarum, ad quos euocatus est aliquando a nobili Christiano frater noster, ut similes annunciarer Euangelium. Hic nobilis & alius quidam conuentione facta, ex fratris eiusdem consilio, statuerunt primo uxores suas cum vniuersa familia ad fidem traducere, quam subditus Frater auspiciatus est concionem in alterius illorum aedibus, cuiusque multi in iis essent e secta Icosciolorum, & timore perturbuisset nobiles quosdam factos Christianos, plures alii ad audendum sermonem confluxerunt, dicentes: Profecto, quæ Frater nobis annunciat, rationi sunt consentanea & veritati: ac proinde quæ secta Icosciolorum imò omnes sectæ Iaponicæ profitemur, cum vera doctrina e diametro pugnant. Quam ob rem Icosciolorum, qui discessionem istam ad Christum minime probabant, sum quoque conciliabulum habuere, in qua decreuerunt ad Bonzum sectæ illius Principem legationem instituendam, eisque hæc verba dicendum: Hactenus iam & sanctam existimamus Icosciolorum legem, quam prædicas, sed quia huc venit frater quidam, qui vehementer doctrinam vestram redarguit, suamque clare ostendit ratione congruentem: para te ad disceptationem cum eo instituendam, quam nisi coargueris & reuocaris, a tua doctrina discessionem faciemus. idem secundo & tertio illi indicari curauit.

Isretò cum magno animi incertore respondit, se sub noctem affu-
torum, suasque dubitationes fratri propositurum. Cumque Ico-
sciani secundum convenum de ea re instituisent, vnus e prima-
riis dixit: Si frater iste Bonzo nostro disceptanti succumbat, res
nostra optimo loco erit; si autem Bonzius succubuerit, id in om-
nium nostrum dedecus & infamiam redundabit, etiam ipsius To-
ni, qui nunc agit in Corai: itaque tu Bonzie, si putas te fuga elap-
surum, scias te nec manus nostras nec mortem ipsam euasurum,
Quibus de causis Bonzius tandem adduci non potuit, vt certamè
cum fratre iniret. ipsi verò audiendis fratris sermonibus totos sese
dediderunt, atque vna vice octoginta in castra Ecclesiæ militan-
tis, ciurata pristina secta, transferunt.

Gentilis quidam, audito de Euangelii doctrina sermone, in hæc
verba suos famulos est adortus; Ego constitui fieri Christianus,
quia in Conditoris cælestis lege nihil offendo, quod in contro-
uersiam vocari queat. Si vos me imitari velitis, id est in libertate
vestra: nemo enim in Iaponia est, qui homines cogat, vel vt pa-
teant Christianorum legibus, vel vt non pateant: id tantum volo
vobis notum, deinceps neminem in adibus meis, nisi salutari a-
qua tinctum, remansurum: eo quodd rationi consentaneum sit,
dum ego in vna domus parte vaco cultui veri Dei, serui mei in al-
tera venerantur Damonem, qui est Dominus Chami & Fotochi.
magnique beneficii loco duco, scire non aliud ad salutem super-
esse remedium, quàm viuere & mori secundum mormam diuinæ
legis. Hic sermo multos eorū permouit ad aures dandas Dei ver-
bo, & caput subiiciendum salutari aspersioni.

Cum in dirione Isafai centum homines verbo Dei audiendo
operam darent: & Pater iam sexaginta sacris tinxisset aquis; Ico-
sciani, ira & furore à dæmone suo Magistro inflammati, omnem
lapidem mouerunt, vt cursum Euangelii retardarent. Abiere si-
quidem ad propugnaculum, dixeruntque feminis in eo agenti-
bus: Quandoquidem Tonus profectus esset in Corai, si res pro-
cedat longius, se bellum moturos Christianis, maximè illis qui
deinceps cogitarent baptismum suscipere. Hoc audito, iusserunt
duobus nobilibus Christianis indicari, quamuis Tonus non ve-
tisset Christianæ religionis prædicationem; tamen, quia in
eius absentia existere possent contentiones inter Ethnicos &
Christianos, rogare se vt prædicationem impedirent. Ad quod
vnus respondit: Tono probè constare se esse Christianum, ita-
que nihil sibi pertimescendum, si eos qui in sua familia sunt,
vult esse sui similes, vel etiam si aliis autor sit, vt se imi-
tentur.

tentur. Alter verò annis prouectior dixit, optabile esse, in absentia Toni nullos in vrbe excitari tumultus. Amandauit ergo quendam ad fratrem rogatum, vt nondum initium faceret prædicationi, sed vt per dissimulationem abiret quæsitum Patrem, qui dimidia tantùm leuca inde aberat: se rebus tranquillaribus cum euocaturum ad prædicandum vxori suæ & toti familiæ: hac occasione confidere se multos alios ad Christum venturos. Rebus ergo compositis, hic nobilis fratrem reuocauit, qui absolutis suis concionibus, 160 adultos, cum pijs tantùm essent nonaginta, tradidit Patri baptizandos. Gentiles quidam, qui sermoni præstò erant, cum Icoscii tumultum illum excitarent, fratrem iam discessum parantem rogarunt, vt pceptorum puerulos saltem baptizaret, se breui eorum exemplum locuturos.

Christianus inops, cui olim & ampli redditus & copiosa superpetebant seruitia, rogatus est ab homine locuplete, si sibi filiam suam prostituendam dare vellet, se illi affatim compeatus ad vitam sustentandam ministraturum. Quid faceret bonus vir? Clam cum filia confestim discedit, adit Patrem non longè remotum, obsecrat, vt filiam suam nuptui collocet potius cù vilissimo piscatore, quàm vt in laqueos diaboli se induat. Verùm, vt diuina prouidentia nunquam deserit timentes se, paucis post diebus nobilis quidam diues filio suo eam in vxorem postulauit: & nunc ambo in laudato matrimonio vitam piam ducunt.

RESIDENTIA FOCA- MENSIS.

ET hæc sedes Patrem vnum & fratrem habet. Quorum studio confessi sunt homines his mille, communicarunt 310, baptizati item multi. Christiani his locis valde absterrent à criminibus; maximè carnalibus, & rogati ferè respondent in hæc verba: Pater, à quo tempore mihi aditum adesti ad sacramentam, non amplius relabor in ista vitia.

Plurimum in eam rem eis prodest B. Virginis Sodalitium, cuius opere rectius memoria inculpunt consuetas orationes. Senariarius quidam consocius à se postero die exigendum orationem pensam, non antè voluit cibum sumere, quàm pensam persoluisset. Pueruli quinquennes vel sexennes, dum in æde sacra vident à feminis iuxta ac viris repeti, quæ duo pueri docuere, domum reuerfi per vias inter æquales vicariam recitant orationes & alia. ita factum

factum est, ut plerique omnes, qui nōdum septimum attigere annum, & orationes & capitula decem tam promptē reddant, ut aliorum possint esse Doctores.

Tonus loci cuiusdam iussit omnes suos ad Ecclesiam signo sonoro euocari, & si cunctantius accederent post concionem iam inchoatam, repellebat eos, dicēs; ob negligentiam sancta doctrina indignas: quo studio effecit, ut omnes tempestiuē deinceps adessent.

Christiano cuidam petenti calculum benedictum Pater negavit, quod sacram ædem non frequentaret: cumque ab eodem rogaret, num teneret orationes: respondit, non, sed se statim memoriam mandaturum. Sic fecit, & post triduum reuersus, è memoria recitauit. Erat hic homo de utroque; mutilus, nec nisi genuum manuumque opera progredi poterat, & tamen ad obtinendum unū globulum piacularē non dubitauit per arduum asperumque montem ad magnæ leucæ interuallum huc prorepere.

Octogenarius senex apud suos in pretio cum in morbum incidisset, & facile posset euocare aliquem Patrem, tamen maluit per consanguineum suum indicare Patri, ob incommoda longioris viæ se noluisse eum euocare. itaque ipse æger se in viam dat, ut querat Patrem confessionis faciendæ causa, ac tandem tertio die ad eum peruenit, & à peccatis absolutus est.

Similiter & mulier vterum gerens huc illucque discurrens per dies tres, ut copiam Patris habere possit, tandem in quendam incidit, & sordes animi sui deterisit. Alia exigua sua villa derelicta, in aliam ditionem dum iter haberet, ad audiendam ibi rem diuinam, sensit se a serpente ictam, & tamen iter prosecuta est, sacram ædem ingressa; Missam concionemque, nullo signo, vel vultu, vel voce doloris, quem tamen senserat acerrimum, dato, audiuit. Ea finita Patri humiliter reuerentēque totam rem patefecit. Pater mox antidotum adhiberi iubet, ilico mulier sanatur, & lata consolationēque plena ad suos redit.

RESIDENTIA VCHIMENSIS.

POST institutam sodalitatē, Vchimenses Christiani, qui versantur in ditione Domini Sancti Omurani, tantum in pietate Christiana profecere, ut suo opte nutu, à nullo impulsu, excitant ædem sacram amplissimam, in qua quoties recitant piscationē margaritarum, semper aliquas Beatiss. Virgini offerunt. Quorum simplicitatē sincerumque pectus respiciens ben-

benignissima mater, non desinit etiam eorum necessitatibus succurrere.

In his regionibus imbrum copia admodum exundant frumenta. Vnde hoc anno quoddam ripas suas magno furore egressa omnes gentilium domos ligneas, quæ proximè ripam constructæ erant, abripuit in mare, cum multorum hominum interitu. Deportati sunt & duo Christiani intra ædes suas inclusi diem noctemque ad quinque vel sex leucarum spatium, quid facerent in tantæ vitæ discrimine inuocant supplices matrem misericordiam, votisque factis sibi conciliant: cuius & clementia impetrant, ut eadem domus hæretet in terra, ipsique incolumes euaderent.

In Toquitrū quingenti supra mille fideles numerantur. Est hic cæcus, qui vacat humanis defunctorum corporibus, varia loci obit doctrinæ Christianæ tradendæ causa, ad longa itinera concitanda promptior, quam multi videndi facultate præditi. Christiani in ea ora tantum vescuntur herbarum radicibus, glandibus, cæpis, cum aliquanto hordeo, cicerculis, & admodum modico oriza, & tamen in hac rerum omnium penuria læti viuunt & læti, raro ægrotant, omnes serè ad extremam veniunt senectutem. Si morbo aliquo, ut febricula, tententur, cum medicus eis præsentem Deum sit nullus, per fugium suum habent ad Ecclesiam, in ea magna diei parte hærent, aquam lustralem bibunt, se precibus celestis medico commendant, & denique multi pro sua simplicitate & puritate sanitatem impetrant.

DE MEACENSI REGIONE.

Quamuis persecutio nostrorum totos hos decem annos suum cursum tenuerit, tamen a tribus quatuorve annis quibus languescere cæpit, res Christiana, diuina operante gratia, semper vberiore habuit progressum, Tancique aliorum aduersariorum animus in Societatis homines æquior constitit. Ac superiore quidem anno, supra omnem spem humanam, huc vsque tantus fuit nobilium illustriumque hominum, cum Metci tum Ozacæ, (quæ vrbes sunt totius Iaponiæ facile principes, & omnisque nobilitatis domicilia) ad audiendam Legem nostram conuersus; ut omnes, quotquot viderunt audierantve, oblitiscerent. Nobiles enim hi Domini, simul atque sacro lætæ scriptura subiēcissent, omnibus suis amicis & notis aurores fuisse, ut similiter facerent: vnde tanta hominum turba ad nos confluit, ut fratres nostri, cum diurnis sermonibus nonnumquam

addere coguntur, viribus deficiantur.

Ghenifoin, Meacensis gubernator, qui in aula Taici ferè versatur, & semper præ cæteris se nostris beneuolum propitiumque demonstrauit (duo enim eius filii, nepotes, & alii consanguinei iã baptizati sunt, & ipse non longè à regno Dei abesse videtur), animaduertens concursum hunc quotidie augescere, metuensque ne eam ob rem apud Taicum tandem malè audiret, quòd eum non cohiberet, conatus est, pro sua eximia prudentia, tempus locumque opportunum obseruare, quo animum Taici exploraret: qui sanè rei se commodè obtulit: itaque cùm illi narraret multos ad cognoscendam Patrum doctrinam, vti nouam & Iaponis peregrinam, confluere, atque hoc recreationis genere tempus fallere, nihil se commoueri ostendit, imò vultu ipso indicauit se rei conscium, & vltro dissimulare. Quamuis verò P. Rector, vt magnam eius patriæ habet experiètiã, ac Taicum intus & in cute nouit, omne studium adhibeat in temperando isto concursu, nunc vrbe excedendo, nunc Dominis ipsis gentilibus, qui audiendæ Legis nostræ causa ventitant, indicando magnitudinem periculi, tum ipsis tum toti Ecclesiæ Christianæ incumbendis, si animus Taici alienetur à Patribus: tamen, quia cernit tam ingens ostium patefactum lucrificandis animabus, & Dominos ipsos tam importunè urgere, ne ostium illud recludatur, prorsus veretur ne spiritui sancto resistat, si sanctæ eorum voluntati non obsequatur. Itaque magna circumspectione pergimus nos accommodare illis, & quamplurimos, vti iam iam dicemus, in Christo regeneramus.

Alius nobilis Christianus, adhuc in fide neophytus, vt Meacum venit, animaduertens nocturnis equè ac diurnis horis homines frequentes visere ædes nostras, admiratus est; veritusque ne tam Patribus, quam vniuerso carui Christiano, hæc concursatio obellet, certiore per litteras reddidit Vice-provincialem, vt citò & diligenter Patribus Meacensibus Ozacensibusque imperaret, vt còcursum illù cohiberent, hoc est, ne se in manifestum vitæ periculum conijcerent. Eaque cogitatio tam altè hominis huius menti impressa fuit, vt existimaret rem totam Taico, cui familiarissimè erat deuinctus, aperiendam, vti & aperuit, ac sanè videtur id non nisi bono zelo fecisse, vt videlicet hac ratione Taici mentem expiscaretur: sed Taicus vultu ipso satis declarauit sibi non placuisse à Domino illo talem illatum esse sermonè, vtpote qui non ignoraret ista, sed dissimularet, quare & paucis his verbis ei respondit: Ne te implices isti negotio, nã salutis cura ex cuiusq; pendet arbitrio.

Quod

Quod ad fructum in illis partibus collectum atinet, quæ æstimari debeat, potest intelligi ex iis, quæ iam subijciam. nam magna facienda sunt, quæ in aliis Iaponiæ partibus in ipso periculationis, id est calamitatum & ærumnarum, æstu facta sunt multo plura facienda sunt, quæ inde ab exacto anno in hoc tractu Meacensi fiunt, idque multis de causis: nimirum, quia Tarcus nobis tam vicinus, æmuli ad calumnias tam vigiles, quod ab aliis omnes leges Iaponicæ manarint; quod Bonzii & idolatra hic longè sint maiore numero, quàm alibi; quod nunquam, à primo nostrorû in Meacû ingressu, tanta tamque continua fuerit hominû ad ades nostras accurrentiû frequentia, quod nunquam tam multi tanta generis nobilitate sacris baptismi aquis renati fuerint.

Meaci è nostris duo degunt sacerdotes, & seni fratres, omnes concionatores, ac continenter in suis officiis occupati. Orator unus est Sacerdos & frater vnus. Tam Meaco quàm Sacaiam aliquoties quotannis in vicina regna missiones valde salutaris instituuntur.

In Meaco inferiore habitabât ciuis quidam omnium mercatorum facilè locupletissimus, qui tanto hominum ceterarumque rerum numero ades habebat instructas, vt non mercatoris, sed Principis viri ades viderentur. Hic olim sectam Amide, quæ dicitur Idosci, professus fuerat; post suorum persuasione addidit se sectæ Sciaccanæ, quæ appellatur Fochesciu, in qua tantùm quindecim annis tantos fecerat processus, vt omnium literatissimus religiosissimisque in ea haberetur, nec erat Meaci vel inter Bonzios, vel inter sæculares, qui pedem cum illo in disputationibus conferre auderet. Quotidie religione quadam memoriter recitabat librum dictum Fochechio. Omnes Fochescii gloriabantur de hac suæ sectæ columna. & quia copiosus erat, in dies aut quot Bonzii prandebant in eius ædibus, vanosque ritus suos & preces usurpabant, atque imprimis libros quosdam, quasi orationes, legebant ante oratorium inibi nitidè & perelegantè ornatum, in quo continebatur primò Epistola præfati cuiusdam Bonzii, auctoris & fundatoris noxiæ huius sectæ, quam ingenti pecunia summa, si voluisset, diuendere potuisset. Deinde erant in eo tria genera arcarum vel armatorum anaglypha Fochescii, quibus anno præterito vnum in Indiam missum, vt inde deportaretur in Europam.

Singulari necessitudine hic homo cum coniuge sua iuncturæ gubernatori Sacaiam Iosepho eiusque mari, qui quoniam aduerterant iis naturalem quandam inesse clementiam erga mo-

pet, iam pridem optarant eos Christi adiungi Ecclesiae: at
quia dictae sectae nimium erant additi, nunquam haecenus per-
moueri poterant, ut aures praeberent nostris concionibus. Ve-
rum ut notarunt Christianos & Patres operam dare egentibus,
atque imprimis agris & desertis iuuandis, tandem cuiusdam Chri-
stiani rogatu impulsus sunt, ut semel saltem sermoni Christiano in-
teressent. Iuit ergo frater quidam ad aedes Iosephi, ut illis ver-
bum Dei annuntiaret: ac mox vxor ita capta est dicentis, vel potius
veritatis efficacia, ut diceret se velle esse Christianam etiam inuito
marito; comploratisque manibus exclamabat, se vehementer do-
lere, quod tam sero doctrinam nostram cognouisset, quod fru-
stra tot impensas cum Bonziis in fabricis, elemosynis, conuiujs,
& vestimentis fecisset. agebatque immensas Deo gratias, quod
tam claro fidei lumine illustrata esset, nec dubitabat sibi tantum
beneficium a Deo concessum, quod in pauperes Dei creaturas li-
beralem manum ante extendisset. Denique post auditum aliquot
diebus catechismum, cum duabus ancillis baptizata est; & non
multo post eius exemplum secutus est filius adoptiuus, consan-
guineus proximus Bonzii Zacani.

Non multo post maritus forte diuertit in domum nostram: v-
bi dum Pater ei tabulas cosmographicas & sphaeram ostendit:
(rerum enim Astronomicarum cognitione delectabatur) incidit
sermo de doctrina Evangelica: qua iterum cognita, baptismum
expetiuit, quem etiam cum magna rerum diuinarum intelligen-
tia & luce percepit. Erant ergo hi duo in vrbe Meacensi quasi
binæ faces in exemplum omnium accensae: atque ut ilico ardoris
sui testimonium relinquerent, tum Bonzios nobiles & opinione
doctrinae celebres, qui quoque mense ad ipsorum aedes precatio-
num & conuiuiorum causa ventitabant, tum reliquos omnes
Bonzios a se dimiserunt: quam rem omnes supra modum sunt
admirati, eo quod ille instar ignis inter omnes sectas efferbue-
rit. Etiam eorum amici & cognati gentiles velut attoniti ha-
rent, nec satis capiunt, qua ratione homo tot annis illi sectae
Fochesciorum innutritus, qui etiam Bonziis integra delubra
suo aere excitarat, cum omni familia se peregrinae istius religioni
dediderit.

Post haec P. Rectorem Meacensem adiit, eumque rogauit, ut
quoniam domo sua omnes Fochi exturbasset, dignarerur semel
sacrum Missae facere in illa: cui respondit Pater, nondum esse te-
pus opportunum. expectandum donec Bonzii moerorem suum
exuauerint, lacrymasque, quas propter eius conuersionem
profu-

profudissent, absterferint. Iam verò ubi apertè cognouit, quòd longo interuallo immaculata Dei lex à Bonziorum chymis & fabulis distaret, adiuuante diuina gratia cœpit & alios ad Christi ouile attrahere, qui cùm sint magna auctoritate præditi, tum ex plo tum verbo, olim vsui nobis esse poterunt ad multorum conuersionem. Nomen huic homini est Ioannis So, qui vt quorundam vacat cognoscendis audiendisq; fidei dogmatibus, ita etiam cum magno applausu ea tradit aliis: itaq; quam plurimis & maxime amicis & familiaribus suis persuasit vt sermonibus nostris inueniant, & inter eos celebri cuidam Fochescio in vrbe Meacensi diuissimo, qui & Patri indicauit, se & fratri & octo aliis Fochesciorum forem fuisse, vt doctrinam nostram cognoscerent, & fierent Christiani. Speciatim mentionem hinc fieri de Fochescio, quia eorum secta inter Laponias pestilentissima & pertinacissima est, a quatuordecim hactenus ad nostram deflexere. Quamquam re ipsa cõpõrum est eos, qui semel deflexerint, esse in fide nostra reliquis multo firmitiores & constantiores.

Taico initio regni sui voluit filiam Chieugundoni, duorum regnorum domini, nubere Bigëno Saisciodono trium regnorum Domino. Hæc Domina cùm in tam grauem agritudinem incidisset, vt quaternis quinisque horis pro morua haberetur, innumeræ deprecationes, & ritus Satanici, ab idolorum sacrificiis adhibiti sunt, & maxime à Lamabusis, qui professionem sequuntur sacrificandi & offerendi se dæmonibus. Conuenere quoque eò multi magi, arioli, diuinatores, & ingenis Bonziorum eruditorum, qui monasteriis præsunt, turba, ac denique alii plurimi impostorum greges. Cùm ergo Domina illa tandem non nihil resisteret, cepit inelamare palam, se esse Inaride Vocatama, (quod ex Chamii, vel idolis in Iaponia admodum venerandis) & in eos conclusos esse omnes alios Chamii, vel Inari Iaponios. addebat præterea, se duos filios illius Dominae iam vita defunctos accepisse, se item velle discedere, sed vereri tantùm, ne insequenti luce post discessum quiddam admirabile eueniat.

Quando dæmon hominem infestat, Iapones aiunt infestare illum vulpem, nomine autem vulpis intelligunt dæmonem. At exterminandum autem dæmonem ritus prorsus exoticos & peregrinos cum mille superstitionum & incantationum formis usurpant: inter quas vna fuit omnino ridicula: Iusserant enim omnes canes Ozacanæ vrbis trucidari, ad perterrefaciendam vulpem Dominae dictæ ventri inclusam. Cæterum cùm omnes istorum conatus & labores in irritum caderent; dæmon, inquit, infestare

Nihilisimæ vulpis, longè maiorem machinatus est fraudem, vt grauius nocere posset, vt iam dicemus. Nam Bigenno Salsciodoro huius agræ maritus, & Quitano Mandocoro Taici vxor, quæ nūquam eam deserebat, decreuerunt supplices inuocare auxilium Amidæ, qui est vnus ex primariis & honoratissimis Iaponiæ Fatochis, votoque facto promittere, se, si femina reualefcat, ad laboraturos, vt, quotquot sectam profiterentur Iecoschiorum, Fochesciorum, Gensciorumque, nullo excepto nomina dent sectæ Amidæ, quæ dicitur Iondosciorum: atque vt voto mox responderet euentus, iusserunt fieri elenchum omnium principalium personarum, tam Bouziorum, quàm secularium, omnesq; euocari vt interposito iureiurando se in posterum fore ex factione Iondosciorū suam manu subscriberent.

In hoc elencho continebatur & nomen Sachiondoni, Bigenni Salscii consobrini, qui anno proximo superiore fuit baptizatus, & est iuuenis magnis naturæ donis præditus, vt aliàs scriptum est. Hic ergo certior ab amicis de hoc negotio redditus, re diu multumque expensa, decreuit potiùs vitæ adire discrimen, quàm elencho illi subscribere. Interea extemplo Ozaca Meacum amandat in domo sua hominem nobilem gentilem, qui Patribus rem totam suamque propositum patefaceret. Primò, nostri Domino immensas gratias egere pro huius iuuenis, adhuc in fidè neophyti, constantia: deinde responderunt: Si ipse Sachiondonus pro fide in baptismo accepta occumberet, se quoque omnes, tam Patres quàm fratres, libenter eius exemplum secuturos. Vix responsionem hæc absoluerant, ecce tibi Ozaca alium cursorem aientem, Sachiondonum iuratum affirmare Patribus, se primum nuncium non amandasse ad capiendum consilium à nostris, quid facto opus esset, se enim pro fide & doctrina audita iam dudum paratum mori, sed tantum, vt Patres redderet certiores, eorumque precibus se commendaret. Nostri autem secundo nuncio idem respondere, quod primo, & sic ambo sub noctem celerimè abscesserunt.

Nobilis gentilis, cum iam duplicis sclopi emissi interuallum abesset, recreatus responso à nobis dato, ad ædes nostras reuertit, dixitque se omnino velle fieri Christianum, eandemque cum Domino suo mortem oppetere: itaq; breuiter tradita illi Christi doctrina, quantum temporis angustia ferebant, baptizatus est cum lamina sua & nostra consolatione.

P. Rector Meacensis post illos subitò Vincentium fratrem hominem quinquagenarium, magni nominis omnes istos Dominos propter eloquentiam, emisit Ozacam. Quò vt peruenit, statim

Sachiondonus eum vocari iussit, tum agentem cum Fulcei
 uai, qui conabatur fratri persuadere, ut omnes vias iniret & tra-
 nes Sachiondonum è tam periculoso casu eximendi: posse hinc
 rem non solum calamitatem afferre aliquam Patribus, sed etiam
 verti in exitium totius familiae & status Sachiondoni: itaque illi
 videri non esse definitè & absolutè, sed dissimulanter & per an-
 tages respondendum. At Vincentius respondit, ad salutem man-
 rantium patere viam, atque in eam esse collimandum, seque para-
 tum in hoc genere primas tenere, alios alia sequi posse con-
 siliis, sibi in re presenti aliud modò non occurrere. atque ita rediit. ac
 mox eum intecutus est nuncius à Sachiondono, qui nunciaret, se
 ipsum, quoniam tam opportuna se obtulisset occasio, paratū pro
 fide mori, neque id mirum debere videri, cum conueniens se
 tam ponere pro eo, qui vitam posuit in cruce pro toto genere hu-
 mano.

Hæc cum Sachiondonus apud animum suum constitisset, qui
 rinud adfuit, qui nomine Bigenni Saicci consobrini & Domini
 iuberet eum catalogo nominum subscribere, adiuncto iurame-
 to de secta Amida colenda. Verum ille animo præleni & ma-
 quillo his verbis respondit: Si quod à me petitur spectaret ad ho-
 norem & decus Bigenni Saiciodoni, libentissimè obsequerer eius
 voluntati, sicut in omnibus id genus negotiis hæcenus semper
 sum obsecutus: at quia pugnat cum fidei Christiana, quam ille
 nouit me profiteri, decretis, ac in grauissimam vergit diuina Ma-
 iestatis iniuriam, nulla ratione obsequi possum, maloque vitam
 profundere, quàm subscribere. Hoc responso tam præcise au-
 ro, Bigenno iussit ei responderi: Quandoquidem ita in animo
 constituisset, se illi soli ignoscere, & liberum tam à iureiuramento
 quàm à subscriptione pronunciare.

Hic cum esset rei exitus, Sachiondonus confestim per verba
 rium nostros curauit reddi certiores, quod & Vincentius factum
 per alias litteras præstitit: unde magnum omnibus obortum gau-
 dium: res enim hæc attingebat & Taicosamam, & Quitano Ma-
 docoro, & Saiciodonum, qui licet consobrini sit, tam è est qui
 que eius Dominus. Et iam multo antè, cum sermo incidisset cum
 Patribus de hoc argumento, sæpe contestatus erat mentem suam
 occultis quibusdam aculeis stimulari ad fortiter occumbendum
 pro Deo creatore cæli & terra, quem tã clarè suscepta fide agno-
 uisset. Cur autem Saiciodonus illi tam bene velit, non alia causa
 est, quàm quia est vnus è maximè strenuis suæ aula militibus, &
 idcirco denos duodenosque, eosque præstantissimos totius patrie

aliquos, deinde quia copia splendoreque armorum omnibus antecellit. Palatia quædam Ozacæ excitauit, in quorum frontispicio & culmine, non monstra formæ uel piscium, ut gentiles Domini solent, sed cruces inauratas defigi iussit.

Sachiondoni vxor, cum aliquando supradictam Dominam ægram inuiseret, illa, licet gentilis, petiit sibi agnum Dei dono dari, quem habebat e collo suspensum, dicens se intellexisse magnam illi vim inesse contra Dæmonem à quo vexabatur: declarabatque, si ab eo liberaretur, se fore Christianam.

Ea ipsa nocte, qua Sachiondonus nostros certiores reddidit de casu antè memorato, aliud quiddam euenit, quod magnam Patriæ bus attulit voluptatem. In aula Taici agunt duo nepotes Nobungæ, filij Ionoschedoni primogeniti (qui eodem die cum Patre occubuerat); Maior vocatur Sabucōdonus, qui est Dominus maioris partis regni Mino: Minor vocatur Ochichidonus, quatuordecim annos natus, quem quisquis, ut Patres referunt in litteris, vel viderit, vel allocutus de nostris fuerit, etiamsi profapia ignarus sit, mox iudicabit magni alicuius Principis filium. Nam venusta species, sermo, gestus, morusque corporis non aliud enuntiant, quam, si Iaponium esse ignores, prorsus suspicere magni alicuius Germaniæ Domini filium. Iam à multis mēsis ad Christi Ecclesiam aspirarat, sed, quia domi suæ nullum habebat Christianum, cum quo conferre posset, matrem insuper habebat idolorum Chami & Fōtocchi cultricem, P. Rector non audebat illi aditum patefacere ad baptismum, reformidans ne rumor per urbem delatus ad aures tandem Taici perueniret. Verum quia vocatus erat à Deo, omnibus periculis cōtempis, sub vesperam aliquando se ad ades fratris sui Sabucondoni contulit, ibique amici sui propositum duobus Christianis, semper facti maiori assistentibus, & Michaëli Meacēsis gubernatoris repoti apertuit, impetratoque per eos fratris consensu media nocte ad domum nostram porrexit, ac P. Rectori indicari causam sui aduentus iussit, nempe, ut interesset sermonibus ad Catechumenos institui solitis, licet illis aliquando intersuisset. Pater videns præstō esse nurū & vocationem diuinam, mādauit fratri, ut catechesin iuueni traderet, quod cum per aliquot horas post mediam noctem factum esset, illeque probè omnia mente comprehendisset, P. Rector illum salutari aqua imposito nomine Pauli perfudit. Deinde tempore quod in familiari cum nostris colloquio posuit. Merito Sabucondonus hunc fratrem tanto amore complectitur, quia quotiescūq; conueniunt, alter ab altero diuelli nequeunt, ambo

gratiosi sunt apud omnes, insigni modestia & humanitate præditi. Exultabant quidem multi ob eius conversionem, sed nostrum erant vacui metu: & quia adhuc delirecebamus, deerat occasio lendi iuuenis fidem. itaque operam dare cœpimus, ut aliquos primarij eius nobiles similiter darent nomen Christo: quod tamen ægre fieri potuit, propter matrem, aliasque mulieres; a quibus educatur & regitur. Quanquam moderatiores factæ sunt, postquam Vincentius frater ædes Sabucondoni adiit, visendæ curandæque matris causa, cui omnis domus gubernandæ cura incumbit, ut præterea alterius cuiusdam ægri, qui subito opera fratris sanatus est, cum aliorum medicorum remedia non iuuissent. Quocirca per eum confidimus ad matrem Sabucondoni patefactum in nos, ut & illa capax aliquando fiat nostræ legis. Denique cum hoc Domino duo alii adolefcentes nobiles sacro lauacro sunt initiati.

Ghenisoin Gubernator Meacensis, qui Taici iussu huius iuuenis totiusque domus eius curam gerit, existimatur, cognita res, gauisurus: nam cum cōscius sit, omnes suos filios & nepotes Christi iugum subiisse, tamen nullum eorum vnquam ea de causa vel reprehendit, vel impediit.

P. Rector in quadam epistola de nepote Nobunange, iam tunc ante menses aliquot baptizato, ita scribit: Paulus leuc^{interuallo} à nobis distat, sed idcirco non prætermittit ad Ecclesiam ventitare, quoties potest: & in consuetudine familiari est quasi vnus ex nostris. effecit, ut omnes sui honorarii pueri Christo nomen deterrint, qui omnes sunt magnæ expectationis: nunc enim labore, ut nutricem suam, quæ egregia mulier est, faciat Christianam. Mater eius, ut intellexit eum baptizatum, declarauit se æquo animo ferre; sed quia valet autoritate & gratia apud Taicum, suam effert conversionem. Habet hic adolefcentis præstantiores naturæ dotes, quàm ego in vlllo Iapone notarim: humilis est, humanus, omnium se moribus accommodans, nullius contemptor, ac non dem famulorum suorum, nunquam ex eius ore verbum elabatur inconcinnum, rusticum, illiberale: Omnes autem virtutes superius in eo insignis vitæ integritas, & in fide constantia, atque ideo ab omnibus amatur & colitur. Denique hæc nepotum Nobunange familia videtur quadam singulari Dei prouidentia gubernari: præterquam enim quòd multi iam sint ex ea Christiani in regni & Saburondoni aula, multi etiam alii magno indies ardore accurrunt ad audienda diuinæ legis mysteria, ut & ipsi Christo baptizantur. Superioribus certè diebus baptizatus est frater & filius nutriticis Sabucondoni, qui & illi suadere conantur, ut baptismum

recipiat; & spes est breui venturam: cuius exemplum proculdubio multi alii imitabuntur, habet enim vniuersam Sabucondoni domum suæ curæ subiectam. Horum duorum Nobunangæ nepotum non est vna mater, sed diuersæ.

Sacondonus in propugnaculo Cameiama, à Taico sibi donato, secum habet Christianum quendam, nomine Sotan, cui gubernator in singulos annos attribuit bis mille orizæ saccos; eundem quoque procuratorem constituit decem millium aureorum, eo quod sit homo sincerus, animosus, & eques intrepidus. Hic Sotan magno desiderio tenebatur, vt Sacondoni Pater Ghenifoin Christo nomen daret: cumque diu multumque cogitasset de ratione eum ad Christum trahendi, cepit sermonem instituere cum Foin filiis, illisque dicere, se prorsus animo decreuisse cum Patre ipsorum loqui de rebus Christianorum. Verùm illi bis eum deterruere: sed Sotan, impatiens more diuturnioris, tandem audacter in hanc eum allocutus est sententiam. Quoque mense ex mandato Taicosamæ iubes in delubrum nouum Daibut octingentos conuenire Bonas, vt iusta eius matri persoluant: cum igitur ad hoc officium præstandum ex omnibus sectis sacrificuli confluant, aueo cogno- scere, cur non & Patres Christianorum Duces accersantur, vt illi pro uo quoque ritu parentent? Respondit Foin: Lex Patrum longe interpat a Japoniorum sectis; neque enim licitum est Christianis secundum suam legem vllam communionem habere cum Bonis; cumq; multa alia in laudem sanctæ legis nostræ addidisset, respondit Sotan: Videris mihi, domine, aliquando interfuisse Christianis concionibus. Verè, inquit Foin, nemo non laudat legem illam, & in cælum tollit, multisque modis prædicat, vbicunque vel minima mentio de ea incidit. Tum Sotan: Si ita se res haberet, tu quoque aures præbere deberes sermonibus qui in Ecclesia ad Gentiles habentur, & si deprehenderes talem esse doctrinam, qualem omnes prædicant, meritò eandem deberes amplecti. Ad hoc, cum gubernator nihil responderet, Sotan premere hominem vertexit, & dicere omnino ipsi necessarium esse audire conciones nostras, & si offendat doctrinam Christianam esse solidam, veritateque ipsa niti, ipse quoque Christianis sacris subscriberet. Foin igitur videns se hac oratione constrictum, nõ aliud semel iterumque dixit, quam, sic est, sic est, vt dicis, & sine colloquendi facta magna ipsi Sotan iniecta spes est, breui Ghenifoin ad Christiana vestra deflexurum.

Alias eidem Gubernatori in eodem propugnaculo agenti femina quædam aperuit, tam filios quam nepotes ipsius transisse

ad Christianos. Cui tunc respondit, salutem animæ in cuiusque libera esse potestate. Post hæc & alia eum femina conuenit, quæ idem ei particulatim exposuit, arbitrata eum non esse rei cõsiliū. Audiit, vnā cum vxore tum præsentem, sed sine responso eā dimisit.

Duodecimus iam annus agitur, ex quo Meaci homo quidam nobilis baptizatus est, tunc 16 vel 17 annorum, Domini regni Tarabani iam vita defuncti filius. Nomen ei est Ioannes Vaitodono, qui cum Cainocamedono profectus erat in Cinam ad ferus de page incundum. Erat huic Domino Meaci soror ethnica, quæ in exiguo templo, nõ ineleganti, cum aliis feminis vitam ægētem remiticam. Magni illa in aula fiebat, eo quod inculpate se habuisset, & vitam longè ab alijs Bicinis, quæ sunt Iaponiorum quædam moniales, discrepantem duxisset, nec alii rei plus quam procuranda suæ salutis inuigilaret; atque eam ob rem omnibus Dominis, atque ipsi Quitanomandocoro, quæ est primaria Taici ciuitas, carissimæ erat & coniunctissima. Eiusmodi cum esset hæc femina, a Deo illuminata est, & ad audiendos Vincentii nostri sermons venire cui tantum lumen mox diuinæ veritatis obortum est, ut impense ilico peteret fieri Christianam, & opiniones omnes quæ habebat de suis Fotochi animo prorsus eximeret. Deinde, vix probaret, quanto cum fructu suo sermonibus sacris interfuisset, nõ dubitauit disputationem cū litteratissimo Bonzo, quo Magistro vsa fuerat, suscipere interrogatiunculisque de capitulis nostræ positis sic hominem conuicit, vt non habuerit, quod responderet, totusque eius vultus pudore nõ semel suffuso detegitur. Inest femina huic eximia quædam prudentia, rationibusque efficacijs rueri valet sanctę legis mysteria, quæ semel menti impressit. Quare P. Rector Meacensis in deliberationem vocauit, collatiũne foret, eam statim ad baptismum admittere, an verò per illud quod tempus, quod multę graues rationes suadebant, in catechismenorum caru eam relinquere: ac tandem posterius cõsiliũ petiuit, vt diligentius vacaret dogmatibus religionis Christianæ per noscendis, quo coram magnis & gentilibus aula dominis cõmmodentius de his loqui posset, atque etiam opportunitatem quaereret loquendi vxori Chicugendoni, Domini duorum triumve Regnorum, eo quod hæc Domina magnopere ad Christianam religionem semper fuerit affecta, & cu sit ex primarijs aula mulieribus, facillè per eam ad alios nobiles Dominos instruendos via aperta possit. Sic faciendũ esse quidem cõclusum est, tamen quia magno desiderio baptismi flagrabat, rogauit, nõ hæc officium, quod ad gloriã Dei præstare cogitaret, proficuum animę suę esset futurum; cumque

que Pater annuisset, maximè fore, magnam consolationem accepit. Prorogavit itaque Pater eius baptismum. Cum ergo omnibus esset nota, & in summo pretio, primò quidem rumor percrebuit, illam veteribus superstitionibus & consuetis corporis pœnitentiis abstinere: sed deinde cum tempore summum secutum de tota re silentium. Quòd si templum deserat, in quo huc usque perstitit, non dubium quin nouam sit concitatura admirationem, sed felici, ut speramus, euentu. Interea omnem occasionem aucupatur agendi cum principibus aulae Dominis, iisque dicendi, quemadmodum à fratre suo Naitodono vi rationum inducta sit in sententiam, ut quamprimum se aggreget catui Christianorum. Primò autem aggredietur rem cum principibus feminis à natura nouitatum cupidis.

Gratia, Domina Tangi, de cuius conuersione & moribus iam scriptum est, ante annos vndecim occultè domi suæ à consanguinea Christiana, eo quòd maritus gentilis esset, salutaribus aquis expiata fuit. Quando autem Taico nepotem suum Quabacondonum trucidari iussit, cum multis aliis Dominis, prætextu in ita contra se conjurationis, mariti quoque Gratiaë vita in idem necis periculum vocata est: & quia more apud Iapones receptum est, ut nobiles gentiles, antequam sibi ipsi vim inferant, prius è medio tollant conjuges, liberos, ancillas, ne in manus hostium veniant, intellexit Gratia, occumbente marito, sibi quoque cum omnibus familiae mulieribus moriendum esse. Quamuis autem solitudo seueritasque vitæ eius longissimè distet à consuetudine viuendi aliarum Dominarum nobilium, tamen in hodiernam usque diem plurimum desudauit in fide facta tecta, tum in se tum in ancillis suis retinenda. Et quanquam à baptismo vndecim anni elapsi sint, tamen toto hoc temporis spatio nunquam Patrem vllum conspexit, nunquam Ecclesiam ingressa est, nunquam diuino officio vel concioni interfuit; nec plus didicit, quam prima vice in domo nostra Ozacana, cum adhuc gentilis esset, percepit; quantumque ab illa Christiana, quæ eam baptizauit, cognouit. Cumque nunquam de peccatis confiteri potuerit, eo quòd maritus nunquam suam conuersionem patefecerit, anno superiore, dum in discrimen, ut dixi, vitæ incidisset, per certum hominem vehementer à Patribus Meacensibus petiuit aliquot Missæ factæ proficere, ut Deus Dominus noster dignaretur ipsam cum marito totaque familia à tam presenti periculo liberare: & quoniam nullam adhuc notitiam Sacramenti pœnitentiæ acceperat, ancillam Christianam, cui plurimum fidebat ad se vocauit, eique omnia

sua peccata confessæ est, eam obsecrans, vt, quoniam ipsa per se non posset, ea nomine suo P. Rectori Meacensi fateretur, & ab eo penitentiam & absolutionem consequeretur. Pater magnam consolationem ex hoc ardenti confitendi desiderio accepit, & per eam ancillam tradidit ei modum, quo a Deo postulare posset contritionem & veniam horum peccatorum, instruendo eam in fide & spe, quam in Deo collocare deberet. quod responsum Gratiæ magnam attulit voluptate. Deinde rursum dubia aliqua proposuit. inter quæ erat, quæd maritus ei iusserat, vt impendens periculo se ipsa continuo interimeret. Et respondit ei Pater, nullo modo id ei licitum esse: esse enim gravissimum apud Deum scelus. Gratiæ, etgo dixit se consilio Patris staturam. Verum postquam diuinæ bonitati placuit, omnes e vitæ periculo eripere.

Accidit deinde Sabucondoni nutricem in grauem incidens morbum, vnde ipse magnam cepit dolentiam; habebat enim eam matris loco, & illa humeris suis totam familiarum curam sustinebat, deinde apud Taicum omnia necessaria procurabat, & ob eximiam naturæ dotes omnibus aulæ Dominis gratissima erat. Pater doctor intellecta ægritudine, omne studium adhibuit, vt fieret Christiana, tum quod Sabucondonus id optasset, tum quod illa non abnueret; & quoniam aliud tepus commodum non supererat, curatum est, vt breuiter Vincentium fratrem dicentem aduocaret, quo audito petiuit quidem baptizari, sed cur baptismus illi conferri non posset, fecit ingens nobilium & primariorum aulæ Dominorum eam inuisentium concursus, iugisque multorum gentiliu lectum cingentium præsentia. P. Rector certè ita in omnem occasionem conferendi ei quamprimum baptismum incubuit, vt duos fratres nostros laponios clam in eandem domum submisisset, qui per vices aduigilarent, eamque salutari aqua perfunderent, si vel minimo momento ab ea visitatores abessent. Tanta cautionis & prouisionis causa alia non erat, nisi, vt ne res in Taico, hoc est, ne in discrimen aliquod res Ecclesiæ vel ipsius Sabucondoni venirent. Denique cum hoc consilium non succederet, frater noster Vincentius homo senex & experta industria, quæ autoritatem à medendi peritia obtinuerat, alia via anteuertenda demonis fraudes existimauit. Adit itaque egram, & dixit: Domina, si placet, certis ritibus coërcebo humani generis hostem, ne tibi incommodare possit. Gaudebant plurimū qui præsto erant, persuasi ritus illos non dissimiles esse suis diabolicis. Frater quieto & tranquillo animo iubet magnam pro ferri peluim cum aqua posculo. utroque allato, clara voce dixit, (ipsa sola conscia & in eam mente

mente intenta) Maria, ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. inter verba injiciens aquam in caput. Et quoniam circumstantes idiomatis ignari erant, nec caerimoniam viderant, proflus arbitrati sunt fratrem nostrum recondita aliqua incarnatione vltum. Ipsa verò Domina tacite & dissimulante magna fuit ex hoc successu consolatione affecta. Dum hæc fierent, in angulo quodam latebant Sabucondonus & frater eius, ipsius Domina filii, (de quibus, quo pacto Christiani facti sint, superius didicimus) qui conspecta fratris nostri industria, & gentiliū ignorantia, à risu se abstinere nequiverunt. Iam verò quoniam illa magno desiderio teneri cepit cognoscendi res fidei Christianæ, crescente licet morbo, postulavit a Sabucondono deferri in aedes sui fratris, ut commodius ibi curari posset. Qua occasione Vincentio fratri aditus ad eam patefactus est, qui eam de capitibus fidei accuratè instruxit. Hora autem mortis appropinquante, Sabucondonum, quem suo lacte aluerat & educarat, vocavit, et sic dixit, se nihil testamento ipsi legasse, eo quòd omnia suorum cum fecisset hæredem. Deinde animadvertens se Christiana sepultura ob persecutionem nostram, & quia apud Taicum totamque autam in summa existimatione esset, ut non posse rogavit, ne corpus suum vlllo modo in conspectum Bonziorum veniret, sed peruenit ac diligenter oculata arcæ imponderetur; immo nec more Japonico exeretetur, sed terra mandaretur. Vtrinque multa fuit comploratio, multi que gemitus & singultus; cumque hora adesset, qua spiritum Deo redditura videbatur, omnes, quotquot præsentis erant, numero maximo experunt clara voce invocare nomen Amida, & Tatche icones aliquot locis affigere. Quod videns agra, confestim iussit vocari fratrem suum & filium, quos voluit suo lateri in hærentes contipud inclamare sanctissimum nomen Iesu & Mariæ, ne auribus admittere cogere tur nomina demonū, qui à gentilibus inibi invocabantur. Quod sedulo illi fecere, ac deniq; cum nomine Iesu animam suam in manus Dei tradidit, signis declarans externis, illum quoque cordi suo impressum fuisse. Qui felix exitus tum Christianos omnes, tum in primis Sabucondonum, qui nunquam ab ea discessit, incredibili lætitia affectit; imò considerans, quemadmodum hæc nobilis femina, nutrix sua fuerit a Deo electa, immensas gratias pro tanto beneficio divinæ maiestati rependebat.

Quod ad conversionem attinet, à Septembri superioris anni usque ad præsentem anni 96 factam, summa est: Meaci & Ozaca, quæ duæ sunt vrbes primaria, in quibus Taico cum universa nobili-

nobilitate Iaponica sedem fixit, multa capita mortalium sanctis-
simis baptismi aquis tincta sunt: nec enim vel vnus dies ab-
quin in alterutro loco aliqui Ecclesiae se aggregarint. Referemus
de aliquibus genere nobilibus, praetermissis nominibus eorum qui
iam baptizati sunt, nec enim ea prodi finit temporum iniquitas,
ipsique ea silentio suppressi malunt. itaque fatis erit, cognoscere,
nunquam a tempore, quo nostri in hanc regionem Meacensem
peruenere, neque tam multos neque tam illustres personas ad
baptismum admissas, atque hoc anno: nec aliud iam expectamus,
quam, vno exilii & persecutionis obice remoto, diuina aspira-
te gratia, maximum conuersioni ostium tandem patefactum
iri.

Præter Paulum Nobunangæ nepotem, de quo supra egimus,
Christianis se adiunxit nobilissimus adolescens 22 annorum Jo-
gis Vomensis filius, cuius Pater ante aliquot annos obiit Chri-
stianus, & mater etiamnum Christiana est: ne autem ipse haec
multa hactenus obstiterant. Patri nomen erat Quiongocodon,
ipsi verò Ioannes Scuirindonus, propter eximias naturæ dotes,
& generis claritatem Taico omnibusq; aulae Domini percurat,
atque ideo illum amplis vestigalibus ornauit. Deinde ex patris
matris sanguine proximè conjunctus est Taici filio: mater enim
eius Maria est matertera matris filii Taici: vnde & cõanguineus
est filiorum Nobunangæ, atque in regno Sciano pro anno redi-
tu habet ducenta sexaginta millia saccorum orizæ. Baptizatus
est cum magna sua latuita, cum sanctæ fidei capita omnia ita re-
zuratè didicisset, vt ad qualuis quæstiones promptè responderi
posset. Supte sponte ad ædes nostras cum alio a quo nobili
ne venerat, doctrinæ Euagelicæ cognoscendæ causâ, quam vtriusque
etiam pari voluntate & studio complexus est.

Idem Ioannes Scuirindonus dedita opera aliquando nobilibus
suis apposuit exquisitum epulam, vt hac illecebra eos ad audien-
dum Dei verbum proliceret, & clam interuenire curauit fratrem
Iaponium, qui eos instrueret. Totam is noctem vsque ad mane-
tinam lucem in dicendo consumpsit, effecit que, vt paulatim ad
baptismum accurrant; & iam primarius quidam illius domus, cõ-
aliis quatuor, est hoc Sacramento initiatus. Eorum exemplum
secutus est alius Dominus, cuius annuus census est ducentorum
quadraginta millium saccorum orizæ, & continenter alii atque
alii principes viri illis succedunt. Quando autem hi conueniunt,
cum omnes aulici sint, & singulari intelligentia rerum Christia-
narum præditi, speciem quandam præbent quasi Religionis, ob
cuius causam

eximiam virtutem in eorum animis impressam. Caput eorum & præfectus est homo quinquagenario major, qui in frequentanda domo nostra assiduus est, & quæ in dies à nobis de Theologia Christiana audit, tam perfectè & clarè perspicit, ut subitò se cõparet ad ea aliis prædicanda, tantâque dicendi gratia valet, ut auditoribus videatur esse vnus ex Christianis antiquis. Vnus quoque ex puerorum honorariorum Sciurindoni præfectis aures præbet legi Christianæ cum voluntate suscipiendi baptismi: & quia longissimè abest ab ædibus nostris, non possunt nostri toties, quoties vellent, eum conuenire. Sciurindonus quoq; sæpe inuisit nobilissimos quosque gentiles; ac ut prudentia insigni valet, non omnibus patefacit se esse Christianum, sed tantùm iis, quos nouit in legem Christi propensiores; & nostri pergunt totam eius familiam facere Christianam.

Quadam nocte idem de industria septem vel octo doctissimos homines è Meaco vicinisque regnis in aedes suas euocauit, & cū iis vnum è fratribus nostris Iaponium, feruentem & concionandi peritum, qui totam noctem docendo & disputando cum illis cõsumpsit, & denique efficacitate rationum conuicit. Singulari Dei auxilio factum est, ut frater improuisò quæstiones eorum omnes perdifficiles & curiosas accuratè discussisset. Inter eos erat quidam nomine Soan, qui in omnibus legibus tota Iaponia celebratissimus habebatur: Is quæstiones tam arduas in medium protulit, ut Sciurindonus aliique præsentibus obstupescerent: & tamen ille quoque tandem veritati locum dedit. cumque omnes essent viri graues, apertè declararunt optare se in Christianorum numerum adscribi. Quotidie Sciurindonus optaret nostrorum vi consuetudine, sed quia maxima est apud homines auctoritate, nec in publicum prodire potest sine magno hominum comitatu, non potest, toties ac vellent, suo desiderio facere satis. Quòd si rhedatum vsus à Taico vetitus non esset, crebrius ventitare ad aedes nostras posset. In magnam spem venimus fratrem eius Præfectum propugnaculi, cui nomen Votur, inter ea quæ existant in Gochinai præstantissimi, & abest tres quatuorve leucas Meaco, breui Christiana sacra suo calculo probaturum.

Magna nobilium pars, qui nunc in ædibus nostris cœlesti doctrinæ dant operam, fuerunt discipuli celeberrimorum excellentissimorumq; Doctorum Bõziorum monasterii dicti Murasache, quod totius Iaponiæ est nobilissimum, & sectæ Gensciorum caput, qui docent post hanc vitã nihil esse. Hi Domini tã subtiles &

& acutas quæstiones proponunt, vt, si fratres nostri Iaponiæ accuratè callerent sectarum Iaponicarum commenta, (lenè enim illis cognoscendis operam nauant) non possint facile enodare.

Filii Ghenifoin, qui agit in propugnaculo Camaræ regni Tambæ, cum aliis Christianis ibidem degentibus omnem fuerunt mouent, vt totum Regnum regno Christi subiciatur.

Ex regno Vofciu duo primarii Christiani domus Sidæni proximo anno vita defuncti, scripsere totum populum tenentis fiderio cognoscendæ doctrinæ nostræ, nec aliud expectari, quam fratrem aliquem qui eam annuntiet.

Nepos quidam Sacumondoni præfecti generis exercitus Nobunangæ, opibusque & potentia apud eundem clarissimi, labant aqua perfusus est. Nomen ei est Mango Ziro. Cum autem cogitaret doctrinam nostram, secum duxit excellentem queniam Iaponiæ doctorem nomine Ciuan, qui primò prænobili Monarrio dicto Meofciengi præfectus erat, aliàsque dignitates magnas inter Bonzios obtinuerat: deinde ad consequendum Doctoris gradum se in Sciengui urbem Regis Camocume contulerat, quæ regnum post eius mortem à Scibatandono, Domino Regni lectigé, occupatum est: quo mortuo, fuga elapsus, urbem Meocentem incolere cœpit, & docere idioma Cinentè, in quo sicut & in vettibus æquè Cinentibus ac Iaponicis pangendis excellebat: quæ res in magno pretio est apud nobiles. Hic ergo cum nostris multas & graues, præsentè Mango, habuit disceptationes, & post dies aliquot, in audienda fidei doctrina transactos, demonstrationum Euangelicarum efficacitate expugnati, supplices se Christo ambrosiusque lauacro subdiderunt. Hoc opus fuit illius Sotan, qui conatus est ipsum Foin adducere ad Christum, & miraculum habebat donum declarandi res fidei istis Dominis: quod non aliunde proficiscitur, quam quia magno sensu legis Euangelicæ dogmata apprehendit.

Baptismum item accepit primarius quidam vir è familia leuæ qui Ieiasus post Taicum primas inter Iaponiæ Dominos obtinuit, atque ita ignis Spiritus sancti vndique se prodit.

Nobilis quidam, dictus Cumagai, vnus ex quinque principibus viris, quos secum habet Achinomoti rex Amagucci, aliorumque regnorum nouem, ante decennium Christum in regno Bungen secutus fuerat, sed quia a baptismo nihil de fidei rebus cognoscere potuit, satis elanguerat. Verùm postquam cum illo per biduum deus actum est, sic animum collegit, vt literis ad Patrem datus pro-

nam testatus sit, se conuenienter fidei semel susceptæ vitam deinceps instituere uelle; omnemque lapidem moturum, ut multos Dominos è domo Mori in suam sententiam pertrahat.

Sachiondonus Bigenni Saicci, de quo iam actum est, nepos petiuit à P. Rectore, ut ad ædes suas ueniret. Venit Pater: ipse uero cum aliis aliquot Christianis eum deduxit ad Oratorium suum, in quo primò characteribus Iaponicis grandibus descripta erant præcepta Decalogi, deinde ostendebatur ingens Agnus Dei magni prærii. Deinde ex una altaris parte erat effigies crucifixi, quam magni æstimabat, ab altera uero Deiparæ, ad pedem uero corona & disciplina. cumque ibi omnes orauissent, postulauit à fratre P. Rectoris comite, ut nobili cuidam Domino, nomine Camondono, qui est princeps omnium qui præsunt Taici operibus in Ozaca extruendis, diuinam legem annuntiaret, quod & fecit. Productusque est sermo ipso uigente in quartam usque horologii horâ, & cum omnia probè intellexisset, promisit se Meaci reliqua auditurum, & baptismi signaculum recepturum.

Quòd hoc anno 96 tantus gentilium numerus Meaci & Ozaca ad ædes nostras audiendæ catecheseos causa confluerit, illa potissimum ratio & origo fuit, quòd, cum Taico pulcherrimam urbem, dictam Fuscimum, binarum leucarum interuallo à Meaco distantem, excitari, factum sit, ut innumerabilis hominù multitudo eò cõfluxerit, partim ut operam suam ibi locarent, partim ut mercaturam facerent: alii uero, ut uiri Principes & magni Domini diuersorum Iaponiæ regnorum, quò sedem figerent in aula Taici. Ac quamuis metropolis Iaponiæ Meacum deserui habitatoribus cæperit, postquam propugnaculum amplissimù cum regiis palatiis Quabacondoni translatum est Fuscimum, quò & aliis multis Dominis cum omni familia sua demigrandum fuit, ac proinde Meacensi urbi multum de ueteri splendore & magnificentia detractum sit; tamen nunc tranquillior est, & turbarum ac tumultuum expers, quos aula secum trahebat. Deinde in ea remansit Daire cum suo statu, & immensus ille circum urbem tractus, quo quingenta templa, & inter ea multa Bonziorum cœnobìa, continentur. Deinde noua urbs Fuscimensis longissimè protracta est, sic ut extremæ eius ædes extremis Meacensium iungantur. Itaque affluente hominum numero, uigentibusque commerciorum à Iaponiis, natura curiosis & nouitatum cupidis, ad nostras ædes uentum est: ut non nisi maximo labore hoc anno eorum uotis fieri potuerit satis: imò etiam opus fuerit, fratribus Iaponeri penè succumbentibus, à P. Vice-prouinciale per litteras

ras & nuntios noua poscere supplementa, quorū accessione nihil mitigatus est prædicationis Euāgelicæ labor. Accedit, quæ magnæ sint ædium nostrarum angustia, ac ad verbum Dei multis exponendum valde incommodæ, & ideo nonnunquam bene nocturnis prædicandum fuit, vel certè in quorūdam Christianorum ædibus; sed clanculum, ad cauendum periculum, ne rumor perueniret ad aures Taici. Multi enim sunt quibus non vacat diurnis horis ad nos venire, & quibus vacat, si sæpenumero integras noctes insomnes, desiderio audiendi monita salubria, ducunt.

Vnus ex illustribus Dominis 16 annorum adolescens, Regi vnus Dominus, tanta prudentia & maturitate res suas agit, ac imprimis quæ ad religionem Christianam spectant tanto studio & ædificatione exercet, vt omnibus suis sit virtutis speculum & exemplar. Ter hoc anno confessus est. atque eam ob rem vocatur ad palatium suum euocari Patrem aliquem, ne, si ipse ad nos veniat, res Taico innotescat. P. Rector autem, vt scilicet in fide corroboretur, nonnunquam etiam amandat ad eum aliquem fratrem Iaponium, qui cum illo de rebus diuinis loquatur, vnde magnam capit voluptatem. Ex animo optabat omnes suos fieri Christianos, & ideo, licet humanum & affabilem se præbeat omnibus, plus tamen declarat se bene velle & fidere Christianis.

Habet hic Princeps domi suæ duos nobiles Dominos Christianos: alteri nomē est Thomæ, alteri Iacobi, qui sunt eius quædam prædagogi in rebus fidei: ac vt sunt prudentes, & salutaris suorum mantentes, præclare officio suo in informando iuuenē funguntur, cauentque diligenter, ne vel exasperentur in ipsos Ethnicos, vel Christianæ cursum inhibeat. Omnes autem sæpe ad domū nostram Missæ, concionis, & confessionis causa veniunt.

Filii Ghenisoin, (qui fuit Meacensis gubernator, nunc autem præest negotiis Dairi, omnibusque canoniis & delubris Meacensibus) cum aliquot suis nepotibus, multum proficiunt assidua nostrorum consuetudine, omnesque Christianos frequentatione concionum & sacramentorum facile superant, magnam etiam in fide constantiam animique robur declarant in toleranda parentum consanguineorumque suorum reprehensionibus & conuitiis, suaque vitæ integritate & probitate morum omnibus magnam afferunt admirationem.

Saccondonus filius maior Foin, qui propugnaculum habet in regno Tambæ cum reddito centum millium saccorū orizæ, nullis occupat

occupationibus sinit se auocari, quo minus suis temporibus de peccatis fateatur: & P. Rector Meaco crebrò ad eum mittit quosdam fratres, qui de rebus diuinis cum eo colloquantur. Leo eius frater inter omnes eximium omnibus virtutis exemplum præbet, eosque progressus in rerum diuinarum sapientia fecit, vt omniam, siue gentilium, siue Christianorum, animos sermone suo capiat, nec vllus est, qui non optimè de eo loquatur & sentiat: ac vterque patens tantopere eius consuetudine delectantur, vt non sinant eum à se diuelli. Ætate præterita, cum æger esset, domum nostram venit, vt à Vincentio fratre nostro antidotum aliquod acciperet, à quo & paucorum dierum interuallo tandem integræ sanitati est restitutus, cum magna parentum congratulatione: ac mater quidem dissimulans, quasi nesciret domi nostræ sanatum, vt primum rediit Fuscimum, percunctata cum est, quo medico vltus fuisset, responditque se vltum quodam medico Meaci inferioris, nec nomen eius prodidit.

Consobrinus quidam Sacondoni dictus Michaël, comes individuus Leonis, adolescens amabilis & placidus, in dogmatibus fidei plurimum processit. Is à Foin reprehensus de capitibus quibusdam falsò ad eum delatis, ita præclare se purgavit, vt accusatores suos capitales Christianorù hostes mendacii luculenti coarguerit, omnibusque suam integritatem & fidem egregiè probauit. Et quia tam præclaris naturæ donis præditus est, Magdalena, quæ à secretis est vxoris Taici, decreuit consobrinam quandam suam ei in Matrimonium tradere, quod factum non nisi diuinæ prouidentia attribuimus.

Alius præterea est nobilis adolescens Ioannes, consobrinus vxoris Foin, qui grauissimè à matre sua & amita reprehensus est, quòd nomen Christianæ Ecclesiæ dedisset, & crebriùs ad ædes nostras diuerteret: verùm ille, vt prudentia præstat, neque sui purgandi causa quicquam illis respondit, ne iram accenderet, neque minis earum se commoueri ostendit; quare neque de pristino suo more nos adeundi, vel Missæ vel confessionis causa, quicquam detrahit: & illæ etiam deinceps totam rem vltro dissimulant.

Omnes famuli nepotum Foin, Dominorum suorum imitatores, pergunt viuere bene, & exomologesin frequentare, Dominisque suis fideliter & amanter omnia officia & seruitia deferre, ac Deo immensas agere gratias, quòd Dominos nacti sint Christianos, à quibus humaniter iuxta ac beneuolè tractantur.

Paulus

Paulus Fidandoni cognatus, qui fuit è præcipuis Dominis
læ Taici, & Nobunangæ gener; & Ioannes Dux belli præcipuus
eiusdem Fidandoni, commorantur in ditione Ofciu, longè à Me-
co remota, cū aliis Christianis. Is multis principibus viris quibus
fuit complectenda Christi doctrinæ, & idcirco à P. Rectore mu-
tis precibus petiit mitti prædicatorem, qui tum suis amicis, tum
famulis, quos habet quamplurimos, regnum Dei annunciet. Cum
verò postea ambo Meacum rediissent, vt præstò adessent Lega-
tioni Cinesiam, prorsus indicarunt, se concionatorem aliquem
secum abducturos.

Hic Ioannes Fidandoni capitaneus secum duxit filium suum
natum majorem, & generum, cum aliis duobus nobilibus sibi sub-
jectis, ad audiendam Christianam Catechesin: quam iam audierat
cum magno fructu, atque ideo parantur ad sacrum baptismum.
Taico Ioannem, dum Fuscimum peruenit, magno honore & hu-
manitate suscepit; habet enim eum in numero maximorum
tissimorumque belli Ducum. idem fecit eius filio & genero, qui
primum eos conspexit, & coram nobilitate Iaponica tum præ-
sente collaudauit, dicens ad Ioannem: ô te felicem, quod tã præ-
clarè indolis filios habeas: spero, eos non inferiores te magni-
tudine & robore animi futuros.

Consuevit Ioannes Patribus Meacensibus mira commemora-
re de propensione ad fidem gentis Regni Ofciu, quod inter sexa-
ginta sex Iaponiæ regna maximum est, asserens se iam illi Evan-
gelium prædicasse, & multos in communionem suam sententia be-
uissimo sermone pertraxisse. Cuius sermonis summa erat: Nulli
vim vel virtutem Chami & Ferochi inesse, non modò non ad
ciliandam homini salutem, sed neque ad vindicandas iniurias
ab hominibus illatas: idq; procliuè & facile esse sibi probare
modò, si vellent, secum ad Atango Vafacima Deum belli, vel
alium quemlibet Ferochum Iaponiis præ ceteris formidabilem
se in præsentia eorum stercora aliàsque sordes in capita idolatri
conjecturum, nec minima re se vltura. Quod autem ad Deum
mundi conditorem attineret, aiebat, illum posse omnibus homi-
nibus in se cõfidètib; impartiri salutem: id se audisse a Magistris
omni fastu, auaritia, & lasciuia alienis, qui viã veritatis nõ docen-
na duntaxat, sed etiã operibus demonstrarēt, longè discrepare
illis Bonziorū, qui mille mendacijs & imposturis miseram plebe-
culam decipiunt. Hac ergo familiari agendi ratione cum amicis
& familiaribus suis quamplurimos ad baptismum tradidit: in-
ter quos primus fuit filius Fidandoni, qui spondit se Christi
legem

legem suscepturum, ut primùm se opportunitas obtulerit.

Thomas quoque, qui annò superiore baptizatus fuit, est Tairo omnibusque principibus viris aulæ notus, ob eximiam in familiari conuersatione gratiam & candorem. Hic crebrò cum iis de nostra sancta fide maxima prudètia & dexteritate agit: nec est, quo eum in hoc genere superet; nam non solùm ab eloquentia, sed etiam rerum Iaponicarum scientia sic est instructus, ut facile omnibus obiectionibus respondeat. Accidit Bonzum quendam nomine eruditionis clarum, quiq; sermonibus quibusdam nostrorum interfuerat, conspecta imagine Saluatoris, Thomæ amico suo casu obuiam factò hanc quæstionem proponere: Vidi in templo vestro Fatocum, quem vos appellatis Deum, manibus gestantem mundum: aueo scire, qua ratione id fieri queat, cum mundus sit tam magnus, Fatocus autem ille tam paruus: & ut manus eius multo fiat amplior, vnde suppetent ei vires ad sustinendam molem tam grauem? Respondit Thomas: Non equidem miror te hanc quæstionem audere in medium proferre, quia exiguâ hactenus nactus es rerum similitum noticiam. Ut autem ad eam respondeam, scite te volo, imaginum vsus repertum, ut per eas rudibus & imperitis quadantenus rerum veritas representaretur. Vnde, sicut cum dicimus Taicosamam esse regem admodum potentem, eo quòd omnia Iaponiæ regna cum parte regni Coralini ei sunt subiecta, eaq; prudentissimè in summa tranquillitate administrat, rectè dicimus ea ab ipso quasi gestari manibus: sic possumus verè dicere, Deum mundi Saluatorem, sua potentia & sapientia infinita sustinere, & gubernare cælum atque terram, idque nullo labore, haud secus, quàm si homo manu sua sustentet pilam, eaq; utatur, ut collibuerit. Hoc responso Bonzus conuictus obmutuit.

Aliàs cum quendam è secta Fochesciorum optimis clarissimisque rationibus, post sermonem de fide Catholica habitum, confutasset, respondit Fochescius: vltro se fateri ratiocinationem Thomæ esse optimam: tamen id vnum se mente comprehendere non posse: si tanta sit Dei potentia & sapientia, ut vno verbo prouerit noxas omnes condonare hominibus, cur nulla necessitate impulsus necem tam probrosam crucis, ab hominibus vilissimis illam, susceperit ad easdem expiandas? Respondit Thomas: Quamuis mysteria hæc capere nunquam perfectè possis, nisi fias Christianus, hoc est, lumen fidei in sacro lauacro suscipias: quo adiutus possis aliquo modo huius mysterij magnitudinem intelligere, ac perspicuè videre, quemadmodum tota illa

passionis mortisque Christi ignominia cesserit in summam eius gloriam & triumphum: tamen ne anceps hæreas, nec perperam loquare de lege Christiana, exponam tibi, quid ego ex meis Magistris de hoc argumento didicerim. Dico itaque Deum vobis posse perinde saluare omnes homines, ac quondam rino vicio totum mundum creauit. Hoc dogma indubitatum est & certum. Cæterum quia id facere voluit ea via & modo, qui cum infinita sua bonitate & iustitia congrueret, non poterat leues facere, quam fecit. Etenim homo, qui infinite offenderat Deum, non poterat infinita eius bonitati satisfacere, quia vis satisfaciendi in eo erat finita. Deus autem, qui satisfacere optabat, non poterat pœnam ullam sustinere, qua pro peccato satisfaceret. Quoniam necesse fuit Deum fieri hominem mortalem, ut pœnam soluendam pro peccato sustineret tanquam homo, & debitum infinitum expiaret tanquam **D E V S**, atque ita condonando hominibus debitum infinitum declarauit misericordiam infinitam, patiendo verò tam dira pro iisdem, exercuit iustitiam infinitam. Atque hoc est, quod ego accuratè & studiosè a meis magistris didici, hoc est, à Patribus Europæis, quando vacabam cognitioni rerum ad salutem necessariarum. **B O Z U S** verò nihil habuit, quo infringere hanc doctrinam posset.

Aliàs idem Thomas cum iter haberet ad monasterium quoddam primarium Meacense, cui nomen Tosucusi, Bonzi amici refendi causa, obuius se obtulit miles quidam notus, postulans fieri thecam pro igniario, hoc est silice & ferro, quæ illi in manum dedit; ipse autem in manicam condidit. Ut ingressus est monasterium, humanissimè à Bonzo exceptus est; occurrit enim cum discipulis suis vsque ad portam, & quia nox erat, lumine accenso eum deduxit intra monasterij penetralia, & cognam paratam post apposuit. Dum autem ambo soli initium cœnæ facere cogitant, Bonzus emungens candelam dixit Thomæ: Vos dicitis Ternum laponiæ, id est, Solem, Lunam, & astra non esse adoranda, quod a Deo vestro creata sint, cui semper parent: dic mihi nunquam obsecro, quomodo possis videre sine luce candelam? & si vester Deus est is, qui caelos, solem, lunam, stellas, ignem, &c. creauit, sic nonna luce illustret hanc domum, ut possimus cœnare. Respondit Thomas, ob hanc rem non opus esse diuino miraculo, cum alicuius instrumentis possit fieri, ut domus coluceat: ac mox producto manicam igniario, ignique è silice excusso, candelam accendit, dicens, Deum homini vires & facultatem concessisse ad procuranda ea, quæ ad vitam sustentandam essent necessaria, atque etiam in-

telligentiam ad agnoscendum discrimen inter creatorem & res creatas: itaque probè eum scire, proprium verumque Tonum non esse hunc solem materiale, multo autem minus lunam, aut stellas, sed aliam quandam naturam ab his omnibus creaturis distinctam. Hoc responso audito Bonzius admiratus est Thomæ sapientiam.

Anno superiore scriptum est, Bonzium quendam ob æs alienum morti addictum: a Paulo filio seniore Ghenifoin morti, soluto debito, exemptum, nec aliud ab eo cõpensationis loco petiturum, quam ut aures præberet Evangelicæ veritati, eaque cognita fieret Christianus. Vtrumque fecit cum eximio animæ suæ fructu; & cum non multo post susceptum baptismum in grauem morbum incidisset, eiusque depellendi causa in regni Farimam thermis totum quasi annum consumpsisset, nunquam otio locum dedit, sed familiaritate cum aliquot magnis eius loci Dominis, & aliis qui remedi causa eò confluerant, contracta, continenter Christianorum leges collaudauit, & rationibus efficacissimè probauit eas solas veritati consentaneas: Iaponicas verò, quarum ille egregiè peritus erat, falsas esse & cõmentitias. Cùm ergo P. Rector Meacensis homo iam grandæuus & infirmus ad easdem thermas, in quibus & sanatus est, se contulisset, aliquot nobiles à Bonzo conuersos salutaribus aquis abluit. Reuersus autem Meacum, secum Bonzum duxit, ut aliquot sermonibus nostrorum interesset: quibus firmitus instructus cœpit Fuscimi doctrinæ Christianæ rete in ipsam nobilium Dominorum turbam, è quibus multos notos haberet, feliciter ejicere, ac paucis antè diebus quatuor vel quinque primarios ad litus Ecclesiæ Christi attraxit, atque inter eos nobilissimum Dominum, nomine Caminocava ex regione Bandana oriundum, cuius annuus redditus est saccorum orizæ centum viginti millium. Homo integer est & sincerus, qui cùm multis annis litteris Iaponicis in Bando operam dederit, accuratè nouit quibus argumentis gentiles conuincantur: promittitque se perspicuè demonstraturum, sectas Iaponicas non posse veram salutis viam ostendere, eam à sola Christiana ostendi.

Congregationes & Sodalitates, in quas, aliàs scripsimus, distributos Christianos, per hoc persecutionis tempus, egregiè in seruitore & caritate progressum fecere, & in dies, cū nouorū Christianorum accessione, maius sumunt incrementum: sic profus ut Dominicis opus sit fratrem vnum ante prandium duobus in locis longo interuallo inter se disunctis concionem habere; nonnunquam etiam maiores Clerici, iam in munere prædicandi satis in-

structi, in hanc messem emittuntur. Harum concionum, quæ familiariter, & de argumento facili, ac sæpenumero per modum collationis instituuntur, singularis existit fructus, ac quæ dicuntur, re ipsa postea præstantur. In eorum vita nulla permittitur perturbatio, nullaque dissensio: & si quis a recta via deflectat, eam omnes conantur ad sanitatem reuocare. Exercent se operibus caritatis in proximum, & idcirco semper habent aliquam pecuniæ collectam in egenos distribuendam. In his congregationibus quando sacrum Missæ fieri solet, confessiones excipi, & corpora Domini porrigi, eo quod periculo non careat aditus liber ad portas nostras. Itaque Congregationes istæ tempore persecutionis sunt quasi Ecclesiæ nostræ, in quibus conciones habentur, & sacramenta administrantur.

Alius quidam vnus regni Dominus iam iam baptismum accepturus dixit, se fieri Christianum cum proposito firmo, potius iacturam faciendi sui status & vitæ, si opus sit, quam fidei Christianæ deserendæ. Et quanquam sedulè caueat ne gentilibus Dominis suboleat ipsum factum Christianum, tamen ve zelo nomine legis ardet, & magno animi sensu de ea loquitur, sic tenere se non potest, quin interdum sermonem de rebus nostris oblata occasione inferat, & de rotunda mundi figura, contra Iaponum opinionem, de cæli motu, de eclipsi, & de aliis curiosis questionibus Astrologiæ, disputet, vt per has ambages tandem irruat in disputationem de mundi opifice & moderatore, de Cham & Focai, qui fuere homines similes nobis mortales, ac tandem concludit: O quam longè aberrarunt Iaponii à via salutis! Quibus colloquitur id minimum efficit, vt omnes intelligant eum non abhorere Christianæ religionis placitis. Paulo antè quàm Christianus haberet, filia eius nupsit primogenito filio Ghenifoin Christiano, quæ etsi olim aliena fuerit à lege Christiana, tamen post susceptum marito baptismum cœpit æquiore in eam animo esse, & bene putatur caput lauacro Christi submissura.

Ioannes Scuirindonus, (cuius conuersio superius commemorata est, & in regno Scinano vectigal annuum habet ducentorum quadraginta millium saccorum orizæ, cui vterque parens Christianus, ac denique cui frater consobrinus vxoris Taici) exemplum matris adhuc in aula degentis, & patris defuncti, baptismum recepit: & in magno pretio habet reliquias, rosaria, piaculares globulos, & imagines à Patre religiosissimo viro relictas. Dici non potest, quanto gaudio exilierit ob susceptum baptismum tantopere expectatum, promisitque se statim effecturum apud suos, vt &

ipſi Euangelium audiant; quod iam præcipui quique, qui aſſidue ei aſſiſtunt, fecerunt, imò & baptiſmum ſuſceperunt. Mater quoque eius, vt cognouit filium baptizatum, ſic lætata eſt, vt ilico quendam ſubmiſerit, qui eo nomine ingentes gratias P. Reſtori ageret, poſtea per alios munuſcula quoque ſubinde miſit, indicâs vehementer optare ſe maiorem familiaritatem inire cum Eccleſia. Verùm quia degit in penentralibus palatiorum Taici, non potuit voto ſuo potiri. Poſtulauit à Patribus aliquot libros pios, dicens ſe alium non habere præter eum, qui inſcribitur, Contemptus mundi, vel Gerſon: euſque libri lectione, ſimulque oratione, quam ante imaginem quandam habeat, ſe ſpiritum fidei ſemel hauſtum fouere & conſeruare, nullum alium ſibi ſuppere vel concionatorem vel conſiliarium, quo in ætate iam prouecta in tantis occupationibus & arumnis vti poſſit. P. Reſtor miſit ei tres libros, Catechiſmum, Rationem conſtitendi, & librum Meditationum. Et quamuis filius eius Sciurindonus toties non poſſit ad domum noſtram venire, quoties vellet, quia Taico nondum conſtat eum baptizatum; tamen quoties poteſt, curat viſitari Patres per aliquot nobiles Dominos Chriſtianos, & viciffim P. Reſtor mittit ad eum fratrem quendam, qui cum eo de rebus diuinis colloquatur. Magno deſiderio tenetur Patrem aliquem alioſque prædicatores in regnum ſuum amandandi, cumque bene ſit fundatus in fide, nec ipſe nec Eccleſia ſuo officio deſerit, cum opportunitas erit, id præſtandi.

Ante paucos dies Chriſti militiæ adſcriptus eſt illuſtris quidam Dominus, dictus Ioan. Vongui, filius Taigaradoni Domini regni cuiuſdam in Iaponiæ finibus, verſus Aquilonem ſiti, quod 30 dierum itinere Meaco abeſt. Is ſacris aquis tinctus eſt rogatu patris gentilis, qui cum olim Ozacæ à Vincentio fratre de fide noſtra multa audiffet, iam tandem hoc anno audiendi finem facere ſtatuit, & Chriſti inſignia ſuſcipere. Duobus tribuſve ſermonibus interfuit, & optime omnia intellexit. Auditurus erat præterea aliquot alios, & ſolutionem quæſtionum, quæ occurrerant: ſed quoniam mandato Taici cogitur proficiſci in ſuum Regnum, ſilum abrumpere debuit. Filium interim natum minorem, vndeſcim annorum, inſtituendum & baptizandum tradidit: maiorem quoque Meaci eadem de cauſa reliquit, vt poſt ſuum reditum baptiſmo initiaretur. Venementer oprabat ſecum abducere aliquem fratrem prædicatorem: ſed quia non erat Meaci vllus ſuperuacuus, circumquendam rei Chriſtianiæ peritiſſimum ſecum duxit, partim vt Chriſtianam fidem ſubditis ſuis annunciarer, partim vt filium ſuum Chriſtianum

orationes consuetas doceret. Vbi baptizatus fuerit Pater, promissio non necessarium erit illi attribuere concionatorem, promissum enim se ædificaturum templa in suo regno, & ampla vestigia adsignaturum. Et quia ad Septentriones in Iapone extremus est commercium habet cum Iezis, id est Tartaris, qui ex continenti veniunt ad insulam Mateumai, 12 vel 15 leucis à dicto regno Zuegarum distantem, in quo vendunt pisces, pelles animalium, & cæteras herbas maris, quibus vescuntur Iaponii, aliaque id genus: atque ab his vicissim coemunt panes pro vestibus, arma, aliaque instrumenta. Aiunt Tartaros illos esse populos admodum barbaros, colore fusco, capillis barbaque promissis, uti Moscovitæ; venari viuent & piscari, agriculturam respuunt. Hoc regnum Zuegarum quod idem Dominus Patribus nostris referebat abundat viuis excellentibus, nigris & candidis, quæ nullo hominum cultu sponte viueque nascuntur, promissitque Patribus se Meacum deportatum aliquot vites, ut ibi serantur. Filius primogenitus seruit Taico nuper visendorum Patrum causa venit, petiitque sibi dari copiam sermonum nostrorum cum proposito se adiungendi Christo.

Paulus Nobunangæ nepos decimum quintum agens annum, de quo supra egimus, postquam Christi castra sequi cepit, omnibus famulis suis & ancillis autor fuit, ut audirent catecholum nostram; audire, & magnam partem Christo ceruices subiret. eodem nunc crebro monet, ut vitam fidei congruentem imitarent, & frequenter confessione mentem expient. Quoties ipse domum nostram ventitat, eos secum ducit, ut familiaritatem nobiscum ineant: & dum mittit eos ad spacium vnus leucæ confessionis faciendæ causa, ipse exemplo eos præcurrit, cauens sedulo ne a via deflectant, & si cõtrariũ faciant, acriter eos reprehendit. Quod a fratre suo didicisse videtur. Matrem continenter verbis factique urget, ut Christi ancilla fiat, & iam rationibus eius cessit, sed consanguinei, qui summopere execrantur Christi legem, eam absterere conantur. Speramus breui amorem consanguineorum cõsueturum amoris filii, eamque baptismo caput submissuram.

Ioannes Sotan Dominus honoratus, qui anno præterito Christianus factus est, habet uxorem tam infestam diuinis legibus, ut imperarit famulis, si quando comitarentur maritum suum ad aduersas nostras, nullum vel potum vel cibum a Patribus portectum imerent, etiamsi id mandaret Sotan: se enim cognouisse, nos delictariis quibusdam ita incantare homines, ut nunquam potest a Christiana lege abduci possint. Maritus tamẽ tandẽ, pro singulari sua prudentia laudibus extollens res nostras, ei persuasit, ut illa cum

paucis, ipso viam monstrante, ad Ecclesiam nostram veniret. in qua primò ei ostendit effigiem Deiparæ ad exemplar D. Lucae in sacello quodam expressam; tum cosmographicam tabulam, horologium, aliaque eiusmodi, quæ erant in alio quodam loco, & ab Echnicis magna voluptate spectantur. Ac ut ista quæstionum occasionem præberent, inuēctus mox sermo est de naturæ auctore, & rorior orbis conditore: atq; ita nullo sermone habito cum Patre aliquo vel fratre læta domum reuertit, ac deinceps, praua opinione deposita, procliuius cœpit audire de rebus in colloquium à marito tum illatis. Accidit id temporis, vt, quemadmodum illa refert, Domina, quam in sacello conspexerat, se visendam ipsi per quietem obtulerit, hilarique vultu dixerit, ipsam parituram filiã nomine Mariam, cuius memor exultabat gaudio, dixitque marito: Prorsus debeo fieri Christiana. nam Domina à te in templo demonstrata, hac nocte mihi cum pulcherrimo in brachiis filio apparuit, recepitque se mihi in hac tam prouecta ætate daturam filiam (erat enim vetula natura sterilis.) Itaque eo ipso die cū marito cœpit aures præbere Euangelio, & tandem perseuerans cum ingenti ambotũ lætitia & solatio baptizata est, iãq; orationib⁹ ad dñs cœdis vacat, & in frequētãda Ecclesia se a marito vinci nō sinit.

Extra filios & nepotes Ghenifoin anno proximo aquis sacris renatos, hoc anno alii duo nepotes 14 aut 15 annorum, magnæ expectationis, renati sunt. Alter, nomine Iacobus, semper adherens Foin, in hanc sententiam inductus est, ab officio annisq; æquali Ioanne. cui aliquando, vt puerorum mos est, secum decertanti dixit: Ioannes, ego puto me esse superiorem te in omnibus. Nam sum te fortior, ingeniosior, habilior, & in fingendis litteris peritior. Cui respondit Ioannes: Fateor me in omnibus istis te esse inferiorem, at ego vna te, quæ longè excellit omnia ista elogia, te supero, nempe quòd sim Christianus, & tu non. Iacobus, cū non haberet quod respōderet, tandē victoriam illi cessit, simulque rogauit, ab eo deduci in domũ nostram, vt fieri posset Christianus. Factus est, duce Ioanne, qui etiã post susceptum ab eo baptismũ protestatus est, se nullũ amplius cum eo suscepturũ certamen, sed intimam in posterum amicitiam culturum. Degunt Fuscimi, & inter eos qui famulantur Foin, soli profitentur Christum.

Alius nepos Foin, nunc dictus Paulus, etiã iurauit in Christi leges, & puer honorarius est Sabucondoni nepotis Nobunanga, natura alacer & viuax, aliisque sociis Christianis in exercitiis pietatis minimè cedit.

Hoc anno, cū duobus nepotibus Saemandoni, (qui fuit Dux belli

belli generalis Nobunangæ, & omnium aulicorum eius nobilissimus) sacris aquis immerfus est eorundem Magister, sectarum Iaponicarum valde peritus, & in aula ea de causa notissimus. Crebro ad ades nostras venit, ut Iaponium quendam fratrem nostrum occultissima quæque sectarum mysteria edoceat, & vicissim Christianæ religionis dogmata, quorum cognoscendorum impense cupidus est, à nobis hauriat. Non semel fallus est, se ab eodem die, quo Christianus factus est, plus didicisse, quam omnibus retro annis in disciplina Iaponica. In sermonibus enim de Christiana lege habitis venisse se in cognitionem primi omnium rerum principii & fontis, sine qua necesse sit omnem aliam scientiam nullam esse & vanam.

Eodem anno baptizatus est nobilis vir cum coniuge & familia, cui nomen est Ioannes, & Procuratorem agit Sabucondoni, quem etiam cognatione ex parte matris attingit. Omnes in rebus divinis multum profecere, & cum nostris tanto amore & contentia agunt, atque si essent ex veteribus Christianis. Ac Ioannes quidem omnibus Christianis hoc anno ex aula Sabucondoni factis antecellit, & animi submissione, & caritatis operibus, & zelo alios convertendi.

Adiunctus est quoque gregi Christi quidam cæcus Quenguius, nomine Michaël, iam dicti nobilis viri consanguineus, homo multis dotibus naturæ præditus, eruditus, & historiarum Iaponicarum gnarus, qui paucis à baptismo mensibus opera & favore Sabucondoni ornatus est dignitate Quenguiorum, qui habentur pro hominibus in historiis Iaponicarum cognitione perfectis. In horum Quenguiorum congregationem adscripti sunt quinquaginta cæci, quorum privilegium est posse libere comparere in conspectu Principum, maximorumque Dominorum Iaponie, ad percensendas veteres ipsorum historias. In magna existimatione sunt apud omnes, suæque scientiæ beneficio magnam vim pecuniæ corradunt. Iam alias scriptum est, quinque ex Quenguiorum cætu agnovisse Christum, idque Christianorum studio & industria, sed non cum exigua ipsorum iactura, cum ad illius honoris gradum consequendum mille circiter aureos scutatos expenderint. Omnes admodum idonei sunt ad legem Evangelicam inter magnos Dominos propagandam, ob dicendi libertatem, qua utuntur, & quia eorum dicta ferè æqui bonique consuluntur. Itaque quamprimum hi Quenguii aliquam partem sunt mysteriorum dei nostræ cognitionem, & rerum cælestium sensu capi ceperunt, Concionatorum vice sunt inter nobiles, quorum multos

nam in suam sententiam pellexerunt.

Nobilis & strenuus quidam belli Dux in regno Deua, (quod Zoegarano in finibus Iaponiæ proximum est) nomine Iscenocamidonus, qui hoc anno Meacum venit non alia rerum nostrarum noticia imbutus, quam ea, quam à noto sibi Christiano hauserat, tantum fructum breuissimo tēpore fecit ex audita doctrina Christiana, vt non multo pōst cum omnibus suis famulis salutari baptismi aqua sit perfusus. Quo tempore Meaci commoratus est, crebrò inuisit ædes nostras. Non dubitamus hoc exiguum semen magnum fructum redditurum, vbi in regnum reuerterit ad suos subditos, qui numerum efficiunt trium vel quatuor millium hominum.

Eunuchus quidam, qui Taico est à poculis, & potum dictum Cianouilli subministrat, tantos progressus fecit in diuinarum rerum noticia, vt post baptismum, in quo ei inditum est nomen Ioannis, nusquam finem nec modum faciat de iis loquendi, itaque hætenus integritate vitæ suæ & differendi gratia permultos nobiles ad Christi ouile adduxit. Et quoniam ipse genere nobilis est, & olim magnum quendam statum gubernauit, multis in aula notus est, ex quibus, quamprimum se ingerit occasio, non negligit aliquos in rete Christi pellicere.

Baptizatus est quoq; nobilis ex familia Mori, Regis Amaguciani, nomine Ioannes, qui dum Mori esset Ozaca, sæpe irabat ad Ecclesiam visendi Patris ergò, & ad perdiscenda capita doctrinæ Catholicæ. Cuius exemplo & verbo paruit & alter nobilis Paulus Firacondonus, homo copiosus & carus Mori.

Habitabat in iisdem partibus nobilis quidam vir, dictus Thomas, qui etsi multis ante annis baptizatus fuisset, tamen, quia aditum ad Ecclesiam non habuit, non nihil in suscepta semel pietate elanguerat. Habebat autem uxorem Christiani nobilis iam defuncti neptem, cuius coniunx, nescio marito, Christo nomen dederat. Hoc igitur anno Thomas, diuinitus impulsus, errorem suum agnouit, & cum ingenti vitæ præteritæ dolore, totius vitæ lapsus ad pedes Sacerdotis aperuit, omnibusque impedimentis sublatis, ad baptismum quinque liberos & fratrem minorem cum omnibus famulis adduxit. Hinc Domino Deo placuit, vt filia eius Iusti Vcondoni filio natu maiori ad confirmandam fidem nuberet. Habuit Thomas & aliam filiam matrimonio iunctâ cuidam Domino in regno Iamatano, cui in redditum annuum cedebat centum viginti millia saccorum orizæ: cuius gener superioris anno ex mandato Taici ob amicitiam cum Quabacondono

cultam est interemptus. Et quia rumor erat, uxorem quoque eius
 è medio tollendam, vti patriæ mos postulabat, illa secretò se
 erit Christianam. Quo facto, nullus de ea necanda, ita providente
 Deo, amplius sermo inauditus est. Omnes in ea familia egregiam
 salutis suæ curam gerunt, & licet in Regno Iamato nulli pariter
 ipsos Christiani sint, tamen tum litteris tum nuncijs nostrorum
 in fide aluntur, & Thomas certis temporibus solet se conferre
 Meacum, & à Patribus pia documenta aliqua referre.

Nepos cuiusdam nobilis, adolefcens annorum 14, nobilè Bus-
 gensem exulem, Magistrum in arte scribendi legendique nactus,
 eius hortatu factus est Christianus. Adolefcens hic erat adoptatus
 ab hoc patruo suo, & magno baptismi desiderio tenebatur, sed
 duo eum à baptismo arcebant. Primò quòd præsentem non habere
 suum parentem: Secundò, quòd patruus esset ager & hostis Chris-
 tianorum. Magister ergo, quoniam Christianus erat, & multo
 antè hac autor fuerat in Christum credendi, huic adolefcens quo-
 que persuasit, vt fidem & baptismum à se suscipere. Ad quem Pa-
 ter Rector postea Meaco Rosarium, sacras sphaerulas, & magi-
 nes misit.

In villa Meaco vicina commorabatur anus octogenaria ex-
 celsa Amida, dicta Iondosciorum: quæ morti proxima cum chat-
 taceam vestem à Bonziis characteribus Cinèsis vndique com-
 pletam, vt cum ea humaretur, sicut apud nos quidam humantur
 cum habitu S. Francisci. Hæc vestis appellatur Quio carabita,
 quam Bonzii fabulantur signum esse animæ statim post mortem
 in paradysum Amida recipiendæ. Emerat anus hæc vestem modis
 orizæ viginti supra centum manuum labore cõquisitis. Mora au-
 tẽ exẽplo alterius verulæ notæ, quæ paucis post diebus, quæ Chris-
 tiana facta esset, ex hac vita discesserat, data opera Meacum ab-
 ire, vt nostros audiret: auditòque cum magna deuotione & lacrymis
 catechismo toto venerat enim duce & motore Spiritu sancto
 etum baptisma ingenti cum gaudio recepit. Quo recepto, illico
 ad P. Rectorem contulit, ei que impensas gratias egit, quòd tanta
 caritate & institui & baptizari meruisset: vestem quoque diabolica
 illi reliquit à Bonziis veditam, vnà cum globulis precatorijs, quibus
 vti solebat in orationibus faciendis. ac P. Rector vicissim illi
 donauit Rosario Christiano & Agno Dei sacro: quibus acceptis
 cum summa simplicitate & vitæ innocentia ad suos reuertit.

In vrbe totius regni Voari principe, dicta Chiosù, puer habita-
 bat vndecenus, oblatu à matre opulento Bonzo cernobiarum,
 vt litteris operam daret. Mos autem est Bõzijs, vt pueros, nomine
 Calchi-

Caschichi, permittant prolixis passisq; incedere capillis, qui post mortem manent heredes ipsorum, tum quoad habitationem eorum & redditus, tum quoad dignitatem. Puer hic cū Bonzo manserat in annum ætatis 13, quo ferè bona à malis dijudicare adolescentuli incipiunt. Contigit autem matrè viduam nubere Christiano homini, eòq; suafore etiam fieri Christianam; qui ambo & dicto puero, si quando visendæ matris causa è cœnobio veniebat, ceperunt viam salutis veram annunciare, & simul declarare in quam pernicioso & periculoso statu versaretur. Puer rem sedulò expendens, primò in consilium adhibuit Bonzi famulù, tū ambo deliberant de fuga ineunda, ad quã maturandã juuit, quòd Bonzus pridie monuisset puerum, illum insequenti die, quo festũ erat Sciacæ, tondèdum, quo ritu initiatus, Bõzus in perpetuum factus fuisset. Itaq; ille, vt conuentũ erat, cū socio nocte, cū iã omnes cubitũ concessissent, & ingens de cœlo imber decideret, per posticũ cœnobii, superatis magno labore quibusdam hortis & fossis, aufugit in ædes vicinas cuiusdam Christiani. Et ne Bonzus rescisceret, puerum consultare & duce famulo illo aufugisso, eadem via famulus ad cœnobium & lectulum suum, ac si facti conscius non esset, noctu rediit. Bonzus autè cognita summo diluculo pueri fuga, vehementer excanduit, deinde omnia turbãs, vndiq; emisit certos homines, qui eũ è fuga retraherent, speciatim autem ad ædes matris, quã norat iam esse Christianam: cumq; repertus nõ esset, cepit animo reuoluere, quisnã illi autor fugæ esse potuerit: ac primò quidem in suspicionem venit dictus famulus, à quo multis minis veritatem extorquere conatus est, sed frustra; constanter enim negavit se quicquam scire de puero: licèt sequenti nocte & ipse in domum illius Christiani, in qua latebat puer, se receperit, & inde ambo ad alium Christianum nomine Tacheia discurrere, apud quem est quasi Ecclesia nostrorum, in qua sacrum Missæ celebratur à Patre, dum ea loca inuisit, & singulis Dominicis festisq; precandi causa conuentus à Christianis habetur. Hic delituerunt ambo diebus aliquot, & Constantius ille senex, qui est antiquus pater Christianorum regni Voareni, post catechesin, salutari aqua baptismi eos tinxit. Ne autem in Bonzi manus incidere, qui in omnes angulos emiserat exploratores, coacti sunt recipere se Meacum, quòd itinere quinque aut sex dierum ab illo cœnobio aberat.

Nobilis quidam Christianus, nomine Naito, & perantiquus, Domino regni Voareni familiaris, commiseratione dicti pueri motus eum secum Meacum abduxit: quòd vt peruenit, mox ædes

ædes nostras adiit: inde autem famulus ad visendos cognatos suos discessit. Bonzus, ubi tandem intellexit puerum esse Meaci, per bo- cerum Domini regni litteris ad Christianum quendam Voaressem, Meaci tunc agentem, ac pueri consanguineum datis, curam in manus suas eum tradi. Verum quia Michaël, hoc enim erat no- men puero, etiam atque etiam optabat manere in Ecclesia, & do- mo nostra, idque fieri Meaci ob exploratores à Bonzo submis- sos non poterat, P. Rector eum cum duobus aliis juvenibus ad seminarium studiorum causa amandandum putavit. Simulatoque Nangasachum peruenit, tonsus est, & à P. Vice-provinciale adle- minarium cum ingenti sua voluptate missus. Puer est optima ex- spectationis, & litterarum studiosus, multaq; argumenta præbet egregii futuri Concionatoris. Omnibus denique ob motum lit- eritatem carissimus.

In eadem vrbe Quiesu erat femina Christiana, quæ etiam ante susceptam fidem propensa erat ad præstanda opera pia, & sigilla- tim ad excipiendos hospicio pascendosque pauperes. Accidit al- quando, ut cum cæcus quidam, vir venerabilis Meacum tendens, diuersorium quæreret, illa eum in ædes suas receperit. Maritus item Christianus, postquam domum venit, multum sibi de hospite gratulatus eum inuitavit ad cœnam. A cœna, omnibus rebus compositis, more recepto, quotquot erant in familia, magni & parui conveniunt ad faciendam orationem, & supplices totam facta imagine recitant Litanias. Cæcus, qui nihil horum videbat, sed tantum auribus voces precantium audiebat, rei novitate ac- tonitus, percunctatur, quod genus illud orationis sit toti familie tam gratum, ac à se hætenus nunquam auditum? Respondit pa- ter familias, esse formulam orandi, qua Christiani ad Deum cœli terræque Dominum uti consuescent: se autem cum tota familia Christi legi nomen suum dedisse. Cæcus, cum subiecisset se oppo- dō cupere aliquid cognoscere de illa lege: pater familias commo- morate cœpit, se quōdam Fochescium fuisse, & studiosum hono- ris Sciacæ promovendi: verum cum à quodam concionatore di- dicisset Sciacam & Amidam fuisse homines, habuisseque multos hominum conjuges & liberos, atque idcirco nec aliis nec sibi po- tuisse conciliare salutem, quandoquidem non agnoscunt verum Dominum conditorem cœli & terræ, ac hominum Servatorem, quem Christiani appellant Deum: se nostris auditis sermonibus renuntiasse Sciacæ, & in Christi veri DEI certum transisse: itaq; si ipse & similibus sermonum cupidus esset, habere se filium, qui facillè eos sit expositurus. Cum cæcus annueret, adolescens filius hospitis

hospitis item cæcus (atque is quem antè diximus Zueganum cū filio Domini eiusdem regni profectum) cepit illi doctrinam Christianam tanta cum gratia explanare, vt tandem post aliquot dies illum in album Christianorum retulerit. Cæcus deinde Meacum pergens, & sapius de rebus nostris audiens, confirmatusque in fide, in suum regnum Bandanum, vnde venerat, latus reuertit, cum proposito omnes discipulos suos & amicos in eadem sententiam pertrahendi.

Christianus quidam Meacensis, nomine Laurentius, hospicio susceperat militem cum vxore exulatem, qui antè seruierat Quabacondono: ei persuadet, vt in Christi militiam transeat, auditisque aliquot concionibus assensit, sed vxor omnibus modis refragata est, ne faceret. Verùm DEVS eam alia via nihil minus cogitatem in societatem viri traxit. Vicina partui, quem vti iuencula nunquam erat experta, tantis oppressa est doloribus, vt crederet se morituram. Omni remedio humano destitutæ maritus accurrit cum effigie Beatiss. Virginis. eam primò imponit eius capiti, tum in cubiculi parte deponit, monens eam, vt illi Dominæ magna fide commendaret, fecit, ac mox & imminuti sunt cruciatus, & foetum edidit cum magno omnium gaudio & consolatione. Quo euentu commota, non solùm non impediuit ampliùs maritum, sed etiam recepit se verbo Dei audito in Christi militiam cū eo per baptismum trāsituram: ac publicè omnibus prædicauit se, ob beneficium sibi à sacratissima Virgine aduocata nostra præstitum, velle fieri Christianam.

Deo propitio vbiq; in omnibus Iaponiæ partibus etiam apud ipsos Ethnicos in tanto pretio & existimatione est Lex nostra sanctissima, vt modò non sint, qui perperam de ea, vt olim, loquuntur: sed, quod magni faciendum est, omnes lætantur, se nunc libentissimè audire, quæ antè detestabantur. Et cùm omnes Christiani sint ferè viri principes, nomen Christianorum non modò saluterum, sed etiam honorificum esse cepit.

Taicus quoque non obscuris argumentis declarat se eodem loco habere res nostras: quoties enim de nobis in multorum Dominorum præsentia sermo incidit, ait nos fide esse integros & sanctos, seque facillè Christianorum sacra suscepturum, nisi vereretur Bonzos fame morituros, quia nullæ illis ampliùs suppeditantur elemosynæ: deinde destituerentur tot templis, quæ sunt ornamenta Iaponiæ. Quòd si interno aliquo odio nos prosequeretur, non vtique vel toleraret nos in Iapone, vel permetteret tot fieri in conspectu suo Christianos. Quitano mandocoro prætipua eius

eius coniux, sæpenumero quoque bene de rebus nostris loquitur, ac imprimis apud Dominas Christianas, quæ illi assidue præbentur.

Erat in palatio Domina, quæ hætenus vehementer aduersa est Christianæ legi: sed postquam à cæco Chingio Christiano quædam de ea cognouit, immutauit opinionem, amittitque se ex falsis aliorum narrationibus in errorem inductam.

Ghenisoin etsi certò norit, & filios & consanguineos omnes suos iurasse in fidem Christianam, non tamen audeat eos reprehendere, tum quia probè intelligit quàm bonam viam ingressi sint, tum quia animaduertit quantus fructus, non obstante Taici edicto, ex prædicatione etiam occulta consequatur: ne aures ex huius mundi regno exterminetur, fingit se nobis succedere, & criminatur nos, quasi sua consilia respiciamus: multaque cum magno periculo nunc faciamus, quæ postea libertime faceremur.

Eandem affectionem in nos ostendit Gubernator Meacensis Gibonoscisus gètilis, vnus ex Taici intimis, qui & litteris & orationibus nostris indicauit, quantum faueat nostris successibus, monuitque, vt modò nostri Meaci nihil turbent; se nostram causam apud Taicosamiam, quando opportunitas se offeret, summa fide acturum.

Idem sensus est aliorum Dominorum in regnis, vt Sabucondoni in regno Mino, & Auano Cami in regno Aua, & Tucnocandoni in regno Fingano, & Sciurindoni in regno Sinano, & aliorum principum Dominorum, qui manibus pedibusque rectè Christiana tuentur.

In palatio quoque ipso annumerari debent nonnulli primarii Domini, vt Quigocudonus, & Maria Ioannis Sciurindoni mater, quæ semper cum filia sua adest Taico: ac Magdalena Quincuzin, quæ cum filia ministrat Mandocoro Samæ vxori Taico, ac illa quidem ei est a secretis, hæc verò filia à thesauris Taico, aliaque munera sustinet cum tam præclaro vitæ exemplo, vt omnes non parum mirentur. De hac Magdalena liber aliquod subijcere.

Hæc femina etsi tanti momenti officia sustineat, dignitate longè antecedit omnes reliquas, tamen aliena est ab omni auaritia: si enim illi animus fuisset accumulandi opes, vel accipiendi, quæ ei offeruntur, propter officia magnis quibusque Dominis apud Taicum exhibita, ingentes hætenus coëgisset thesauros: re-

tam quia nihil vult accipere, quod in illa aula perrarum est, in
 magna est æstimatione omnium. Atque ideo Taico vxorq̄ue eius
 plus ei fidunt, quàm aliis, & in argumētum sui erga eam affectus
 præstita q̄ue fidei compensationem semper donant eam opulen-
 tis strenis. Ac speciatim Taico, cū superiore anno lethali mor-
 bo deiectus esset in lectum, vocauit ad se Magdalenam, ac post
 breue colloquium in manus ei dedit laminam auream quingen-
 tis Taes æstimatam, dicens: Hoc aurum post mortem meam pro-
 hibito tuo ad senectam sustentandā expende: scio enim non am-
 plius tibi esse ætatem ad seruiendum aliis, nec volo vt expen-
 das, nisi in tuas necessitates. Quod dixit, quia verebatur ne ero-
 garet in pauperes. Deinde hæc veneranda matrona mirifica vtitur
 diligentia in expediendis negotiis sibi commendatis: quæ magna
 sunt & continua, vt vix illi supersit tempus capiendi cibi vel som-
 ni. Nunquam preces consuetas in oratorio suo intermittit,
 etiā negotia in mediam noctem extrahantur. Ac ferè contin-
 git, vt studio perficiendi quæ ad animam spectant, somno oppres-
 sa Rosario in manu hærente, labatur in terram. Hac certè ætate
 ex nimia corporis fatigatione & imbecillitate duos vel tres men-
 ses grauem perpeffa est morbum, qui tandem eam compulit Fu-
 scimo (vbi semper degit in palatio) migrare Meacum, vt curari
 posset. Quamprimum autem venit, Vincentium fratrem nostrū
 in medicum poposcit. P. Rector quoque sacrum in mariti eius
 Scinzæ optimi senis ædibus, vbi ipsa erat, dixit: confessionē eius
 audivit, & cælesti pane, cum aliis multis eius consanguineis, erat
 enim dies festus assumptæ in cælum Deiparæ, eam refecit. In æ-
 gitudine nihil illi grauius fuit, quàm quod suo more orationes
 recitare non posset: impediabatur enim partim visitantium mul-
 titudine, partim virium imbecillitate. Mirificè addicta est operi-
 bus caritatis, quoties enim Christianus aliquis eius auxilium in
 inopia aliqua interpellat, relictis omnibus aliis negotiis, ope-
 ram omnem nauat, vt inopia subleuetur. Nullus in vrbe Mea-
 censi est, cui equè atque illi simus ob beneficium eleëmofynę, quā
 suis temporibus subministrat, obligati. Consanguineos item
 suos aliosq̄ue egentes multis iuuat eleëmofynis. Ipsa æquè atque
 maritus simplicitatis & humilitatis laude conspicua est. Maritus
 ita humilis est, vt nomen suum dare voluerit Congregationi, quę
 dicitur Pauperum: cū multę alię sint nobilium & diuitum. Cer-
 ta in vniuerso Gochinai non sunt qui hunc cum sua coniuge pię-
 tate ceteraq̄ue virtute superent.

Missione facta in regna Mino & Yoari, de qua paulo pōst
 agemus,

agemus, Pater magnam consolationem accepit, ex laetitia cōmū-
ni Christianorum, qua ipsum venientem excipiebant: erant enim
inter eos viri senes, qui à quatuor vel quinque leucis aduenerant,
& vnus quidem quatuor annorum supra octoginta, qui magna
fatigatione per vias asperissimas aduolarat. Hic bonus senex cum
uxore sua pauperrimam vitam agit inter gentiles, à quibus (vix ipse
se commemorauit nostris) olim graues perpeffus est persecutio-
nes, eo nomine tantum, quòd esset Christianus. Ceterum eadem
constanti eius integritate & patientia, bona nempe malis, secun-
dum consiliū Christi, rependentis, ita sunt pudefacti, vt non so-
lùm non malè eum tractent, sed etiam elemosynis iuueos,
ac patientiam submissionemque Christianorum laudibus in cae-
lum tollant. Erat hic senex tam candidus & purus mente, vt cum
se contulisset ad locum, in quo Pater anno elapso fuerat in festo
Paschæ, ibique totos quatuor dies vsque ad finem festi haeret,
ac deinde Pater ab eo discessum parante percunctaretur, num es-
set confessus, responderit coram omnibus, se praeterita ætate con-
fessum, & ab eo tempore nihil confessione dignum admisisse. Sui
vitam in illa affecta ætate non esse aliam, quam diu noctuque in
sudore vultus cōficere calceos ex paleis ad tolerandam viam, si quid
temporis a labore vacuum sit, id in oratione ponere, vel ad amicum
gentilem diuertere, vt ei de rebus diuinis loquatur. Quo responso
Pater fraterq;, quibus hæc referebat, mirificè sunt edidicati. Hoc
autem anno bonus senex cum singulari humilitate & animi cō-
solatione de peccatis confessus est.

Alii duo senes, maritus atque vxor, Christiani antiqui, confes-
sionis cōmunionisque causa ex remotis locis venerunt: ac hi quoque
que inopem vitam inter Ethnicos traducunt, seque vno patientis
scuto sic tuentur aduersus infidelium probra & calumnias, vt
alii mirentur, alii pudefiant, alii quoque terreantur. Imò ipse re-
ferebant, esse quinque vel sex in sua ipsorum familia, qui magno
fastu & contemptu, ac incredibili verborum contumelia, se om-
nesque Christianos lacessant & diuerent. Quos Deus Dominus
noster pauperum protector seuerè castigauit. Omnes enim in
fœda ægritudine miserabiliter extincti sunt. Hi verò in tanta
inopia, ad extremam vsque ætatem, ne minimo quidem capiti
dolore laborarunt. Erat eis filia duodeuiginti annorum, cuius ma-
ritæ à multis ambiebantur: sed quia Christiano tantum mari-
to eam collocare statuerant, nunquam passi sunt à se diuelli. No-
bilis adolescens & copiosus cum eius pudicitie in siderearet, vter-
que parens, deserto tugurio suo, cum filia aliò profecti sunt.

Deum offenderent, & honorem filiae tuerentur.

Petrus Scijemone nobilis, qui fuit primogenitus Domini Regni Iechu, in Mino Patrem cum aliquot Christianis in ædes suas inuitavit, Evangelium vxori suæ gentili aliisque domesticis mulieribus annunciari petiuit, quod & factum est. A concione martius rogauit vxorem, an omnia intellexisset, respondit, mirificè sibi arridere quæcunque dicta essent, esse enim cõsentanea rationi & veritati, ac idcirco ex animo se optare baptismum, si id conscientia sua matertera vxore Ghenifoin, aliisque consanguineis, qui omnes erant gentiles, fieri posset. Atque hac de causa paulo amplius baptismum distulit, licet aliquot præcipui è domo eius, qui eidem concioni interfuerant, statim baptismum susceperint.

Fucuseimãdonus Dominus regni Voari multum fauet Christianis, & per Quinguium cæcũ Voarenũ Christianum commodum locum promisit pro vna Ecclesiã. Eius regni Christiani laborant, vt continenter secum habeant ordinarium Prædicatorem, qui data opportunitate nunc hos nunc illos impellat; est enim gens illa admodum elata a natura & ferox, & licet initio ægre se dedat alicui rei, tamen si semel vel bono vel malo se applicuerit, ei tenaciter adhærescit. Vtinam, iuuante Deo, pristina libertati tum ibi tum in aliis regnis aliquando restituantur, & magnus animarum fructus ad gloriã Dei colligi possit.

Quamuis tot nobilium hominum conuersio hos anno facta magnam omnibus Christianis attulerit consolationem, tum in Meacensibus tum in Scimanis partibus: non minorem tamẽ concitauit quorundam Principum virorum obitus, ex quibus, tanquam bono semine in terram iacto, tam copiosus extitit fructus: Qui enim post illos aquis salutaribus perfusi sunt, suo exemplo, tantam de se spem & expectationem in omnium animis cõcitauerunt, vt dolorem ex morte priorũ acceptum omnino restinguat. De duobus tantum vel tribus faciam mentionem.

In regno Voari erat quidam, nomine Leo Tacheia, qui tempore Nobunangæ baptizatus est Anzuchijamæ, verè Christianorum illorum columna: suo siquidem tum exemplo tum studio in vico Chiros attraxit ad Christum quàm plurimos, & in pietate semel suscepta cõseruauit, cõuertens doctum suam in Ecclesiam, eosque paterno amore in omnibus calamitatibus adiuuans. Et quia eius officium erat cognoscere pretium gladiorum & machætarum Iaponicarum, (erat enim in hoc genere omnium Iaponiæ opificum excellentissimus) cum tota familia ex Voari cõmigravit Meacũ, vbi in magna existimatione erat apud Dominos & Principes:

pes: *Ædes suas autē Voari partim conuertit in Ecclesia, partim Patri, qui eò visitatum veniebat, reliquit inhabitandas. Meaco vero ædes, quas coemit, sic adaptauit, ut à nostris ibi diuinas fieri possit: sicut & in hodiernum diem fit, confluentibus eò multis à ex superiori quàm inferiori Meaco.*

Idem Leo magnus erat amicus pauperum: multos enim, licet ignotos, hospitio suscipiebat, eo nomine tantum, quod Christiani essent, & sumptus gratis eis subministrabat. Ut autem sanus operibus ad sui imitationem omnes impellebat, ita æger, & moribundus, sua patientia, & pia ad obitum preparatione, omnes visitantes consolabatur. A cecidit initio mensis Iulij, cum certis de causis proficisceretur Sacaium, eum corripit febricula, eum quæ, & signis nō obscuris periculosi apostematis sub aurē enati, Meaco cum reuertit: & quia malum auget, & vires deficiebant, ceterum terrimè se ad mortem, facta de vita antea exomologes, & testamento condito, comparauit. Deinde allocutus est filios, monens illos, quàm nullius pretii sit tempore mortis omne aurum & argentum: ac ut imprimis operam darent vitam omnem tradere in timore DEI. Ac denique, cum vi morbi premeretur, postulauit cœleste sibi porrigi viaticum, & sacrum Missæ in loco consueto fieri, quod à P. Rectore facile illi fuit concessum. Et quamuis ob morbi magnitudinem sacram Eucharistiam sumere nō potuerit, eam tamen singulari animi submissione in altari adorauit, magna fiducia se Christo commendans: Contigit id Dominica post ferias Apostolorum Petri & Pauli: ac in sequenti die Dominica summa cum quiete ex hac vita migravit, sermone de rebus pæ semper continuato cū multa consolatione circumstantium.

Anno superiori scriptum est in regno Voari nobilè & antiquè Christianum, nomine Syluestrum, qui fuerat minister Nobunaga, euocatum fuisse ad cælum. Hic vno ante obitum anno matrimonio copulatus erat cum femina, quæ post agnitionem Christi miram vitæ mutationem instituit; nam statim à gentilitatis rebus, quibus maximè dedita fuerat, summopere abhorere cepit. Nomen ei erat Marthæ: manserat vidua, sine liberis, ab omni prosidio humano deserta: hæreditas enim mariti cessarat priorum xoris liberis, reliqui redditus verò ad Iaponiæ monarcham tributabant. Nec à consanguineis vel parentibus gentilibus vllum aduentum sperare poterat, nam omnes illi erant ex stirpe Bonzi Christianæ legi se addixit, ne conspectum quidem illius tolerare voluerunt, nisi Christo renunciaret. At illa firmiter in animo suo

confiteuit potius occumbere, quam fidem semel Christo in baptis-
 mo datam rescindere. Quare & capillos sibi refecuit, parata labo-
 re manuum suarum inter Christianos vitam tolerare, quo nomi-
 ne Sodalitas Misericordiae & locum inter egentes feminas ei at-
 tribuit. In hoc statu perstitit integrum annum; nullo unquam sub-
 sidio vel à matre vel à cognatis, qui in eadem vrbe Meacensi ha-
 bitabant, petito. Tandem in grauem & terrum incidit morbum,
 sic ut videretur tota leprosa: nec tamen vlla medicina poterat de-
 pelli. Torquebatur sancta mulier acerbissimis doloribus, nec
 ab vno latere in aliud conuertere se, sine alieno auxilio, valebat.
 Mater te cognita obnixè eam rogauit, ut se sineret valetudinis
 restituenda causa in suam domum deportari, cum adiuncta pro-
 missione, de Christiana religione summum fore silentium. Re-
 spondit illa se facturum, quod visum esset Patri nostro, qui consi-
 lio cum Christianis eius vrbis capto, dixit videri sibi precibus ma-
 ternis faciendum satis, si modò ea constantia in fide sibi prædita
 videretur, ut potius mori parata sit, quam Christum negare, si ad
 id à matre & consanguineis cogereretur. Et respondit, se non id-
 circo maternæ petitioni resistere, quòd de tali constantia in fide
 ambigeret, vel vacillaret, sed quòd prauam aliquam inconstantiam
 suspicionem in animis quorundam gignere potuisset, si facile ei
 assensisset: nunc autem, quia ita omnibus visum est, se ad liberan-
 dos molestia Christianos libenter assensuram. Itaque facta prius
 confessione, delata est ad ædes maternas, vbi vsque ad mortem
 in tanta patientia & fidei constantia perseuerauit, ut mater non
 parum commota fuerit eius exemplo ad talem fidem suscipien-
 dam cum tanta virtute coniunctam. Nam & Patres medicum
 & medicinas, aliaque necessaria ad curationem, ei mittebant.
 Nonnullæ quoque feminæ Christianæ, quod postulabat caritas,
 eam visabant. Rogabat medicum Christianum, ut aliquid de le-
 ge sancta diceret, quod fecit: & bis quidem, vetula illa admo-
 dum doctrinam traditam probauit, ac postea multas quæstio-
 nes filia proposuit, quas illa non verbis, sed exemplo fidei, pa-
 tientia, & caritatis suæ & Christianorum dissoluebat. Tandem
 fracta morbis, inuocato continenter nomine IESU & MARIAE,
 spiritum Deo reddidit. Marri autem ante obitum cõmendauit, ut
 corpus mitteret ad Ecclesiam nostram, rogaretque Patres, ut di-
 crent officium præ se defunctorum, vestes relinqueret pauperi-
 bus: Reliquias verò, rosarium, calculos benedictos, & imagines
 sanctas, quæ in aegritudine inseruissent. Quæ omnia mater præ-
 cepit. Sepulta est à Christianis, domus nostræ impensis: materque

mox nostris per quendam magnas gratias egit, & candelas pro officio defunctorum & eleemosynas pro pauperibus misit. Postea quot verò dies & ipsa praesens gratias agere Patribus voluit, dicens se nobis & Christianis ob eximium amorem in vita & morte erga filiam suam demonstratum tantopere obligatam, ut existimet se ista obligationi satisfacere non posse, nisi & ipsa fiat Christiana. Itaque comparavit se primum ad audiendam catechesin doctrinam Christianam, deinde etiam ad baptismi sacramentum: quod eo ampliore voluptate attulit omnibus Christianis Meacensibus, quo illa maioribus honoribus renuntiavit & commodis, quae Bonzo Ozacensi locuplete & potente accipiebat.

Meaci debebat quidam, qui in propugnaculo Tacatachi, Antiochaeque partibus, septem & decem annis Iusto Vecondono inseruierat, vivebatque inter Christianos, ac talis habebatur, maxime a Iusto. Is hoc anno in regno Cangano, dum ibi redditus annuos Iusti colligit, incidit in febrem, rogavitque socios suos, ut se argenti ducerent ad aedes nostras, velle se ibi de peccatis confiteri. Venit aduenit, patefecit, quo tempore Iustus Vecondonus statum Tacatachi administrabat, suisque suadebat, ut divinae legi aures preberent, se cum tota familia sua finxisse se esse Christianum, & ideo nec concionibus illis opus habere; idque se fecisse, quod pater suus profiteretur sectam Icosciotum, & Christianam legem maxime detestaretur. Patres his auditis magnopere obstipuerunt, & quia graviter aegrotabat, P. Rector subito illum baptizavit, domumque reuersus cum gaudio, postero die multis praedestinationis signis relictis ex hac vita commigravit in caelum, Patre eius in isto Ethnicismi adhuc haerente.

DE MISSIONE CUIUSDAM PATRIS IN REGNUM MINO ET VOARI.

VT melius intelligatur haec missio, commemorabimus ea, quae ipse Pater de ea scripsit. In missione hac, inquit, sexaginti dies consumpsimus. quo tempore baptizati sunt omnino homines sexaginta, non contemnendi. Et si alios viginti dies ibi commorari fuisset, baptizati fuissent circiter quinquaginta supra centum; verum quia statim redeundum erat Meacum, aliud tempus baptismus est dilatus. In Mino filii & filiae fratris nutricis Saburondoni iam mortui, & nepos vxoris Gubernatoris Meacensis, Christo nomen dedere. Multorum quoque aliorum honoratorum virorum iam ante baptizatorum, cum coniuges

rum filij, sunt baptizati. Atque hæc omnia accidere in vrbe Gifa, quæ est præcipua in regno Mino, vbi Saburōdonus nepos Nobunangæ, qui est Dominus maioris partis regni, sedem suam habet. Simulatque intellexerat Fratrem Paulum mecum aduenisse, bis magna humanitate & beneuolentia, nec sine muneribus, nos visitari curauit, addens seipsum quoque venturum. Dominus iam dictus Meaco ad regnum Mino reuersus est manè in ipso die Paschæ: omnesque Christiani eum maiore, quàm aliàs, gratulatione receperunt: ipseque vicissim vultu magnam erga omnes lætitiâ, amorem, & benignitatem demonstrauit. Ad vespæram inuisit eum nobilis quidam, nomine Sacadonus, qui in illa vrbe est velut caput & Pater omnium Christianorum; quem palatium intrantem Saburōdonus ilico iussit ad se vocari, rogauitque quamdiu perstituri essemus in vrbe, ac epistolam sua manu ad Paulum fratrem dedit, eumque ad propugnaculum inuitauit: sed quia ratio habenda erat nostri exilij & silentij, ne ab æmulo aliquo nomen nostrum deferretur ad Taicum, certis de causis deprecari sumus, quibus ille quoque acquieuit.

Sequenti die, id est, octaua Paschæ, omnes pueros & famulos nobiles ad audiendam rem diuinam amandauit; & Christianus quidam dictus Sceirocundonus omnes primarios Christianos Saburōdoni inuitauit ad epulum. Necesse autem fuit me & fratrem ibi præsentem adesse, vt in dierum illorum solennitatem collationem aliquam institueremus. Multi libenter audissent sermonem; verum quia Taico vehementer vrgebat labores suorum, nõ fuit amplius tempus eò redeundi. Itaque frater eò reuertet, cum tempus magis commodum se offeret ad audiendum.

Saburōdonus Sceirocundono magnam planitiem dono dedit, in qua exstrueret Ecclesiam, & domum pro nostris, quando eò diuertent. Opusque absoluet ante dies Natalitios.

Ex feruore deuotioneque Christianorum in regno Voari, cum ex Mino discederem, eximiam consolationem hausi, qui tædio affecti diurnioris moræ Ghisam ad Pascha profecti fuere: qui autem proficisci nõ potuere, cõuenere in Christiani cuiusdam domo, quæ nõ est absimilis Ecclesiæ nostræ, & in ea orationes suas ac de rebus diuinis colloquia habuere. Post hoc, cum illis videretur nos abitum parare, ter satis longè in publicâ viam progressi sunt, vt nos exciperent, & in suas ædes deducerent.

In hoc regno Voari, postquam iusto Dei iudicio ex illo exturbatus est Quabacondoni Pater, capitalis Christianorum hostis, successit nobilis quidam, nomine Fucuscimadonus, Taici

confanguineus, qui publico hominum sermone ferebatur omnia
in Iaponia crudelissimus. Hic vno sermone audito Ozacæ ex Vin-
centio fratre, quo oblata occasione ostendit rem esse iniquissimam
apud Deum & homines, ac cum ipsa ratione pugnare, iniuste
exquisitis in hoc tormentis occidere homines, subito dixit, Vin-
centium præclare de eo argumento locutum; ac deinceps nō so-
lū veterem crudelitatem suam correxit, sed etiam amicitiam
Christianorum colere cœpit: quibus cum singulari benevolentia
& amoris significatione tantum oracō cōcessit, vt ex edificare pos-
sent Ecclesiam. Aliquot ibidem ad Christi Ecclesiam sunt aggre-
gati: quotquot autem antè Christiani erant, ex omni logeli metra
expurgarunt. Inde Fanamalam profecti sumus, in quo multi ve-
teres Christiani degunt, à bono sene Constantino ante annos
ginta-duos instituti & sacris aquis tincti.

In loco, dicto Simo, est Quidam Tãgodonus, & gener eius So-
zaimus, qui erant columnæ Christianorum regni Voari, sed ex-
tare coacti sunt, quando trucidatus est Quabacondonus, eo quod
illi seruissent. Sed placuit Deo, vt illis duo alij Christiani nobili-
succederent, qui non minore amore profèquuntur fideles, quā
primi. Vale eis diximus cū multis lachrymis, & Meacum iter pro-
secuti sumus.

Ozacæ Christianus factus est nobilis admodum locuples, & ex
prima nobilitate aula Aquini Mori Regis Amacucciant, cui no-
men est Firacandoni; ac post illum duo alij nobiles & præditi.

In regno Tuono Quni, quod vnum est è quinque, dictis Co-
quinai, sunt thermæ valde salutares, ad quas ordinariè; ve-
millia agrorum ex diuersis prouinciis confluunt. P. Rector, qui
iam senex est & infirmus, ad thermas illas missus est. Primò, vt re-
cuperaret sanitatem, quam scribit se recuperasse. Secundò, vt pi-
cationem aliquam spiritualem inter homines otiosos institueret.
Et iam scribit se aliquot nobiles tradita catechesi Christo adhi-
xisse. Inde Pater professionem instituit ad nobilem quendam
rum, Dominum terræ, in qua sunt thermæ, & Taico admodum
carum, cuius filij, post auditum de fide nostra sermonem, valde
propensos se esse ad eam declararunt. Et his eorum patres nolent
cum muneribus visendos curauit. Demde obuiam factus est
tribus nobilibus, qui satiari non poterant concionibus nostris,
& quibus vnus erat filius Præfecti propugnaculi Otai. Hic iuuenis
Patri promisit se effecturum per patrem suum, qui multam gra-
tia valet apud Taicum, vt Patrum Meacensium res meliorem
reque sint loco.

DE RESIDENTIA OZACENSI.

Hoc anno noua constituta est Residentia Ozaca: & licet domus nondum sit absoluta, tamen durante persecutione, ob cōcursum multorum nobilium ad audiendum nostros sermones, secus facere nō potuimus. Aula siquidem Taici nūc tota pēdet à Fuscimo & Ozaca. Cōtinēter ibi degit vnus Pater, cum fratre, & vno clerico cōcionatore; qui nō solum Ozacesium curā habent, sed inuisunt etiā Osacai, aliāque loca in regno Tucno-ehuni & Cauacci.

Nobilis Christianus retulit Patri Ozacensi, cūm Bungi esset, quando Ioscimane Regis Francisci filius mandauit cum conjugē & liberis trucidari Ioran, eo quōd columna esset omnium Christianorum in ditione Facatana, ipsum Ioscimanem culpam huius cædis coniecisse in cognatum suum matrimonio suæ sorori junctū, dicens, quōd propria manu vnū è filiis Ioran & famulos interemisset. Eodem anno huius hominis conjugem partui proximam obledit dæmon dicens, se non permissurum vt pariat, sed matrem cum filio abducturum ad tartara. Hoc tristi casu perterriti ambo, & vir & mulier incipiunt vota facere suis idolis. Vir promisit se omnia arma sua & optima quæque suæ mulieris ornamenta oblaturum Tesciondaigin, qui est vnus ex præcipuis Chami vel Diis Iaponiæ. sed quo plus illi faciebant, hoc deterius habebat vxor. Consuluit tunc gentilis quidam, qui præsto erat, vt vocarent Vngasauaram fratrem infirmæ, Christianū, illum, quoniam alias tres dæmones expulisset, posse expellere & præsentem. Venit frater, & primū iussit omnia vota & promissa superstitiosa rescindi, deinde suavit, vt promitterent se fore Christianos. Quod cū fecissent, ostēdit energumena sacrarum reliquiarum thecam, dicens: Qua fronte ausus es tu ingredi in hanc feminam, cūm scias me esse Christianum, & hanc sororem meam? Conspecto reliquiario dæmon magnum cæpit strepitum excitare, & horribiles motus, dicens: Dimitte me: non anim me later te esse Christianū. Frater misertus puellæ, promisit Deo, si sanitati restitueretur, disciplinas, ieiunia, preces, & injecta in collum theca reliquiarum, Symbolum Apostolicum, quod sciebat Dæmoni esse formidabile, recitauit. Subiecit Dæmon: Prohè noui, te molestè ferre sororem tuam, quōd gentilis sit, & non velit fieri Christiana: sed ego dico tibi, me non tua voluntate, sed rogatu primæ conjugis gentilis, quam tuus

cognatus repudiavit, in eam ingressum: quæ promisit mihi semper adoraturam, si in hanc feminam ingrederer. Denique subito demon abscessit, & partu edito femina quasi mortua concipitur. Vixit autem respiravit, mater cum filio sacro baptismo expiata est. Damon verò à secunda coniuge egressus ingressus est ilico primam, quæ cernens se vehementer ab eo diuexari, etiam atque eum petiit à quodam Christiano baptizari. Post baptismum autem receptum demon mox ab ea recessit.

Hoc anno in Tacatacqui vnus ex optimis religiosissimisque Christianis, quales in Iusti Vcondoni statu reperiri possent, vita hanc cum aeterna commutavit: qui apoplexia tactus, etsi loqui non posset, confectas tamen orationes nunquam pratermisit. Pater Ozacanus eius confessionem audiuit, & intellexit, vnde citius aut duodecim annos inter ipsum & uxorem, feminam piam, castitatem esse conseruatam.

Adolescens pauper à regno Fiunga, nobilis cuiusdam familiae Ozacam abiit, vt operam suam ibi præberet erigendis ædificiis Taici, post incidit in morbum grauem. Dominus eius gentilibus remedium nullum suppeteret ad sanandum, curauit eum effertum foras, & abjici in domum vndique petuiam, speciem porcum præ se ferentem, in qua gentiles consueuerant suo ritu exurete demortuorum corpora, non longè à domo nostra remota. Forte die clerici illac transeunt sub noctem, vident duos ingentes canes vel potius lupos proximè domum astare: vix dubium, quin ad hominem deuorandum. Domum ingressi hominem morti vicinè offendunt, mox certiores reddunt Patrem, is iubet eum deponari in cedes nostras: pro temporis angustia in fide instituitur, & baptizatur, ac post horam vnã, mirabili prouisione Dei interlectos, vt apparet, adscriptus, moritur.

Hoc anno Ozaca salutari baptismi aqua tinctus est vir admodum illustris vnus regni Dominus. Morit autem Deus eum hoc quo subiectam modo. Postquam Dominus Paulus Sengones cum aliis Dominis Bupgenibus in exilium missus est, & Taico Iamomoni (vix superiore anno scriptum est) regnum ademit, Dominus Paulus se huic Domino comitem adiunxit, vt illi sua officia deferret in bello. Cumque in eius præsentia de rebus Christianorum tractaretur, conuersus ad Paulum dixit, quandoquidem Taicofama legem Christianam in suis regnis promulgari vetisset, confultum videri, vt vel ipse à cæpto absteret, vel sua fidem dilimularer, vt notari non posset ipsum esse Christianum. Ad quod Paulus confidenter respondit: Inter multas causas duæ potissimum

nos finitimos, qui olim, cum Iustus Vcōdonus teneret propugnaculum Tacatucqui, Ecclesie Christi sunt adscripti. deinde ad alia loca, quae partim tota Christiana sunt, partim mixtos habent Ethnicos. Omnes autem tanta constantia in fide & pietatis operibus perseverant, ut admirationi sint iis qui cum illis conuersantur. Vnum tantum hic commemorabo: Omnibus diebus Venetis in Quadragesima ducenti vel trecenti vtriusque sexus & aetatis, à nullo vocati vel impulsu, sponte conueniunt in Ecclesia paulo ante Solis occasum, ut corpora sua vsque ad sanguinem ducerent, idque in praesentia mille aliquando Ethnicorum, qui ex remotis locis confluunt ad hoc spectaculum. Nonnunquam matrem contingit venire matrem cum vxore: quae si Christiana sit, sub vestibus ordinariis induta est sacco vel veste propria flagellantium, & vicina Ecclesiae, abiecto superiore vestitu, operoque vultu mox ingerit se flagellantium turbae. Omnes autem tanto feruore & deuotione in supplicatione publica per vias in se desolant, ut multi hoc exemplo commoti idolis suis renuntiant, & baptismo suscepto Ecclesiam Christi ingrediantur.

Ozaca accidit quiddam rarum & notabile, quod inter omnia haecenus relata, merito principem potest obtinere locum, cuius narratione has annuas litteras concludemus. Est autem huiusmodi: Gentilis quidam Ozacenus a re suo coemittit adolescentulam duas forma egregias & Christianas ex regno Bungeni oriundas, quae in vastatione regni in seruitutem abductae sunt à gentilibus. Scopus hominis erat quæstum meretricium ex his facere. ipsae autem vehementer dolebant, se, cum essent liberae, tam iniquè venditas, & homini tam scelerato & infami. Auara earum, quae decimum octauum circiter attigerat annum, crenerat potius mori, quam tanto crimine animam suam perdere, & Deum offendere. Et quanquam Dominus eam veste elegantia & venusta ornasset, ut vtraque specie naturali & externa lasciuorum in se oculos pelliceret, tamen toto pectore illi Deo commendabat, ut fortiter omnibus impendentibus temptationibus, diuina adiuuante gratia, reluctari posset. Itaque haec femina, ut primum vidit gentilem quendam ad prostituendam proditionem suam aduolare, orationum armis fiduciaque diuina munita, non solum non vel minimi assensus impio homini indidit, sed etiam post lacrymas, multasque preces ut honori suo preceretur interpositas, vim inferentem pugnis, mortu denique, aliisque modis, quibus potuit, abegit. Strepitu audito mox accurrens Dominus, cumque rogaret, quid istuc rei esset, respondit fortissimè

Femina: Non ea sum cōditiōne, ut tibi in statu tam infami & ex-
 ercizio tam spurco seruire velim aut possim. Christiana siquidem
 sum, & genere nobilis: quare etiam si mihi necem certissimā mi-
 nere, nunquam in hoc scdissimum facinus cōlensero. Sic gentilis,
 qui eam prostituere voluit, cum ignominia abscessit. Dominus
 decreuit eam, si mentem tandem mutare nolit, asperimis fatiga-
 re verberibus: cæterum cum nec precibus nec verberibus eam in
 suam abducere sententiam posset, statuit extremum tentare re-
 medium, nempe comminari illi mortem, vnde & nocte quadam
 tam ad locum terrum & horribilem, in quo extremum suppliciū
 sumi solet de facinorosis, abduxit: ibique stricto ense ei minatus
 est, nisi sequenti diluculo voluntati suæ in prostituenda pudicitia
 obsequatur, se illi caput obruncaturum. Orta luce aduentante
 lenone, nihilo minus quàm antè constans & intrepida, priorem
 responsionem repetiuit, se, cum Christiana sit, potius appetitu-
 ram mortem, quàm in scelus consensuram. Ad quod respon-
 sum incredibili furore inflammatus peruersus leno, ac a dæ-
 mone ipso incensus, ut cæteris feminis atrocitate pœnæ terro-
 rem incuteret, constituit eam trucidare. Quo animaduerso mox
 generosa femina in genua collapsa, manibus in cælum sublaris,
 animam creatori commendans, collum carnifici Domino de-
 nudauit, qui & caput à ceruice resecurit, ac postea corpus eius in
 loco supplicii iam nominato sepeliuit. Hic fuit gloriosus huius
 femina exitus. Hæc omnia retulit eius socia Christiana nobili
 cuidam Christiano ex regno Cunuocu, nomine Cumagaido-
 nor: quem etiam rogauit, ut se ex statu tam miserabili & infami
 liberaret: adiungens se quidem eandem fidem & salutis deside-
 rium idē cum sua socia iam occisa retinere, sed tamen longè ab-
 esse ab illa animi fortitudine & constantia, quam in morte tam
 felici & gloriosa demonstrasset. Hic autem nobilis vir, quia ten-
 debat Meacum, sanctè recepit, se in reditu suo eā in libertatē vin-
 dicaturum, eandemque historiam in suo ex Ozaca discessu Patri
 narrauit. Expectamus tamen à Patre narrationem clariorem &
 vberiore, cum nomine gloriosæ femine, eiusq; parentum, aliis-
 que circumstantiis, ut Deo propitio anno sequenti plenius possimus
 rem totam ad V. P. perscribere.

Innumera alia pietatis exempla, quæ passim in aliis quoque par-
 tibus occurrunt, in has litteras referri potuissent: sed ne longius e-
 quo hæc annua occurrerent, præcipua tantum, & quæ maioris
 ponderis videbantur, ex variis litteris Patrum excerpta, annotan-
 da putauimus. Quod superest, etiam atque etiam V. Paternitatē,
 quoad

quoad valemus, obtestamur, vt, quod haecenus fecit, paternis
 caritatis oculis pergat respicere in has regiones tam longe ab
 be Europæo remotas, tum nos suos minimos filios suis in
 sanctis sacrificiis & orationibus iugiter commendando, tum et
 tot operarios in hanc prouinciam amandando, quod tam ingens
 & copiosa messis postulat. Omnium enim desideria hac vnica spe
 continuò sustentantur: quo enim operariorum numerus magis
 augetur, hoc labores latius distribuentur, & singulis euadent to-
 lerabiliiores suauioresque: ipsa autem gentium conuersio in de-
 vberius incrementum sumet. Dominus noster V. P. diu saluam &
 sospitem nobis conseruet. A M E N.

Ex portu Nangasachano, 13 Decemb. Anno M. D. XCVI.

V. Paternis.

Minimus filius in Christo,

LVDOVICVS FROIS.

FRAN.

